

भारत वर्ष 2023मां G-20 सभिटनी यजमानी करशे

City of Electronics and Innovation Technology
Government of India

सी डैक
C-DAC

C-DAC India's fastest supercomputer
PARAM SIDDHI-AI
Ranks 63
in Top 500 Supercomputer global list

TOP 500
The List

OfficeOfSDhotre | SanjayDhotreMP | mp_sanjaydhotre | sanjaydhotremp

AI सुपर कम्प्यूटर 'परम सिद्धि'

शांतिनी प्रतिमा

સંપાદકની કલમે

વર્તમાન પ્રવાહો એ કોઈપણ સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષા માટે મહત્વનો ભાગ ભજવે છે. વર્તમાન પ્રવાહો પરીક્ષા માટે અગત્યતા ધરાવે છે પરંતુ તેનું ક્ષેત્ર એટલું વિશાળ છે કે પ્રશ્નો કોઈપણ ઘટના આધારીત પૂછવામાં આવતા હોય છે. વર્તમાન પ્રવાહોની આ અનિશ્ચિતતા દૂર કરી, વિદ્યાર્થીઓને એક જ સ્ત્રોતમાંથી તૈયારી કરવાની મહેનત થાય અને સમયમાં પણ બચાવ થાય તે આધારે જ 'ICE Miracle' નામનું આ મેગેઝિન તૈયાર કરવામાં આવ્યું છે. જે દર 15 દિવસે પ્રકાશિત કરવામાં આવશે.

વર્ષ 2017થી લેવામાં આવતી GPSCની બધી જ પરીક્ષાઓના વર્તમાન પ્રવાહોના પ્રશ્નોનું વિશ્લેષણ કર્યા બાદ GPSC દ્વારા આવરી લેવામાં આવતા તમામ પાસાઓને આ મેગેઝિન અંતર્ગત આવરી લેવામાં આવેલ છે. GPSC દ્વારા લેવામાં આવતી પરીક્ષા માટે રાષ્ટ્રીય તેમજ આંતરરાષ્ટ્રીય ઘટનાઓનું વિશ્લેષણ કરવાની જરૂરીયાત રહેતી હોય છે અને વિશ્લેષણનું કૌશલ્ય ત્યારે જ કેળવી શકાય જ્યારે આ ઘટનાઓને વિવિધ દૃષ્ટિકોણથી જોવામાં આવે અને ખાસ કરીને આવી માહિતી ગુજરાતીમાં ઉપલબ્ધ હોય તો વિદ્યાર્થીઓને તૈયારી કરવામાં સરળતા રહેતી હોય છે. આથી આવો બહુ—દૃષ્ટિકોણ કેળવવાનો પ્રયાસ આ મેગેઝિન દ્વારા ICEના માધ્યમથી કરવામાં આવેલો છે. અમને ચોક્કસ એવી આશા છે કે આ મેગેઝિન તમારી મહેનતને સરળ અને સચોટ બનાવશે અને આવો જ પ્રયાસ કરવા ICE કટિબદ્ધ છે.

1. બંધારણ અને રાજ્યવ્યવસ્થા...1

- ઇ-ચલન પ્રોજેક્ટ.....01
- બંધારણ દિવસ: 26 નવેમ્બર.....01
- રાષ્ટ્રીય લઘુમતી આયોગ.....02

2. અર્થતંત્ર.....03

- રુપે કાર્ડ.....03
- લક્ષ્મી વિલાસ બેંક પર RBIએ શા માટે મોકૂફ લગાવ્યો.....03
- માસ્ટરકાર્ડ અને USAID દ્વારા પ્રોજેક્ટ કિરાણાનો પ્રારંભ કરાયો.....03
- કૃષિ મંત્રી દ્વારા મધ FPO કાર્યક્રમનું ઉદ્ઘાટન..04
- લિંગ રેશિયો અને ભારત.....05
- નકારાત્મક યીલ્ડ બોન્ડ.....06
- વિદેશી યોગદાન સંબંધિત નિયમોમાં ફેરફાર....06

3. આંતરરાષ્ટ્રીય ઘટનાઓ.....07

- SIMBEX-20.....07
- ચાંગ'ઈ-5 પ્રોબ.....07
- મલબાર ક્વાયટ.....07
- વર્લ્ડ ઇકોનોમિક ફોરમ દ્વારા સ્માર્ટ સિટીઝ માર્ગદર્શિકા માટેના ચાર ભારતીય શહેરોની પસંદગી.....07
- ભારત-વિશ્વ બેંકે મેદાલય ઇન્ટીગ્રેટેડ ટ્રાન્સપોર્ટ પ્રોજેક્ટને લાગુ કરવા માટે 120 મિલિયન ડોલરના કરાર પર હસ્તાક્ષર કર્યા.....08
- SITMEX 2020 : ભારત, સિંગાપોર અને થાઇલેન્ડની નૌકાદળ ક્વાયટ યોજાઈ.....08
- ભારત વર્ષ 2023માં G-20 સમિટની યજમાની કરશે.....09
- મલેશિયા APEC સમિટનું આયોજન કરશે...09
- ભારત-EU: નિ:શસ્ત્રીકરણ અને અપ્રસાર અંગેની છઠી મંત્રણા.....09
- UAE: કોલસામાંથી વીજળી ઉત્પન્ન કરનાર પ્રથમ

- અરબ દેશ.....10
- ભારત અફઘાનિસ્તાનમાં શાહતોત ડેમ બનાવશે.....10
- ભારત-અમેરિકાએ પરમાણુ ઉર્જા પર સહકાર માટેના MOUને લંબાવ્યો.....10
- પાંચ આઘઝ એલાયન્સ.....11
- તિબેટની બ્રહ્મપુત્રામાં ચીનનો પ્રસ્તાવિત હાઇડ્રોપાવર પ્રોજેક્ટ.....11
- ચાબહાર પ્રોજેક્ટ.....12
- ભારતે અફઘાનિસ્તાનને મદદ કરી.....12
- ભારત-બહરીન કરાર.....13
- G-20 સંમેલન, 2020.....13

4. વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી...15

- ભારત-થાઇલેન્ડ ઇન્ટિગ્રેટેડ પેટ્રોલ.....15
- વિશ્વવ્યાપી રેડિયો નેવિગેશન સિસ્ટમ.....15
- સેન્ટિનેલ-6 (Sentinel-6) ઉપગ્રહ.....15
- કોમ્યુનિટી કોર્ડ બ્લડ બેંકિંગ.....15
- QRSAM મિસાઇલ(Quick Reaction Surface-to-Air Missile- QRSAM).....16
- સ્પેસએક્સનું કૂ ડ્રેગન સ્પેસક્રાફ્ટ.....16
- ભારતનો પ્રથમ કન્વર્જન્સ પ્રોજેક્ટ.....17
- ગિલ્લન બારે સિન્ડ્રોમ.....17
- AI સુપર કમ્પ્યુટર 'પરમ સિદ્ધિ'.....18
- ઓક્ટોબર 2020માં WPI કુગાવો 1.48% પર: સતત ત્રીજા મહિનામાં વધારો થયો.....18
- ગગનયાન મિશન: L & T બૂસ્ટર સેગમેન્ટમાં પહોંચાડે છે, જે ઇસરોનું પ્રથમ લોન્ચ હાર્ડવેર છે...18
- માઇક્રોવેવ શસ્ત્રો.....19
- DRDOએ પ્રથમ વરુણાસ્ત્ર લોન્ચ કર્યું જે ભારે વજનવાળુ ટોરપિડો છે.....19
- ભારતે બ્રહ્મોસ સુપરસોનિક ક્રૂઝ મિસાઇલનું સફળ તાપૂર્વક પરીક્ષણ કર્યું.....20
- હાયબુસા-2 જાપાનનું અવકાશયાન.....20
- IEEE દ્વારા જાયન્ટ મેટ્રિવેવ રેડિયો ટેલિસ્કોપ (GSRT)ને 'માઇલ સ્ટોન' દરજ્જો મળ્યો.....21

● અમેરિકાનું સી-ગાર્ડિયન ડ્રોન.....21

5. યોજના/પોર્ટલ/રિપોર્ટ.....22

- ઉમંગનું આંતરરાષ્ટ્રીય સંસ્કરણ.....22
- પ્રગતિ (PRAGATI) બેઠક.....22
- અનાકકાયમ લઘુ જળવિદ્યુત પરિયોજના.....22
- PM-FME યોજના : ક્ષમતા નિર્માણ ઘટક શરૂ કરાયો.....23
- વિન્ડ-સોલર હાઇબ્રિડ પાર્ક : ભારત સરકારે નવી યોજના રજૂ કરી.....23

6. પર્યાવરણ અને ભૌગોલિક ઘટનાઓ.....24

- લોનાર સરોવર : રામસર સ્થળ બહાર કરાયું.....24
- સુર સરોવર.....24
- પોલાવરમ ડેમ.....24
- ચક્રવાત નિવાર.....25

7. ઇતિહાસ અને સંસ્કૃતિ.....26

- હોયસાલ મંદિર.....26
- ભારતમાં ગુરુ તેગ બહાદુરનો શહીદ દિવસ મનાવવામાં આવ્યો.....26
- ગુરુ નાનક જયંતિ.....27

8. અન્ય સંક્ષિપ્ત વર્તમાન પ્રવાહો.....28

- રાષ્ટ્રીય નવજાત સપ્તાહ 2020.....28
- વિશ્વ મત્સ્યઉદ્યોગ દિવસ.....28
- ડગલસ સ્ટુઅર્ટ.....28
- સોલર પાવર ટેકસટાઇલ મિલ.....29
- આંતરરાષ્ટ્રીય ક્રિકેટ માટે ખેલાડીઓની ન્યૂનતમ ઉંમર.....29
- સૌમિત્ર ચેટર્જી.....29
- કોચિ-મેંગ્લોર નેચરલ ગેસ પાઇપલાઇન પ્રોજેક્ટ.....29
- લીલાવતી એવોર્ડ - 2020.....30
- શાંતિની પ્રતિમા.....30

- ગાય કેબિનેટ.....31
- કેરળ ફાઇબર ઓપ્ટિક નેટવર્ક પ્રોજેક્ટ.....31
- છઠ પૂજા પર 'માય સ્ટેમ્પ'.....31
- વાતાયન લાઇફટાઇમ એચિવમેન્ટ એવોર્ડ.....31
- મિશન કોવિડ સુરક્ષા.....32
- ગુજરાતના GIFT શહેરમાં અનોખું દરિયાઈ કલસ્ટર.....32
- WHO: ભારતમાં પરંપરાગત દવા કેન્દ્ર સ્થાપવામાં આવશે.....33
- FIFAએ ભારતમાં અન્ડર-17 મહિલા વર્લ્ડ કપ રદ કર્યો.....33
- આસામને મત્સ્યઉદ્યોગ ક્ષેત્રે શ્રેષ્ઠ રાજ્યનો એવોર્ડ મળ્યો.....34
- TRACE લાંચ લેવાનું બોખમ મેટ્રિક્સ: ભારતનો ક્રમ 77.....34
- 46 AICTE તાલીમ અને લર્નિંગ એકેડેમી ફેકલ્ટી ડેવલપમેન્ટ પ્રોગ્રામ્સનું ઉદ્ઘાટન.....35
- પીલીબીટ ટાઇગર રિઝર્વને તેની વસ્તી બમણી કરવા માટેનો પ્રથમ TX2 આંતરરાષ્ટ્રીય એવોર્ડ.....35
- પીએમ મોદીએ RE-Invest 2020નું ઉદ્ઘાટન કર્યું.....35
- સહકાર પ્રજ્ઞા કાર્યક્રમ.....36
- દીપડાના બચાવ અને પુનર્વસનમાં ગુજરાતનો PPP પ્રોજેક્ટ.....36
- આરોગ્ય ક્ષેત્રને લગતી 15માં નાણાપંચની ભલામણો.....37
- ચેપર વાયરસ.....37
- યુનેસ્કો ગ્લોબલ જીઓ પાર્ક.....38

ઇ-ચલન પ્રોજેક્ટ

- તાજેતરમાં, આસામના મુખ્ય પ્રધાન દ્વારા 'ઇ-ચલન પ્રોજેક્ટ' માટેની વર્ચ્યુઅલ કોર્ટની શરૂઆત કરવામાં આવી હતી.
- આ પ્રોજેક્ટ આસામ સરકારે ગુડાટી હાઈકોર્ટની માહિતી અને સંદેશાવ્યવહાર ટેકનોલોજી સમિતિના સહયોગથી સુપ્રીમ કોર્ટના ઈ-કમિટીના સહયોગથી શરૂ કર્યો છે.
- વર્ચ્યુઅલ કોર્ટ ન્યાય વિભાગલ કાયદા અને ન્યાય મંત્રાલયલ ભારત સરકાર તેમજ સુપ્રીમ કોર્ટની ઈ-સમિતિની પહેલ છે.
- વર્ચ્યુઅલ કોર્ટ એ ઓનલાઈન કોર્ટ છે, જે વર્ચ્યુઅલ જજ દ્વારા સંચાલિત છે (જે વ્યક્તિગત નથી પણ એલ્ગોરિધમ છે)
- તેનું અધિકારક્ષેત્ર રાજ્યભરમાં લંબાવી શકાય છે અને તે 24x7 કલાક કામ કરે છે.
- વર્ચ્યુઅલ કોર્ટ દ્વારા કોઈ પણ કેસની સુનાવણીમાં ન તો મુકદ્દમા કોર્ટમાં આવશે અને ન્યાયાધીશને કોઈ પણ સંજોગોમાં નિર્ણય આપવા માટે શારીરિક રીતે કોર્ટમાં બેસવું પડશે નહીં.
- આ વર્ચ્યુઅલ કોર્ટમાં, વાતચીત ફક્ત ઇલેક્ટ્રોનિક માધ્યમો દ્વારા અને સજા તેમજ વધુ દંડ અથવા વળતર ચુકવણી પણ ઓનલાઈન થશે.
- તે ફક્ત એક જ પ્રક્રિયાને મંજૂરી આપે છે અને તેમાં કોઈ તર્ક શામેલ હોઈ શકે નહીં.
- આ આરોપી દ્વારા ગુનાની ઝડપી કબૂલાત અથવા ઇલેક્ટ્રોનિક સ્વરૂપમાં સમન્સ પ્રાપ્ત થતાં પ્રતિવાદી દ્વારા હિતોનું ઝડપી પાલન કરવાની મંજૂરી આપે છે.
- એકવાર દંડ ભર્યા પછી આવા કિસ્સાઓને સમાપ્ત ગણી શકાય.
- ન્યાયકૌશલ એ ભારતના મુખ્ય ન્યાયાધીશ અરવિંદ બોબડે અને સુપ્રીમ કોર્ટના ન્યાયાધીશ ડી.વાય.ચંદ્રચુડ દ્વારા 31 ઓક્ટોબર 2020ના રોજ નાગપુરની જ્યુડિશિયલ ઓફિસર્સ ટ્રેનિંગ સંસ્થામાં મહારાષ્ટ્રની તે બીજી વર્ચ્યુઅલ કોર્ટ છે.
- હાલમાં ભારતમાં 9 વર્ચ્યુઅલ કોર્ટ છે – દિલ્હી (2 કોર્ટ), હરિયાણા (ફરીદાબાદ), મહારાષ્ટ્ર (પુણે અને નાગપુર), મદ્રાસલ કર્ણાટક (બેંગલુરુ), કેરળ (કોચી) અને આસામ (ગુવાહાટી). આ તમામ અદાલતો ફક્ત ટ્રાફિક ચલનનાં કેસો સંભાળી રહી છે.

- ઇ-ચલન સોલ્યુશન એ કેન્દ્રીય માર્ગ પરિવહન અને હાઈવે મંત્રાલયની પહેલ છે, જ્યારે તેનું સોફ્ટવેર રાષ્ટ્રીય સૂચના કેન્દ્ર-NIC દ્વારા વિકસાવવામાં આવ્યું છે.
- આ માર્ગદર્શિકા વર્તમાન મેન્યુઅલ વિભાવનાને ઇલેક્ટ્રોનિકલી બનાવેલા ડિજિટલ ઈ-વોઈસથી બદલશે.

બંધારણ દિવસ: 26 નવેમ્બર

- દર વર્ષે સંવિધાન દિવસ 26 નવેમ્બરના રોજ ઉજવવામાં આવે છે. તે સંવિધાન દિવસ અથવા રાષ્ટ્રીય કાયદા દિવસ તરીકે પણ ઓળખાય છે. બંધારણને અપનાવવા માટે આ દિવસની ઉજવણી કરવામાં આવે છે. ભારતનું બંધારણ 26 નવેમ્બર, 1949ના રોજ અપનાવવામાં આવ્યું હતું. બંધારણ 26 જાન્યુઆરી, 1950ના રોજ અમલમાં આવ્યું અને તેથી ભારત દર વર્ષે 26 જાન્યુઆરીએ પ્રજાસત્તાક દિવસ ઉજવે છે. અને ભારતના બંધારણીય વડા, રાષ્ટ્રપતિ આ દિવસે રાષ્ટ્રધ્વજ ફરકાવે છે.
- આ દિવસની ઘોષણા 2015માં કરવામાં આવી હતી. તે ડો. આંબેડકરની 125 મી જન્મજયંતિ નિમિત્તે કરવામાં આવી હતી, જે 2015માં હતી. પીએમ મોદીએ આ જાહેરાત કરી હતી જ્યારે તેમણે મુંબઈમાં સ્ટેચ્યુ ઓફ ઈકવાલિટી પર પથ્થર મુક્યો હતો.
- ભારતીય બંધારણના ઘડતર પાછળની વ્યક્તિ ડો. આંબેડકરને શ્રદાંજલ આપવા માટે બંધારણ દિવસની ઉજવણી કરવામાં આવે છે. તેમને ભારતીય બંધારણના પિતા પણ કહેવામાં આવે છે.
- બંધારણ દિવસને રાષ્ટ્રીય કાયદો દિવસ તરીકે ઉજવવામાં આવે છે કારણ કે તે દેશમાં કાયદો અને ન્યાયનું મૂલ્યાંકન કરવા માટે મનાવવામાં આવે છે. તે દેશમાં ન્યાયતંત્રની વ્યવસ્થાને મજબૂત બનાવવામાં મદદ કરે છે. આ દિવસ કાનૂની વ્યવસાયની સ્વતંત્રતા ઉજવે છે. આ કારણોસર, બંધારણ દિવસને રાષ્ટ્રીય કાયદો દિવસ તરીકે ઉજવવામાં આવે છે.
- રાષ્ટ્રીય કાયદો દિવસ 1979 સુધી ઉજવવામાં આવ્યો ન હતો. ડો. એલ. એમ. સિંઘવીની અધ્યક્ષતા હેઠળ સુપ્રીમ કોર્ટ બાર એસોસિએશન દ્વારા 26 નવેમ્બરના રોજ રાષ્ટ્રીય કાયદો દિવસની ઉજવણીનો પ્રસ્તાવ મૂક્યો હતો.

રાષ્ટ્રીય લઘુમતી આયોગ

- આ વર્ષે ઓક્ટોબરમાં મનજીતસિંહ રાયની નિવૃત્તિ બાદ સાત સભ્યોના રાષ્ટ્રીય લઘુમતી પંચ (NCM) ફક્ત એક જ સભ્ય સાથે કામ કરી રહ્યાં છે.
- રાષ્ટ્રીય લઘુમતી પંચમાં પાંચ સભ્યોની જગ્યાઓ મેથી ખાલી હતી, જ્યારે ઓક્ટોબરમાં મનજીતસિંહ રાયની નિવૃત્તિ પછી કુલ છ જગ્યાઓ ખાલી પડી હતી.
- આતિફ રશીદ હાલમાં રાષ્ટ્રીય લઘુમતી પંચના ઉપાધ્યક્ષ અને આયોગના એકમાત્ર સભ્ય તરીકે ફરજ બજાવી રહ્યા છે.
- આ પહેલીવાર નથી જ્યારે રાષ્ટ્રીય લઘુમતી પંચ ઓછા સભ્યો સાથે કામ કરી રહ્યાં છે, વર્ષ 2017 માં રાષ્ટ્રીય લઘુમતી પંચની તમામ સાત જગ્યાઓ બે મહિનાથી ખાલી હતી અને આ પંચ સભ્યો વિના કાર્યરત હતાં.
- અનુસૂચિત જાતિ, અનુસૂચિત જનજાતિ, પછાત વર્ગો અને અન્ય લઘુમતીઓનું પ્રતિનિધિત્વ કરતા રાષ્ટ્રીય લઘુમતી પંચમાં નિમણૂક ન કરવા બદલ સરકારની ઘણી વખત ટીકા કરવામાં આવે છે.
- વર્ષ 2017 માં, દિલ્હી હાઈકોર્ટે રાષ્ટ્રીય લઘુમતી પંચમાં નિમણૂકને મંજૂરી આપવા અંગે કેન્દ્ર સરકારની 'નિષ્ક્રિયતા' સામે દાખલ કરેલી અરજી પર કેન્દ્ર સરકારનો જવાબ માંગ્યો હતો.

રાષ્ટ્રીય લઘુમતી આયોગ

- લઘુમતી કમિશન એક વૈધાનિક સંસ્થા છે, જે રાષ્ટ્રીય લઘુમતી આયોગ અધિનિયમ, 1992 હેઠળ સ્થપાયેલી છે.

- આ સંસ્થા ભારતના લઘુમતી સમુદાયોના હક્કો અને હિતોની રક્ષા માટે અપીલ કરવાના મંચ તરીકે કામ કરે છે.

માહાત્મ્યું:

- રાષ્ટ્રીય લઘુમતી આયોગ અધિનિયમ મુજબ, આયોગે અધ્યક્ષ અને નાયબ અધ્યક્ષ સહિત કુલ સાત સભ્યો રાખવા ફરજિયાત છે, જેમાં મુસ્લિમ, ખ્રિસ્તી, શીખ, બૌદ્ધ, પારસી અને જૈન સમુદાયોના સભ્યો શામેલ છે.

રાષ્ટ્રીય લઘુમતી આયોગની કામગીરી

- સંઘ અને રાજ્યો હેઠળ લઘુમતીઓના વિકાસની પ્રગતિનું મૂલ્યાંકન કરવું
- સંવિધાન અને સંઘ અને રાજ્યના કાયદામાં લઘુમતીઓને પૂરી પાડવામાં આવેલ સલામતીઓનું નિરીક્ષણ કરવું.
- લઘુમતી સમુદાયોના હિતોની રક્ષા માટે નીતિઓના અસરકારક અમલીકરણ માટે જરૂરી ભલામણો કરવી.
- લઘુમતીઓને તેમના અધિકારો અને સલામતીથી વંચિત રાખવા સંબંધિત સંબંધિત ફરિયાદોની તપાસ.
- લઘુમતીઓ પ્રત્યેના ભેદભાવના કારણે ઊભી થતી સમસ્યાઓનો અભ્યાસ કરવો અને આ સમસ્યાઓ દૂર કરવા ભલામણો કરવી.
- લઘુમતીઓના સામાજિક, આર્થિક અને શૈક્ષણિક વિકાસથી સંબંધિત વિષયોના અભ્યાસ સંશોધન અને વિશ્લેષણ.
- કોઈપણ લઘુમતી સમુદાયને લગતા પગલાં અપનાવવા કેન્દ્રીય અથવા રાજ્ય સરકારોને સૂચન કરવું.
- લઘુમતીઓને લગતી વિશેષ મુશ્કેલીઓ અંગે કેન્દ્ર અને રાજ્ય સરકારોને સમયાંતરે અથવા વિશિષ્ટ અહેવાલો પ્રદાન કરવા.
- કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા જણાવેલ અન્ય કોઈ બાબત.

Account Officer

પિલિમ્સમાં પસંદગી પામતા ICEના ઉમેદવારોને ખૂબ ખૂબ અભિનંદન...

JONTI VAID

JIMMY GARALA

VATSAL TANNA

RAKSHIT TRIVEDI

ANIRUDDHSINH JETHVA

ICE®

INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

www.iceonline.in | t.me/icerajkotofficial | icerajkot

રુપે કાર્ડ

- તાજેતરમાં વડા પ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીએ ભૂટાનમાં રુપે કાર્ડનો બીજો તબક્કો લોન્ચ કર્યો છે, જે ભૂટાન કાર્ડ ધારકોને હવે ભારતમાં રુપે નેટવર્કનો ઉપયોગ કરવાની મંજૂરી આપશે.
- મહત્વપૂર્ણ છે કે વડા પ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીએ ગયા વર્ષે ઓગસ્ટમાં ભૂટાનની રાજ્ય મુલાકાત દરમિયાન આ પ્રોજેક્ટના પ્રથમ તબક્કાની શરૂઆત કરી હતી.
- રુપે કાર્ડના પ્રથમ તબક્કાના અમલીકરણ હેઠળ ભારતના નાગરિકો ભૂટાનના એટીએમ અને પોઈન્ટ ઓફ સેલ (POS) મશીનો દ્વારા વ્યવહાર કરી શક્યા.
- હવે બીજા તબક્કાના અમલ સાથે ભૂટાનના કાર્ડ ધારકો પણ રુપે નેટવર્કના ફાયદાઓનો આનંદ માણી શકશે.
- રુપે એ ભારતમાં તેની જાતનું પહેલું ડોમેસ્ટિક ડેબિટ અને ક્રેડિટ કાર્ડ પેમેન્ટ નેટવર્ક છે.
- રુપે નેટવર્કને નેશનલ પેમેન્ટ્સ કોર્પોરેશન ઓફ ઈન્ડિયા દ્વારા વિકસિત કરવામાં આવ્યું છે.
- આ નેટવર્કનો ઉપયોગ સિંગાપોર, ભૂટાન, સંયુક્ત આરબ અમીરાત, બહેરિન અને સાઉદી અરેબિયા જેવા દેશોમાં ટ્રાન્ઝેક્શન માટે થઈ શકે છે.
- જાન્યુઆરી 2020 સુધીમાં 600 મિલિયનથી વધુ રુપે કાર્ડ ધારકો હતા.

લક્ષ્મી વિલાસ બેંક પર RBIએ શા માટે મોકૂફ લગાવ્યો

- રિઝર્વ બેંક ઓફ ઈન્ડિયાએ તાજેતરમાં લક્ષ્મી વિલાસ બેંક ઓફ ઈન્ડિયા પર ત્રીસ દિવસના સમયગાળા માટે મુદત લગાવી હતી. સર્વોચ્ચ બેંકે પણ બેંકના મર્જર માટેની યોજના તૈયાર કરી છે. યોજના અંતર્ગત લક્ષ્મી વિલાસ બેંક સિંગાપોરની DBS બેંક સાથે જોડાવાની છે.
- ચેન્નઈ સ્થિત બેન્કમાં 563 શાખાઓનું નેટવર્ક છે. તેમાં 20,973 કરોડ રૂપિયાની થાપણો છે. છેલ્લાં ત્રણ વર્ષમાં

બેંકમાં સતત ઘટાડો થયો હતો. તે થાપણો સતત ખેંચી લેવાની અને ખૂબ જ નીચી તરલતા અનુભવી રહી છે. બેંક તેના મુદ્દાઓને ધ્યાનમાં લેવા માટે પૂરતી મૂડી ઊભી કરવામાં નિષ્ફળ ગઈ. નાણાકીય વર્ષ 2020-21ના સપ્ટેમ્બર ક્વાર્ટરમાં, જૂન ક્વાર્ટરની 112 કરોડ રૂપિયાની સરખામણીએ બેંકને 397 કરોડ રૂપિયાની ખોટ થઈ છે. લગભગ એક ચતુર્થાંશ બેંક એડવાન્સિસ ખરાબ સંપત્તિમાં ફેરવાઈ ગઈ છે. ઉપરાંત, સપ્ટેમ્બર ક્વાર્ટરમાં બેંકની નોન-પરફોર્મિંગ એસેટ્સ તેની 25.3% એડવાન્સિસ હતી. RBIએ બેંકમાંથી ઉપાડ પર 25,000 રૂપિયાની કેપ લગાવી દીધી છે.

- મોરેરેટિયમ એટલે સમસ્યાઓનું સમાધાન ન થાય ત્યાં સુધી તે નાણાકીય પ્રવૃત્તિઓ કામચલાઉ સ્થગિત છે.
- જૂન 2020માં, ભારતના રાષ્ટ્રપતિ દ્વારા બેન્કિંગ રેગ્યુલેશન (સુધારા) વટહુકમ બહાર પાડવામાં આવ્યો. બાદમાં સપ્ટેમ્બર 2020માં બેન્કિંગ રેગ્યુલેશન (એમેન્ડમેન્ટ) એક્ટ પસાર કરવામાં આવ્યો. તદ્દનુસાર, RBI કોઈ મુદત લાઘા વગર પુનર્જીવનની યોજના લઈ શકે છે.

માસ્ટરકાર્ડ અને USAID દ્વારા પ્રોજેક્ટ કિરાણાનો પ્રારંભ કરાયો

- 19 નવેમ્બર, 2020ના રોજ, આંતરરાષ્ટ્રીય વિકાસ માટેની માસ્ટરકાર્ડ અને યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સ એજન્સીએ 'પ્રોજેક્ટ કિરાણા' શરૂ કર્યું. આ કાર્યક્રમ મહિલા ઉદ્યમીઓને વિકાસ અને સમૃદ્ધિ માટે સક્ષમ બનાવશે.
- પ્રોજેક્ટ કિરાણા અંતર્ગત, ઉત્તર પ્રદેશના કાનપુર, લખનઉ અને વારાણસી જેવા પસંદગીના શહેરોમાં બે વર્ષનો કાર્યક્રમ શરૂ કરવામાં આવનાર છે. આ પ્રોજેક્ટ આવક વધારવા, ડિજિટલ ચુકવણી અને નાણાકીય સમાવેશને વિસ્તૃત કરવાનું કામ કરશે.
- ઉત્તરપ્રદેશ પસંદ કરવાનું કારણ એ છે કે ઉત્તરપ્રદેશ ભારતનું સૌથી વધુ વસ્તી ધરાવતું રાજ્ય છે. મોટી સંખ્યામાં લોકો અનૌપચારિક ક્ષેત્રે રોકાયેલા છે. ઉપરાંત, રાજ્યની

- 10.3%થી વધુ મહિલાઓ MSMEમાં કાર્યરત છે. વળી, રાજ્યમાં ભારતની MSMEની સંખ્યા સૌથી વધુ છે. દેશના લગભગ 14% MSME આ રાજ્યમાં સ્થિત છે.
- > આ પ્રોજેક્ટનો હેતુ રાજ્યમાં મહિલાઓની ડિજિટલ સાક્ષરતા અને આર્થિક સાક્ષરતાનું નિર્માણ કરવાનો છે. તે મહિલાઓની વ્યવસાયિક વ્યવસ્થાપન કુશળતામાં સુધારો કરશે.
 - > એક અંદાજ છે કે દેશની GDP આગામી પાંચ વર્ષમાં વધુ મહિલાઓ લાવીને 12થી 25%ની વચ્ચે વૃદ્ધિ કરશે. ભારતમાં મહિલાઓના માલિકીના વ્યવસાયમાં અર્થપૂર્ણ પરિવર્તન લાવવા માટે સક્ષમ છે તેવી અપ્રતિમ સંભવિત સંભાવના છે.
 - > ભારત વિશ્વમાં સૌથી વધુ લિંગ અંતરવાળા દેશોમાં એક છે. જેમ જેમ પ્રોજેક્ટ કિરાણા મહિલાઓને ટેકો આપવા અને દેશમાં તેમની નાણાકીય પહોંચ વધારવા માટે બનાવવામાં આવી છે, તે જાતિ સમાનતાના પ્રશ્નોના નિરાકરણમાં મદદ કરશે.
 - > જુલાઈ 2020માં, માસ્ટરકાર્ડ જાહેરાત કરી કે તે SME (નાના અને મધ્યમ ઉદ્યોગો)ને રીબૂટ કરવા માટે 250 કરોડ રૂપિયાનો ઉમેરો કરશે. પ્રતિબદ્ધતાને અનુલક્ષીને, માસ્ટરકાર્ડ દ્વારા પહેલ શરૂ કરી હતી. આવો જ એક પ્રોજેક્ટ કિરાણા છે.
 - > USAID એ આંતરરાષ્ટ્રીય વિકાસ માટેની યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સ એજન્સી છે. તે એક સ્વતંત્ર એજન્સી છે જે વિદેશી સહાય અને વિકાસ સહાય માટે જવાબદાર છે.
- > 3. 50,000 કરોડની સંપત્તિસારી રીતે સ્થાપિત નોન-બેંકિંગ ફાઇનાન્સ કોર્પોરેશનોને બેન્કોમાં રૂપાંતર માટે ધ્યાનમાં લેવામાં આવશે.
- > સમિતિએ પેમેન્ટ બેંકને સ્મોલ ફાઇનાન્સ બેંકમાં રૂપાંતરિત કરવા માટે 3 વર્ષના ઓપરેશનલ સમયની ભલામણ કરી છે. હાલમાં, યુકવણી બેંકો પાંચ વર્ષના ઓપરેશન પછી જ નાની ફાઇનાન્સ બેંકોમાં રૂપાંતર માટે અરજી કરી શકે છે.
- > નોન-ઓપરેટિવ ફાઇનાન્શિયલ હોલ્ડિંગ કંપનીને નવા લાઇસન્સ આપવા માટે એક પસંદીદા માળખા તરીકે ચાલુ રાખવું જોઈએ.
- > જૂન, 2020માં, ભારતીય રિઝર્વ બેંકે ખાનગી ક્ષેત્રની બેંકોની માલિકીની સમીક્ષા કરવા માટે મોહંતી પેનલની રચના કરી હતી. તેમાં નોન ઓપરેટિવ ફાઇનાન્સિયલ હોલ્ડિંગ કંપની દ્વારા નાણાકીય સહાયક કંપનીઓ રાખવાના નિયમોની તપાસ કરી હતી.
- > સ્મોલ ફાઇનાન્સ બેંકો મૂળભૂત બેંકિંગ સેવાઓ પ્રદાન કરે છે. તેમને સમાજના અલ્પોક્તિ કરાયેલા અને અનામત વર્ગને લોન આપવાની છૂટ છે. બીજી બાજુ, યુકવણી બેંકોને ધિરાણ આપવાની મંજૂરી નથી.

કૃષિ મંત્રી દ્વારા મધ FPO કાર્યક્રમનું ઉદ્ઘાટન

મોટા કોર્પોરેટ ગૃહોના બેંક લાઇસન્સ માટે RBI મોહંતી

પેનલ

- > રિઝર્વ બેંક ઓફ ઈન્ડિયાએ અગાઉ પી.કે. મોહંતી હેઠળ આંતરિક વર્કિંગ ગ્રૂપ બનાવ્યું હતું. ભારતીય ખાનગી ક્ષેત્રની બેંકોની માલિકી માર્ગદર્શિકાઓની સમીક્ષા માટે સમિતિની રચના કરવામાં આવી હતી. સમિતિએ ભારતમાં બેંક લાઇસેન્સિંગ વિશે એક અહેવાલ રજૂ કર્યો છે
- > મોટા ઔદ્યોગિક ગૃહો અને કોર્પોરેટસને બેંકોના પ્રમોટરો તરીકે મંજૂરી આપવામાં આવશે. જો કે, બેંકિંગ રેગ્યુલેશન્સ એક્ટ, 1949 માં જરૂરી સુધારા કર્યા પછી જ આ શક્ય બનશે.
- > તાજેતરમાં મધમાખી ઉછેર કરનારાઓ અને મધ સંગ્રહ કરનારાઓ માટે સહકારી કાર્યક્રમનું ઉદ્ઘાટન કેન્દ્રીય કૃષિ મંત્રી નરેન્દ્રસિંહ તોમારે કર્યું હતું. આ કાર્યક્રમ 5 રાજ્યોમાં શરૂ કરાયો હતો.
- > કાર્યક્રમ અંતર્ગત પાંચ રાજ્યોમાં પાંચ ખેડૂત ઉત્પાદક સંગઠનો ઉભા કરવામાં આવનાર છે. તેઓની સ્થાપના બિહારના પૂર્વ ચંપારણમાં થવાની છે; ભરતપુર, રાજસ્થાન; મુરેના મધ્યપ્રદેશ; મથુરા, ઉત્તર પ્રદેશ; અને સુંદરવન, પશ્ચિમ બંગાળ. આ સંસ્થાઓની સ્થાપના NAFED, રાષ્ટ્રીય કૃષિ સહકારી માર્કેટિંગ ફેડરેશન ઓફ ઈન્ડિયા કરશે.
- > આ ખેડૂત ઉત્પાદક સંગઠનોની રચના 10,000 FPOની રચના અને પ્રમોશન યોજના હેઠળ કરવામાં આવી હતી.

- > NAFED મધમાખી ઉછેર ઉદ્યોગના પ્રશ્નોને ધ્યાન આપશે અને સપ્લાય ચેઇનના તત્ત્વો વચ્ચેના અંતરાલોને ભરવા માટે વચેટિયા તરીકે કામ કરશે. તે મધમાખી ઉછેર કરનારા ખેડૂતોને ભાવ મહેનતાણુંની ખાતરી કરશે. ઉપરાંત, તે ગ્રામીણ અને આદિજાતિ વિસ્તારોમાં બેરોજગાર મહિલાઓના વ્યવસાય તરીકે મધમાખી ઉછેરના પ્રોત્સાહન તરફ કામ કરશે.
- > ઉપરાંત, તે નાના અને સીમાંત ખેડૂતોની જીવનશૈલીમાં પરિવર્તન કરવામાં મદદ કરશે જે બદલામાં ભારતને 2022 સુધીમાં ખેડૂતોની આવક બમણી કરવાનું લક્ષ્ય પ્રાપ્ત કરવામાં મદદ કરશે.
- > સંયુક્ત રાષ્ટ્રના ફૂડ એન્ડ એગ્રિકલ્ચર ઓર્ગેનાઇઝેશન અનુસાર, મધના ઉત્પાદનમાં ભારત વિશ્વમાં 8મા ક્રમે છે. તે દર વર્ષે 64.9 હજાર ટન મધનું ઉત્પાદન કરે છે. બીજી બાજુ, મધના ઉત્પાદનમાં ચીન પ્રથમ સ્થાને છે. તે દર વર્ષે 550 હજાર ટન મધ ઉત્પન્ન કરે છે.
- > મધમાખી ઉછેર વિકાસ સમિતિની રચના 2019 માં વિવેક દેબરોયના નેતૃત્વમાં કરવામાં આવી હતી. સમિતિએ ભારતના વડા પ્રધાનની આર્થિક સલાહકાર સમિતિ હેઠળ કામ કર્યું હતું. સમિતિની ભલામણો નીચે મુજબ છે.
- > સમિતિએ મધની નિકાસની કાર્યવાહી સરળ બનાવવાની ભલામણ કરી હતી.
- > સમિતિ અનુસાર, મધમાખી ઉછેર કરનારા ઉદ્યોગને ફક્ત મીણ અને મધ સુધી મર્યાદિત ન રાખવો જોઈએ. તેમાં શાહી જેલી, પ્રોપોલિસ, પરાગ અને મધમાખીના ઝેર જેવા અન્ય મધમાખી ઉત્પાદનોનું પણ માર્કેટિંગ કરવું જોઈએ.
- > ભારતીય કૃષિ સંશોધન પરિષદ (ICMR) અંતર્ગત અદ્યતન સંશોધન માટે એપીકલ્ચરનો વિચાર કરવો જોઈએ.
- > મધમાખી મૈત્રીપૂર્ણ વનસ્પતિના વધુ વાવેતરને પ્રોત્સાહન આપવું જોઈએ.
- > મધમાખી ઉછેર કરનારાઓની તાલીમ અને વિકાસ અપનાવવા રાજ્ય સરકારોને પ્રોત્સાહન આપવું જોઈએ.
- > જમીન વિહોણા મધમાખી ઉછેર કરનારાઓને ખેડૂત માનવા જોઈએ.

- > મધમાખી ઉછેરના ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચરનો વિકાસ, મધની પ્રક્રિયા, સંગ્રહ અને માર્કેટિંગ માટે થવો જોઈએ.

લિંગ રેશિયો અને ભારત

- > 'નાગરિક નોંધણી પ્રણાલીના આધારે ભારતના જન્મ-મૃત્યુ ના આંકડા' પરના તાજેતરના 2018ના અહેવાલ મુજબ, અરુણાચલ પ્રદેશમાં દેશમાં જન્મ સમયે ઉત્તમ જાતિનું પ્રમાણ છે, જ્યારે મણિપુરમાં જન્મ સમયે સૌથી ખરાબ લિંગ રેશિયો દાખલ થયો હતો.
- > આ અહેવાલ ભારતના રજિસ્ટ્રાર જનરલ દ્વારા પ્રકાશિત કરવામાં આવ્યો હતો.
- > જન્મ સમયે લિંગ ગુણોત્તર એ સ્ત્રી દીઠ હજાર પુરુષોની સંખ્યા છે. તે વસ્તીના લિંગ રેશિયોને માપવા માટેનું એક મહત્ત્વપૂર્ણ સૂચક છે.
- > અરુણાચલ પ્રદેશમાં પ્રતિ હજાર પુરુષોની સંખ્યામાં જન્મેલી સ્ત્રીની સંખ્યા 1,084 છે. ત્યારબાદ અનુક્રમે નાગાલેન્ડ (965), મિઝોરમ (964), કેરળ (963) છે.
- > મણિપુર (757), લક્ષદ્વીપ (839), દમણ અને દીવ (877), પંજાબ (896) અને ગુજરાતમાં (896) સૌથી વધુ લિંગ રેશિયો નોંધાયો હતો.
- > દિલ્હીમાં 929 લૈંગિક ગુણોત્તર નોંધાયું હતું, જ્યારે હરિયાણામાં 914.
- > આ ગુણોત્તર 30 રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશો દ્વારા પૂરા પાડવામાં આવેલા ડેટાના આધારે નક્કી કરવામાં આવ્યો હતો, કારણ કે છ રાજ્યો બિહાર, ઝારખંડ, મહારાષ્ટ્ર, સિક્કિમ, ઉત્તર પ્રદેશ અને પશ્ચિમ બંગાળની જરૂરી માહિતી ઉપલબ્ધ નહોતી.
- > 2011ની વસ્તી ગણતરી મુજબ, મુખ્ય રાજ્યો એવા રાજ્યો છે જેની સંખ્યા 10 કરોડ અને તેથી વધુ છે.
- > નમૂના નોંધણી સિસ્ટમ (SRS) અહેવાલ, 2018 બતાવે છે કે ભારતમાં જન્મ સમયે લિંગ ગુણોત્તર 2011 માં 906 થી ઘટીને 2018 માં 899 થયો છે.
- > ઈન્ડિયાસ્પેન્ડ દ્વારા હાથ ધરવામાં આવેલા સરકારી ડેટાના વિશ્લેષણ મુજબ, ભારતમાં જન્મ સમયે જાતિનું પ્રમાણ ઘટ્યું

છે, જ્યારે માથાદીઠ આવક છેલ્લા 65 વર્ષમાં લગભગ 10 ગણી વધી છે.

- > લોકોની વધતી આવકને આ કારણભૂત ગણાવી શકાય છે, પરિણામે સાક્ષરતા વધે છે અને પરિવારોને જાતીય-પસંદગીની પ્રક્રિયાઓમાં પ્રવેશ કરવો સરળ બનાવે છે.

નકારાત્મક ચીલ્ડ બોન્ડ

- > પાછલા થોડા સમયમાં, આંતરરાષ્ટ્રીય બજારમાં નેગેટિવ ચિલ્ડ બોન્ડ્સની માંગ ખૂબ ઝડપથી વધી છે.

નકારાત્મક ચીલ્ડ બોન્ડ શું છે?

- > સરળ શબ્દોમાં કહીએ તો આપણે કહી શકીએ કે નકારાત્મક ઉપજ બોન્ડ્સ એ એવા ઋણ વિલેખ છે જેની બોન્ડની ચીલ્ડ નકારાત્મક છે, એટલે કે રોકાણકાર આવા બોન્ડની ખરીદી દ્વારા બોન્ડની પરિપક્વતા ઉપરના બોન્ડના કુલ મૂલ્ય કરતા ઓછું પ્રાપ્ત કરે છે.
- > બોન્ડ ચિલ્ડ બોન્ડ પર મળેલ વળતરની રકમનો સંદર્ભ આપે છે. બોન્ડની કિંમત અને બોન્ડ ચીલ્ડ વચ્ચે નકારાત્મક સંબંધ છે. બોન્ડની ચીલ્ડ ઓછી થાય છે જ્યારે બોન્ડની કિંમત વધે છે અને ઊલટું જ્યારે બોન્ડની કિંમતમાં ઘટાડો થાય છે.
- > નેગેટિવ ચિલ્ડ બોન્ડને એક વિચિત્ર નાણાકીય સાધન માનવામાં આવે છે કારણ કે તે બોન્ડ આપતી કંપની અથવા સંસ્થાને લોન લેવા માટે ચૂકવે છે.

વિદેશી યોગદાન સંબંધિત નિયમોમાં ફેરફાર

- > વિદેશી યોગદાન સંબંધિત નિયમોને વધુ કડક બનાવવાના ધ્યેય સાથે ગૃહ મંત્રાલયે વિદેશી ફાળો (નિયમન) અધિનિયમ, 2010 હેઠળ નવા નિયમોની સૂચના આપી છે.

નવા નિયમો

- > ગૃહ મંત્રાલય દ્વારા સૂચિત નવા નિયમો અનુસાર, કોઈ પણ સંસ્થાએ ઓછામાં ઓછું ત્રણ વર્ષ અસ્તિત્વમાં હોવું જરૂરી

છે, જેથી વિદેશી યોગદાન (નિયમન) અધિનિયમ (FCRA) હેઠળ પોતાને નોંધણી કરાવી શકાય. તે પણ જરૂરી છે કે સંગઠને છેલ્લા ત્રણ વર્ષ દરમિયાન તેની મુખ્ય પ્રવૃત્તિઓ માટે સમાજના હિત માટે ઓછામાં ઓછા 15 લાખ રૂપિયા ખર્ચ કર્યા છે.

- > જો કે, અપવાદરૂપ કિસ્સાઓમાં, કેન્દ્ર સરકારને આ શરતોમાંથી કોઈ સંસ્થાને મુક્તિ આપવાનો અધિકાર છે.
- > વિદેશી યોગદાન (નિયમન) અધિનિયમ (FCRA) હેઠળ નોંધણી કરતી સંસ્થાઓના અધિકારીઓએ વિદેશી યોગદાનની રકમ અને તે હેતુ માટે જે રકમ આપવામાં આવી છે તે માટે દાતા પાસેથી ચોક્કસ પ્રતિબદ્ધતા પત્ર રજૂ કરવો પડશે.
- > જો ભારતીય પ્રાપ્તકર્તા સંગઠન અને વિદેશી દાતા સંગઠનમાં કામ કરતા લોકો સમાન હોય, તો ભારતીય સંસ્થાને ફાળો મેળવવા માટે અગાઉની મંજૂરી ફક્ત ત્યારે જ આપવામાં આવશે:—
- > પ્રાપ્ત કરનાર સંગઠનનો મુખ્ય અધિકારી દાતા સંસ્થાનો ભાગ નથી.
- > પ્રાપ્ત સંસ્થાના અધિકારીઓ અથવા સંચાલક મંડળના સભ્યોમાંથી 75 ટકા લોકો વિદેશી દાતા સંસ્થાના સભ્યો અથવા કર્મચારી નથી.

જો વિદેશી દાતા એકલ વ્યક્તિ હોય તો તે જરૂરી છે કે

- > તે વ્યક્તિ પ્રાપ્ત કરનાર સંસ્થાનો અધિકારી ન હોવો જોઈએ.
- > પ્રાપ્તકર્તા સંસ્થાના 75 ટકા સભ્યો અથવા સંચાલક મંડળના સભ્યો વિદેશી દાતાના સંબંધીઓ નથી.
- > વિદેશી યોગદાન (નિયમન) અધિનિયમ (FCRA) હેઠળ નોંધણી માટેની અરજી ફી 3,000 રૂપિયાથી વધારીને 5000 રૂપિયા કરવામાં આવી છે.
- > આ સિવાય સુધારો દ્વારા FCRA નિયમો, 2011માં નવા વિભાગનો સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે, જેમાં જણાવાયું છે કે જો નિયમના વિભાગ V અને VI માં જણાવેલ જૂથો કોઈપણ રીતે સક્રિય રાજકારણમાં ભાગ લે છે, તો તેઓ રાજકીય રીતે હોવા જોઈએ જૂથ માનવામાં આવશે.
- > 'સક્રિય રાજકારણ'માં ભાગ લેનારા રાજકીય સંગઠનો અથવા સંગઠનોને વિદેશી યોગદાન પ્રાપ્ત કરવા પર પ્રતિબંધિત છે.

SIMBEX-20

- > ભારતીય નૌકાદળ 23 થી 25 નવેમ્બર 2020 દરમિયાન અંદમાન સમુદ્રમાં 27મી ભારત-સિંગાપોર દ્વિપક્ષીય દરિયાઈ ક્વાયત સિમ્બેક્સ-20 (SIMBEX-20)નું આયોજન કરશે.
- > ભારતીય નૌકાદળ અને રિપબ્લિક ઓફ સિંગાપોર નેવી-RSN વચ્ચે 1994થી વાર્ષિક ક્વાયતની 'સિમ્બેક્સ' શ્રેણીનો હેતુ, પરસ્પર આંતરવ્યવહારિકતા વધારવા અને એકબીજાની શ્રેષ્ઠ પદ્ધતિઓ શીખવાનો છે.
- > સિમ્બેક્સ-20માં ચેતક હેલિકોપ્ટર સાથે વિધ્વંસક 'રાણા' અને સ્વદેશી રીતે નિર્મિત કોર્વેટ કોમાર્તા અને કરમુક ભારતીય નૌકાદળના જહાજોનો સમાવેશ કરશે. આ ઉપરાંત ભારતીય નૌસેનાની સબમરીન સિંધુરાજ અને મરીન એરક્રાફ્ટ P8I પણ આ ક્વાયતમાં ભાગ લેશે.
- > 'ફોર્મિડાબલ' કેટેગરીના ફ્રિગેટ્સ 'ઈન્ટ્રેપીડ' અને 'સ્ટેડફાસ્ટ', S70B હેલિકોપ્ટર અને લેન્ડિંગ શિપ ટેન્કના પ્રયોગમાં 'એન્ડયોરેન્સ' કેટેગરીના 'ઈન્ડોવર' રિપબ્લિક ઓફ સિંગાપુર નેવીનું પ્રતિનિધિત્વ કરશે.
- > અંદમાન સમુદ્ર એ ઉત્તર પૂર્વીય હિંદ મહાસાગરની સરહદ છે, જે જોડનનો અખાત તેમજ મ્યાનમાર અને થાઈલેન્ડનો દરિયાકિનારો અને મલય દ્વીપકલ્પની પશ્ચિમમાં છે.
- > આંદામાન અને નિકોબાર ટાપુઓ દ્વારા અંદમાન સમુદ્ર બંગાળની ખાડીથી અલગ થયેલ છે.
- > બંગાળની ખાડીમાં 10 ડિગ્રી ચેનલ આંદામાન આઈલેન્ડ અને નિકોબાર આઈલેન્ડને એક બીજાથી અલગ કરે છે.
- > આંદામાન સમુદ્ર અને તેની આસપાસના વિસ્તારો ચાર દેશો (ભારત, મ્યાનમાર, થાઈલેન્ડ, ઈન્ડોનેશિયા)ના અનન્ય આર્થિક ક્ષેત્ર(EEZ) દ્વારા સ્થાપિત કરવામાં આવ્યા છે.
- > EEZ બેસલાઈનથી 200 નોટિકલ માઈલ સુધી ફેલાયેલ હોય છે. આમાં, દરિયાઈ દેશોને તમામ પ્રાકૃતિક સંસાધનો શોધવાલ તેનું સંશોધન કરવા, તેનું સંરક્ષણ અને સંચાલન કરવાનો સાર્વભૌમ અધિકાર છે.

ચાંગ'ઈ-5 પ્રોબ

- > ચીને પૃથ્વીના ઉપગ્રહ 'ચંદ્ર' પરથી ચંદ્ર રોકસના નમૂનાઓ લાવવા નવેમ્બર 2020ના અંત સુધીમાં માનવરહિત અવકાશયાન 'ચાંગ'ઈ-5 પ્રોબ' ચંદ્ર પર મોકલવાની યોજના બનાવી છે.

- > 'ચાંગ'ઈ-5 પ્રોબ' એવી સામગ્રી એકત્રિત કરશે જે વૈજ્ઞાનીકોને ચંદ્રના ઉત્પત્તિ અને નિર્માણ વિશે વધુ સમજવામાં મદદ કરી શકે છે.
- > આ મિશન જટિલ મિશનથી આગળ વધીને અવકાશમાંથી નમૂનાઓ મેળવવાની ચીનની ક્ષમતાનું નિદર્શન પણ કરશે.
- > જો ચીનનું આ મિશન સફળ થાય છે, તો ચીન યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સ અને સોવિયત સંઘ પછી ચંદ્ર નમૂનાઓ પ્રાપ્ત કરનાર ત્રીજો દેશ હશે.
- > ચીનનું 'ચાંગ'ઈ-5 પ્રોબ' મહાસાગર પ્રોસેલેરમ અથવા ઓશિયન ઓફ સ્ટ્રોમ તરીકે જાણીતા વિશાળ લાવા ક્ષેત્રમાંથી 2 કિલો નમૂનાઓ એકત્રિત કરવાનો પ્રયાસ કરશે.
- > નોંધનીય છે કે ચીને વર્ષ 2030 સુધીમાં મંગળ પરથી નમૂના લેવા માટેની યોજના પણ બનાવી છે.

મલબાર ક્વાયત

- > મલબાર નૌકાદળ ક્વાયતના બીજા તબક્કાની શરૂઆત ઉત્તર અરબી સમુદ્રમાં કરવામાં આવી હતી, જેમાં ભારત, યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સ, ઓસ્ટ્રેલિયા અને જાપાનના નૌકાદળોએ ભાગ લીધો હતો.
- > મલબારની ક્વાયતનો બીજો તબક્કો 17-20 નવેમ્બરની વચ્ચે યોજવામાં આવશે, જ્યારે ક્વાયતનો પ્રથમ તબક્કો બંગાળની ખાડીમાં નવેમ્બરના પહેલા અઠવાડિયામાં યોજાયો હતો.
- > વર્ષ 2020ની મલબાર ક્વાયત નોંધપાત્ર છે કે આ વખતે ઓસ્ટ્રેલિયા પણ આ ક્વાયતમાં ભાગ લઈ રહ્યું છે, જ્યારે તે ખરેખર ત્રિપક્ષીય સૈન્ય ક્વાયત છે જે ભારત-જાપાન-યુએસ નૌકાદળો વચ્ચે દર વર્ષે યોજાય છે.
- > ભારત અને અમેરિકા વચ્ચે દ્વિપક્ષીય નૌકાદળ ક્વાયત તરીકે 1992માં મલબાર નૌકાદળની ક્વાયત શરૂ થઈ હતી.
- > જાપાન 2015માં આ ક્વાયતમાં જોડાયો ત્યારથી તે ત્રિપક્ષીય સૈન્ય ક્વાયત બની હતી.

વર્લ્ડ ઇકોનોમિક ફોરમ દ્વારા સ્માર્ટ સિટીઝ માર્ગદર્શિકા માટેના ચાર ભારતીય શહેરોની પસંદગી

- > 18 નવેમ્બર, 2020 ના રોજ, વર્લ્ડ ઇકોનોમિક ફોરમે સ્માર્ટ શહેરો માટે નીતિ માર્ગ નક્કી કરવાને અગ્રેસર બનાવવા માટે 22 દેશોમાંથી 36 શહેરો પસંદ કર્યા હતા. આ સ્માર્ટ શહેરો G20 ગ્લોબલ સ્માર્ટ સિટીઝ એલાયન્સ અંતર્ગત વિકસિત થઈ રહ્યા

- છે. પસંદ કરેલા 36 શહેરોમાંથી, ચાર ભારતીય શહેરો છે. ભારતના ચાર શહેરો બેંગલુરુ, ફરીદાબાદ, ઈન્દોર અને હૈદરાબાદ છે.
- > પસંદ કરેલા 36 શહેરો વૈશ્વિક નિષ્ણાતો સાથે સહયોગ કરશે અને સાયબર સુરક્ષાથી માંડીને શારિરીક રીતે અપંગ લોકોને સુવિધા પૂરી પાડવામાં આવતી સેવાઓ સુધીના ક્ષેત્રોમાં તેમની શહેર નીતિઓ વધારશે. આ 36 શહેરો પાંચ નીતિઓ અપનાવશે, જેમ કે વધુ સારી બ્રોડબેન્ડ કવરેજ, ગોપનીયતા સુરક્ષા, સાયબર સુરક્ષા માટેની જવાબદારી, શારિરીક રૂપે અક્ષમ માટે ડિજિટલ શહેર સેવાઓ માટે વધુ સારી સકસેસિબિલિટી અને શહેરના ડેટાની ઓપનનેસ. આ ઈનપુટ સાથે તેઓ એક સ્માર્ટ સિટી બનાવવા માટે માર્ગ નકશા તૈયાર કરશે જે પછી વિશ્વના અન્ય શહેરો દ્વારા પહેલના તબક્કાના પગલામાં ઉપયોગમાં લેવામાં આવશે.
 - > પ્રોગ્રામ હેઠળ પસંદ થયેલ અન્ય શહેરોમાં ટોરોન્ટો, લંડન, મોસ્કો, બ્રાજિલિયા, દુબઈ, મેલબોર્ન વગેરે છે.
 - > G-20 ગ્લોબલ સ્માર્ટ સિટી એલાયન્સની સ્થાપના જૂન 2019માં ઓસાકા G-20 સમિતિ દરમિયાન (2019માં) થઈ હતી. ભારત સ્થાપના ભાગીદાર તરીકે જોડાણમાં જોડાયો હતો. મહાગઠબંધનનો મુખ્ય ઉદ્દેશ શ્રેષ્ઠ પ્રયાસોને વેગ આપવા, વધુ ખુલ્લાપણું વધારવા અને સંભવિત જોખમો ઘટાડવાનો અને જાહેર વિશ્વાસને વધારવાનો છે.

ભારત-વિશ્વ બેંકે મેઘાલય ઇન્ટીગ્રેટેડ ટ્રાન્સપોર્ટ પ્રોજેક્ટને લાગુ કરવા માટે 120 મિલિયન ડોલરના કરાર પર હસ્તાક્ષર કર્યા

- > 19 નવેમ્બર, 2020ના રોજ, ભારત અને વિશ્વ બેંકે મેઘાલય રાજ્યમાં પરિવહન ક્ષેત્રને આધુનિક બનાવવા માટે 120 મિલિયન ડોલર માટે હસ્તાક્ષર કર્યા. આ પ્રોજેક્ટનો ઉદ્દેશ આબોહવાની સ્થિતિસ્થાપક અને પ્રકૃતિ આધારિત ઉકેલો દ્વારા 300 કિલોમીટરના વ્યૂહાત્મક માર્ગ વિભાગને સુધારવાનો છે.
- > આ પ્રોજેક્ટ મેઘાલયને નેપાળ, ભૂટાન અને બાંગ્લાદેશ જેવા સરહદી દેશો સાથેના વેપારના મુખ્ય જોડાણ કેન્દ્ર તરીકે ઉભરવામાં મદદ કરશે. આ પ્રોજેક્ટમાં નાના ઉદ્યોગો, કૃષિ ક્ષેત્ર, પર્યટન, આરોગ્ય અને શિક્ષણ કેન્દ્રો પૂરા પાડવામાં આવશે. હાલમાં, મેઘાલયમાં આશરે 5,362 આવાસોમાં પરિવહન જોડાણનો અભાવ છે. તેનાથી આરોગ્ય સુવિધાઓની પહોંચ વધશે. રાજ્યમાં રાજ્યના 50000થી વધુ રહેવાસીઓને લાભ મળશે. આ પ્રોજેક્ટ દ્વારા 8 મિલિયન વ્યક્તિ દિવસોની સીધી રોજગાર ઉત્પન્ન થવાની સંભાવના છે.

- > આ પ્રોજેક્ટ 'રિસ્ટાર્ટ મેઘાલય મિશન' માટે પ્રોત્સાહન આપશે.
- > રિસ્ટાર્ટ મેઘાલય મિશનની શરૂઆત ઓગસ્ટ 2020માં 74માં સ્વતંત્રતા દિવસ નિમિત્તે કરવામાં આવી હતી. મિશન અંતર્ગત લગભગ છ પ્રોજેક્ટની ઘોષણા કરવામાં આવી હતી. ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર પ્રોજેક્ટસ માટે રૂ. 87533 કરોડના રોકાણનો ઉપયોગ કરવામાં આવનાર છે. આ મિશન 850 કરોડના ખર્ચે 13 મોટા રસ્તાઓ બનાવશે. આ મિશન અંતર્ગત 400 કૃષિ ઉદ્યમીઓને સબસિડી દરે પાવર ટિલર્સ પ્રદાન કરવાના છે. આ મિશનથી પર્યટનનો વિકાસ પણ થશે.
- > ભારત સરકાર તેના વેપારને વધારવા માટે ઉત્તર પૂર્વ ક્ષેત્રમાં કનેક્ટિવિટીમાં સુધારો કરવા માટે ઉત્સુક છે. 2018 માં, ઉત્તર પૂર્વ ક્ષેત્રમાં 14,000 કિ.મી.ના રસ્તા બનાવવા માટે રૂ. 1.9 લાખ કરોડ મંજૂર કરાયા હતા. સિલિગુરી કોરિડોરમાં ચીન સાથે સ્ટેન્ડ ઓફ પછી ભારત સરકાર દ્વારા ઉત્તર પૂર્વ ક્ષેત્રમાં વિકાસ પ્રવૃત્તિઓની ગતિમાં વધારો કરવામાં આવ્યો હતો. ભારતીય ભૂમિમાં તે ભૂટાન અને બાંગ્લાદેશની વચ્ચે ખૂબ જ સાંકડો પ્રદેશ છે. જો આ ક્ષેત્રને કાપી નાખવામાં આવે છે, તો ઉત્તર પૂર્વ સાથે જમીન કનેક્ટિવિટી કાપી નાખવામાં આવશે. ઉત્તર પૂર્વ સાથે જોડાણ વધારવા માટે ભારતે તેના અંતર્ગત જળમાર્ગ ખોલી નાખ્યા છે.

SITMEX 2020 : ભારત, સિંગાપોર અને થાઇલેન્ડની નૌકાદળ ક્વાયત યોજાઈ

- > ભારત, સિંગાપોર અને થાઇલેન્ડ વચ્ચે ત્રિપક્ષીય નૌકાદળ ક્વાયત, SITMEX-20 ને અંદમાન સમુદ્રમાં રાખવામાં આવી હતી. COVID-19 પ્રતિબંધોને કારણે SITMEX-20 નેવલ ક્વાયત 'non-contact at sea only format' સુનિશ્ચિત કરવામાં આવી હતી. ક્વાયતનો મુખ્ય ઉદ્દેશ ત્રણ નૌકાઓ વચ્ચેની આંતર-કાર્યક્ષમતામાં વધારો કરવાનો છે. આ ક્વાયત મલ્ટિફેસ્ટેડ મેરીટાઈમ કામગીરીને પણ વધારશે.
- > SITMEX સિવાય, ભારત અને સિંગાપોર વચ્ચે આંદમાન સમુદ્રમાં અલગથી SIMBEX-20 ક્વાયત યોજાઈ હતી.
- > સપાટી પર શસ્ત્ર ફાયરિંગ, દરિયાઈ ક્વાયતનું યુદ્ધ, સંકલિત નેવિગેશન ઓપરેશન અને સીમેનશીપ ઈવોલ્યુશન.
- > વડા પ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીએ શાંઝીલા સંવાદ દરમિયાન ભારત સિંગાપોર અને થાઇલેન્ડ વચ્ચે ત્રિપક્ષીય નૌકાદળની ક્વાયતની ઘોષણા કરી હતી. આ ક્વાયતનું પ્રથમ સંસ્કરણ 2019માં યોજાયું હતું.
- > સૈન્ય ક્વાયત ઉપરાંત ભારત QUAD જૂથબદ્ધ હેઠળ પોતાના પ્રયાસોમાં વધારો કરી રહ્યો છે. હાલમાં આ જૂથના સભ્યોમાં ભારત, યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સ, ઓસ્ટ્રેલિયા અને જાપાનનો

સમાવેશ થાય છે. દેશોએ તાજેતરમાં યોજાયેલ વિદેશ પ્રધાન સમિટમાં એક મુક્ત અને ખુલ્લા ભારત-શાંત ક્ષેત્રની હાકલ કરી છે.

ભારત વર્ષ 2023માં G-20 સમિટની યજમાની કરશે

- > G-20 સમિટનું આયોજન તાજેતરમાં સાઉદી અરેબિયાએ કર્યું હતું. ત્યારબાદની G20 સમિટ 2021 માં ઈટાલી, 2022માં ઈન્ડોનેશિયા, 2023માં ભારત અને 2024માં બ્રાઝિલમાં યોજાવાની છે.
- > G-20 2020નું મુખ્ય ધ્યાન COVID-19 કટોકટીથી સ્થિતિસ્થાપક, વ્યાપક અને ટકાઉ પુનઃપ્રાપ્તિ પર હતું. સમિટ દરમિયાન નેતાઓએ રોગચાળાના જવાબમાં દેશોની તૈયારી પર ચર્ચા કરી હતી. તેઓએ એક સ્થિતિસ્થાપક ભાવિ નિર્માણ અંગેના પોતાના દ્રષ્ટિકોણ પણ શેર કર્યા હતા.
- > બધા માટે એકવીસમી સદીની તકોની અનુભૂતિ (realising opportunities of the 21st century for all)ની થીમ અંતર્ગત યોજનારી 2020 G-20 સમિટમાં પ્રધાનમંત્રી નરેન્દ્ર મોદીએ હતું કે થીમ મુખ્યત્વે લોકોને સશક્તિકરણ, ગ્રહની સુરક્ષા, નવા સીમાઓને આકાર આપવા પર કેન્દ્રિત છે.
- > G-20 સમિટનો ઉદ્ભવ 1997-98ના નાણાકીય સંકટ પછી, સંમત થયા હતા કે આંતરરાષ્ટ્રીય નાણાકીય પ્રણાલીમાં મોટા ઉભરતા બજાર દેશોની ભાગીદારી આવશ્યક છે. આ હાંસલ કરવા માટે G-7 નાણા પ્રધાનો 1999માં G-20 મીટિંગની સ્થાપના માટે સંમત થયા હતા. G-20 નાણા પ્રધાનો અને સેન્ટ્રલ બેન્કના ગવર્નર્સની બેઠક મુખ્યત્વે નાણાકીય નીતિના મુદ્દાઓ અને મોટા આર્થિક નિર્ણયો પર કેન્દ્રિત છે. તેમનો મુખ્ય ઉદ્દેશ સ્થિર અને ટકાઉ વૈશ્વિક આર્થિક વિકાસ પ્રાપ્ત કરવાનો છે.

મલેશિયા APEC સમિટનું આયોજન કરશે

- > તાજેતરમાં મલેશિયા દ્વારા એશિયા પેસિફિક આર્થિક સહકારનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. સહકારના ઘણા નેતાઓ સમિટમાં જોડાયા હતા. સમિટમાં અમેરિકી રાષ્ટ્રપતિ ડોનાલ્ડ ટ્રમ્પે પણ હાજરી આપી હતી. હવે પછીની APEC બેઠકનું આયોજન ન્યુજીલેન્ડ કરશે. આ પહેલા 17 નવેમ્બર, 2020ના રોજ એશિયા પેસિફિક ઈકોનોમિક કોઓપરેશનના સભ્યોએ મંત્રીમંડળની બેઠક યોજી હતી. ત્યારબાદ સભ્યોએ મફત અને ખુલ્લા વેપાર અને રોકાણ માટે પ્રતિબદ્ધતા દર્શાવી હતી.

- > APEC પુત્રજાયા વિઝન-2040 સમિટ દરમિયાન અપનાવવામાં આવ્યું હતું. તે 2040 સુધીમાં કલ્પના કરે છે અને ખુલ્લું, સ્થિતિસ્થાપક શાંતિપૂર્ણ એશિયા પેસિફિક સમુદાયની કલ્પના કરે છે. સમિટમાં પણ 1994ના બોગર લક્ષ્યોને 2020 પછીની દ્રષ્ટિથી બદલવામાં આવ્યો હતો. અર્થતંત્રને વેપાર અને રોકાણ, મજબૂત સંતુલન સુરક્ષિત ટકાઉ અને સમાવિષ્ટ વિકાસ, નવીનતા અને ડિજિટલાઇઝેશન જેવા ત્રણ આર્થિક ડ્રાઇવરો દ્વારા 2020 પછીની દ્રષ્ટિ હાંસલ કરવાની છે.

ભારત-EU: નિ:શસ્ત્રીકરણ અને અપ્રસાર અંગેની છઠી મંત્રણા

- > ભારત અને યુરોપિયન યુનિયન દ્વારા નિ:શસ્ત્રીકરણ અને અપ્રસાર સંબંધી બાબતે છઠો પરામર્શ યોજાયો હતો. ભાગીદારોએ રાસાયણિક, પરમાણુ અને જૈવિક નિ:શસ્ત્ર નિષ્કર્ષણના ક્ષેત્રમાં વિકાસ વિશેની માહિતીની આપલે પર ચર્ચા કરી. તેઓએ બાહ્ય અવકાશ સુરક્ષા, પરંપરાગત શસ્ત્રો અને અપ્રસાર ન કરવાના વિકાસ વિશે પણ ચર્ચા કરી. તેઓએ પર્યાવરણની વ્યૂહાત્મક સ્થિરતા, નિકાસ નિયંત્રણ પ્રદેશો અને પરસ્પર હિતના અન્ય વિકાસ પર વાતચીત કરી.
- > યુરોપિયન યુનિયન એ ભારતનો સૌથી મોટો વેપાર ભાગીદાર છે. 2016 સુધીમાં, યુરોપિયન યુનિયન ભારતના એકંદર વેપારમાં 12.5% હિસ્સો ધરાવે છે. આ ચાઇના કરતા આગળ છે જેનો હિસ્સો 10.8% છે અને યુએસએ 9.3% છે. બીજી તરફ, ભારત યુરોપિયન યુનિયનનો નવમો સૌથી મોટો વેપારી ભાગીદાર છે.
- > યુરોપિયન યુનિયનમાં ભારતની મોટી નિકાસ ફાર્માસ્યુટિકલ્સ, એન્જિનયરિંગ ગુડ્સ, જેમ્સ અને જવેલરી છે. 2005થી 2016ની વચ્ચે ભાગીદારો વચ્ચેનો વેપાર ત્રણ ગણો વધી ગયો છે. યુરોપિયન યુનિયન સાથેના વેપારમાં વધારાની સંખ્યા ધરાવતા એવા ઘણા દેશોમાં ભારત એક છે.
- > ભારત અને યુરોપિયન યુનિયન વચ્ચેના સંબંધો યુરોપિયન યુનિયન ભારત સહકાર કરાર, 1994 દ્વારા વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવ્યા છે. જોકે, ભાગીદારો હજી પણ 2007થી મુક્ત વેપાર સોદાની વાટાઘાટો કરી રહ્યા છે અને હજી સુધી કોઈ નિષ્કર્ષ પર આવ્યા નથી. વર્ષ 2019 માં ભારત અને યુરોપિયન યુનિયન વચ્ચેનો વેપાર 104.3 અબજ ડોલર હતો.
- > ભારતની નિ:શસ્ત્રીકરણ નીતિ અંતર્ગત 2003માં અણુ સિદ્ધાંત અપનાવ્યો, જે હેઠળ ભારતે પરમાણુ શસ્ત્ર મુક્ત વિશ્વ પ્રત્યેની પ્રતિબદ્ધતાનું વચન આપ્યું હતું.

UAE: કોલસામાંથી વીજળી ઉત્પન્ન કરનાર પ્રથમ અરબ દેશ

- તાજેતરમાં સંયુક્ત આરબ અમીરાત કોલસામાંથી વીજળી ઉત્પન્ન કરનારો પહેલો અને સંભવતઃ આ છેલ્લો આરબ દેશ બન્યો. દુબઈમાં 3.4 બિલિયન ડોલરમાં કોલસા પ્લાન્ટ, હાસ્યાનમાં સ્થાપવાનો છે. પ્લાન્ટની ક્ષમતા 600 મેગાવોટ હશે. પાછળથી, પ્લાન્ટની ક્ષમતા 2023 સુધીમાં વધારીને 2,400 મેગાવોટ કરવાની રહેશે.
- હકીકત એ છે કે તે દુર્ઘટનાગ્રસ્ત પાવર પ્લાન્ટ હોવા છતાં, UAE કોલસા આધારિત પાવર પ્લાન્ટની પસંદગી કરી રહ્યું છે કારણ કે પ્રદૂષણ માટેના હાસ્યાન ધોરણો નેચરલ ગેસ પાવર પ્લાન્ટ માટેની માર્ગદર્શિકા પર આધારિત છે. આ રીતે નવો કોલસો આધારિત પાવર પ્લાન્ટ ઓછા કાર્બનનું ઉત્સર્જન કરશે. તે વિશ્વ બેંક અને યુરોપિયન યુનિયન દ્વારા નિર્ધારિત ધોરણો કરતા ઓછા હોવું જોઈએ.
- આંતરરાષ્ટ્રીય ઉર્જા એજન્સી અનુસાર, પાવર પ્લાન્ટ દુબઈની 20% ઉર્જા આવશ્યકતાઓને પૂર્ણ કરશે. ઉપરાંત, કોલસા આધારિત પાવર પ્લાન્ટમાંથી ઉત્પન્ન થતી વીજળી ખૂબ ઓછી કિંમતે પૂરી પાડવાની છે.
- મોટાભાગે ગલ્ફ દેશો ગેસ આધારિત વીજ પ્લાન્ટોમાંથી તેમની વીજળીની જરૂરિયાતોને પૂર્ણ કરે છે. તેનું કારણ એ છે કે આ ક્ષેત્રમાં તેલ અને કુદરતી ગેસથી સમૃદ્ધ છે.
- સંયુક્ત આરબ અમીરાત હાલમાં 100% કુદરતી ગેસ આધારિત વીજળી ઉત્પન્ન સિસ્ટમથી સૌર, અણુ અને અન્ય નવીનીકરણીય શક્તિથી સંચાલિત 100%માં સ્થાનાંતરિત થઈ રહી છે. આ કાર્બન ઉત્સર્જન ઘટાડવા માટે કરવામાં આવી રહ્યું છે.
- સંયુક્ત આરબ અમીરાત વિશ્વનો સાતમો સૌથી મોટો કુદરતી ગેસ ભંડાર ધરાવે છે.
- UAE દેશ વિશ્વનો છઠો સૌથી મોટો કાર્બન ડાયોક્સાઇડ ઉત્સર્જક છે. 2050 સુધીમાં તેના અડધા વીજળીને સૌર અને પરમાણુ સ્ત્રોતોમાંથી ઉત્પન્ન કરવાનું લક્ષ્ય રાખ્યું છે.

ભારત અફઘાનિસ્તાનમાં શાહતોત ડેમ બનાવશે

- કેન્દ્રીય વિદેશ પ્રધાન શ્રી એસ જયશંકરે તાજેતરમાં જિનીવા ડોનર કોન્ફરન્સમાં જાહેરાત કરી કે ભારત અફઘાનિસ્તાનમાં કાબુલ નદીની એક સહાયક મેઈડન નદીની આજુબાજુ શાહતોત ડેમ બનાવશે. નદી પર ડેમ બનાવવાની વાટાઘાટો વર્ષ 2016 શરૂ થઈ હતી.

- વર્ષ 2016માં ભારતે અફઘાનિસ્તાનની હરિ નદી (હિરાત પ્રાંત)ની બાજુમાં સલમા ડેમ માટે નાણાં પૂરા પાડ્યા હતા. ડેમને અફઘાન-ભારત ફ્રેન્ડશીપ ડેમ પણ કહેવામાં આવે છે.
- શાહતોત ડેમ અફઘાનિસ્તાનની પાંચ નદીઓના બેસીનમાંથી એક કાબુલ નદી બેસીનમાં બનાવવાનો છે. આ ડેમ દેશના કાબુલ પ્રાંત માટે સિંચાઈ, પીવાનું પાણી પૂરું પાડશે. આ પ્રોજેક્ટની કિંમત 305 મિલિયન યુ.એસ. ડોલર છે
- ડેમ દ્વારા આશરે 10,000 હેક્ટર ખેતીલાયક જમીનને સિંચાઈની સુવિધા મળશે. તે કાબુલ શહેરમાં લગભગ 20 મિલિયન લોકોને પીવાનું પાણી પહોંચાડશે. ઉપરાંત, તે કાબુલ અને આજુબાજુના પીવાના હેતુઓ માટે ભૂગર્ભ જળનું રિચાર્જ કરશે. તે મત્સ્યઉદ્યોગ, પાક અને ઉદ્યોગોના ઉત્પાદનમાં મદદ કરીને રાષ્ટ્રીય ખાદ્ય સુરક્ષામાં ફાળો આપશે. તે પર્યટનને પ્રોત્સાહન આપશે અને આવકની તકોમાં વધારો કરશે.
- શાહતૂત ડેમની સાથે સાથે, ભારતે 80 કરોડ ડોલરના પ્રોજેક્ટસ માટેના અફઘાનિસ્તાનનું પુનઃ નિર્માણ કરવાનું વચન આપ્યું છે. સંઘર્ષગ્રસ્ત દેશમાં ભારત દ્વારા લગભગ 150 પ્રોજેક્ટની ઘોષણા કરવામાં આવી છે.
- ભારત 2002થી અફઘાનિસ્તાનનો વિકાસ કરવા કટિબદ્ધ છે. અત્યાર સુધી ભારતે અફઘાનિસ્તાનના પુનર્નિર્માણ અને પુનર્નિર્માણમાં 30 મિલિયન ડોલરનું યોગદાન આપ્યું છે. તાલિબાનના વર્ષો દરમિયાન ભારતે અફઘાનિસ્તાનમાં રોકાણ કર્યું ન હતું જે 1996 થી 2001 વચ્ચે હતું.

ભારત-અમેરિકાએ પરમાણુ ઉર્જા પર સહકાર માટેના MOUને લંબાવ્યો

- ભારત અને યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સે ભારત-યુએસ સિવિલ પરમાણુ ઉર્જા કરારને દસ વર્ષ માટે વધાર્યો છે. કરારને 123 કરાર પણ કહેવામાં આવે છે. આ કરારના આધારે ભારત યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સથી પરમાણુ સામગ્રી ખરીદે છે. ગ્લોબલ સેન્ટર ફોર ન્યૂકિલિયર એનર્જી પાર્ટનરશીપ (GCNEP) પર કરારના વિસ્તરણ પર હસ્તાક્ષર કરવામાં આવ્યા હતા.
- યુ.એસ.—ભારત ડીલને 3 વર્ષથી વધુ સમય લાગ્યો કારણ કે તેને યુ.એસ. કાયદામાં સુધારણા સહિતના કેટલાક જટિલ તબક્કાઓમાંથી પસાર થવું પડ્યું હતું. આ મુખ્યત્વે એટલા માટે હતું કે ભારત અપ્રસાર-સંધિ (NPT)માં સહી કરનાર દેશ નથી. દેશોએ પરમાણુ સપ્લાયર્સ ગ્રુપ (NSG)ના સભ્ય બનવા માટે NPT પર હસ્તાક્ષર કરવા ફરજિયાત છે. આ હોવા છતાં, NSGએ ભારતને માફી આપી (ભારતને

યુ.એસ. સાથે કરાર પર હસ્તાક્ષર કરવાની મંજૂરી આપી), નાગરિક અણુ ટેકનોલોજી અને અન્ય લોકો પાસેથી ઈંધણની પહોંચને મંજૂરી આપી.

- > ભારતે કરાર પર હસ્તાક્ષર કર્યા કારણ કે ભારતનું માનવું છે કે તે પરમાણુ ઉચિયાર તકનીકમાં શ્રેષ્ઠ છે અને તે પણ ભારત તકનીકીમાં તેના ઓળખપત્રો રાખવા માંગે છે. ઉપરાંત, ભારતને પણ તેના પરમાણુ પાવર પ્લાન્ટો ચલાવવા માટે પરમાણુ પદાર્થોની જરૂર હતી.
- > અપ્રસાર સંધિનો મુખ્ય ઉદ્દેશ પરમાણુ શસ્ત્રો અને શસ્ત્રોની તકનીકીના પ્રસારને અટકાવવા, પરમાણુ ઊર્જાના ઉપયોગમાં સહકાર ઊભો કરવો અને પરમાણુ નિ:શસ્ત્રીકરણના લક્ષ્યને પ્રાપ્ત કરવાનો હતો. ભારત અપ્રસાર સંધિનો સહી કરનાર દેશ નથી. આને કારણે દેશને પરમાણુ શસ્ત્રો ધરાવતા બાકીના દેશોમાંથી પરમાણુ શસ્ત્રો, પરમાણુ ટેકનોલોજી અને પરમાણુ કાચા માલ મેળવવું મુશ્કેલ બન્યું હતું.
- > ભારતમાં 22 પરમાણુ ઊર્જા રિએક્ટર છે. હાલમાં, ભારતમાં 3.22% વીજળી પરમાણુશક્તિ દ્વારા ઉત્પન્ન થાય છે.
- > વિશ્વમાં ભારતમાં મર્યાદિત યુરેનિયમ અનામત છે. તેની પાસે આશરે 54,636 ટન ખાતરીવાળા પરમાણુ સંસાધનો છે. ભારતના ન્યુક્લિયર પાવર કોર્પોરેશનના જણાવ્યા મુજબ ભારતના પરમાણુ સંસાધનો આશરે 40 વર્ષ સુધી માત્ર 10GW વીજળી ઉત્પન્ન કરવા માટે પૂરતા છે. તેથી, ભારત માટે વિદેશી દેશોમાંથી પરમાણુ સામગ્રી આયાત કરવી મહત્વપૂર્ણ છે.
- > GCNEP વિશ્વનું પ્રથમ પરમાણુ ઊર્જા ભાગીદારી કેન્દ્ર છે. તેની સ્થાપના બહાદુરગઢ તહસીલના ખેરી જસૌર ગામે કરવામાં આવી હતી.

પાંચ આઈઝ એલાયન્સ

- > પાંચ આઈઝ દેશોએ તાજેતરમાં એક સંયુક્ત નિવેદન જારી કરીને હોંગકોંગની સ્વાયતતા પર ચાઈનીઝ કબ્સ વધારવાની ચિંતા વ્યક્ત કરી હતી. સંયુક્ત નિવેદન સપ્ટેમ્બર 2020માં યોજાનારી વિધાન પરિષદની ચૂંટણી મોકૂફ રાખવા અને હોંગકોંગમાં રાષ્ટ્રીય સુરક્ષા કાયદો લાગુ કર્યા બાદ જારી કરવામાં આવ્યું હતું. દેશો અનુસાર ચીનના નિર્ણયોથી હોંગકોંગની સ્વાયતતા અને તેની સ્વતંત્રતા અને અધિકારો નબળા પડી ગયા હતા.
- > ફાઈવ આઈઝ (FVEY) એ એક ગુપ્તચર જોડાણ છે જેનો સમાવેશ ઓસ્ટ્રેલિયા, કેનેડા, યુકે, ન્યુઝલેન્ડ અને યુ.એસ. આ દેશો UKUSA કરારના પક્ષકારો છે—સિગ્નલ ઈન્ટેલિજન્સમાં સહકાર માટેનો બહુપક્ષીય કરાર. તાજેતરમાં, આ દેશોના વિદેશ પ્રધાનોએ ટીકાકારોને શાંત પાડવાની

તેની ઝુંબેશના ભાગરૂપે હોંગકોંગમાં અયોગ્ય ચૂંટાયેલા ધારાસભ્યોને ફરીથી સ્થાપિત કરવા ચીનને હાકલ કરી હતી.

- > 5 આઈઝ સભ્યો સાથે 9 આઈઝમાં ફ્રાંસ, ડેનમાર્ક, નોર્વે અને નેધરલેન્ડ્સ સામેલ છે.
- > 14 આઈઝના સભ્યોમાં જર્મની, બેલ્જિયમ, સ્પેન, ઈટાલી અને સ્વીડન સામેલ છે.

તિબેટની બ્રહ્મપુત્રામાં ચીનનો પ્રસ્તાવિત હાઈડ્રોપાવર પ્રોજેક્ટ

- > 2021થી લાગુ થનારી 14મી પંચવર્ષીય યોજના હેઠળ ચીને તિબેટમાં બ્રહ્મપુત્રા નદી પર હાઈડ્રો પાવર પ્રોજેક્ટની દરખાસ્ત કરી છે. ચાઈનાની શાસક સામ્યવાદી પાર્ટીની કેન્દ્રિય સમિતિ દ્વારા આ પ્રોજેક્ટની દરખાસ્ત કરવામાં આવી છે. સમિતિએ ચૌદમી પંચવર્ષીય યોજના, 2021થી 2025 અને ચાઈનાના 2035 સુધીના લાંબા ગાળાના લક્ષ્યો તૈયાર કર્યા હતા.
- > બાંગ્લાદેશ અને ભારત બ્રહ્મપુત્રા નદીના તટવર્તી દેશોએ આ દરખાસ્ત સામે ચિંતા વ્યક્ત કરી છે.
- > બ્રહ્મપુત્રાને આ ક્ષેત્રમાં ચારલુંગ ઝાંગપો કહેવામાં આવે છે. ચાઈનીઝના મતે, નદીમાં તિબેટના સ્વાયત ક્ષેત્રમાં સૌથી ધનાઢય સંપત્તિ છે. તેમાં 80 મિલિયન કિલોવોટ કલાક ઉત્પન્ન કરવાની સંભાવના છે. બીજી બાજુ, એકલા નદીના ગ્રાન્ડ કેન્યોનનો 50 કિલોમીટર વિભાગમાં 70 મિલિયન કિલોવોટ કલાકનો વિકાસ થવાની સંભાવના છે જે ફક્ત 2000 મીટરના ડ્રોપથી સરળતાથી પેદા થઈ શકે છે. આ હુબેઈ પ્રાંતમાં સ્થાપિત કરતા વધુ 3 ભવ્ય પાવર સ્ટેશનની બરાબર છે.
- > નદીના તિબેટ ક્ષેત્રની નીચે, નદીના અન્ય ભાગોની તુલનામાં જળવિદ્યુત ઉત્પન્ન થવાની સંભાવના વધારે છે.
- > ભારત સતત ચિનીઓને તેની ચિંતા વ્યક્ત કરતું રહ્યું છે અને ચીની બાજુથી ડેમ બાંધકામ નીચેના રાજ્યોના હિતને નુકસાન ન પહોંચાડે તેની ખાતરી કરવા તાકીદ કરી છે. ભારત તરફથી વારંવાર આગ્રહ હોવા છતાં, 2015 માં, ચીને તિબેટમાં 1.5 અબજ ડોલરનું હાઈડ્રો પાવર સ્ટેશન કાર્યરત કર્યું હતું. તેમાં 200 મિલિયન કિલોવોટ કલાકથી વધુ જળ સંસાધનો છે. આ ચીનની કુલ જળ વિદ્યુત શક્તિના 30% જેટલો છે.
- > ચીનના જણાવ્યા મુજબ, આ પ્રોજેક્ટ ચાઈનાને 2060 સુધીમાં તેના કાર્બન તટસ્થતા લક્ષ્યને પ્રાપ્ત કરવામાં મદદ કરશે. હાઈડ્રો પાવર સ્ટેશન તિબેટના સ્વાયત ક્ષેત્ર માટે વાર્ષિક 3 અબજ ડોલરની આવક ઉત્પન્ન કરવાની ક્ષમતા ધરાવે છે.

- > ટ્રાન્સબોર્ડર નદીઓ પર ભારત ચાઇના નિષ્ણાત સ્તરનું મિકેનિઝમની સ્થાપના 2006માં કરવામાં આવી હતી. નિષ્ણાત સ્તરની મિકેનિઝમની બારમી બેઠક જૂન 2019માં મળી હતી.
- > નદીઓના પરિવહનને લગતા પ્રશ્નો અંગે ચર્ચા કરવા માટે તંત્રની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી. દેશોએ દ્વિપક્ષીય સમજૂતીપત્ર પર પણ હસ્તાક્ષર કર્યા છે, જે મુજબ ચીન પૂરની સીઝનમાં સતલુજ અને બ્રહ્મપુત્રા નદીની માહિતી ઉત્પન્ન કરશે અને માહિતી આપશે.

યાબહાર પ્રોજેક્ટ

- > તાજેતરમાં, ઈરાનના બંદર અને દરિયાઈ સંગઠને ભારતને યાબહાર-ઝેહદાન રેલ્વે લાઈન માટે એન્જિન અને સિગ્નલિંગ ઉપકરણો પૂરા પાડવા વિનંતી કરી છે.
- > યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સ દ્વારા લાઠવામાં આવેલા પ્રતિબંધોને કારણે ઈરાનને આ ઉપકરણોની સીધી ખરીદી કરવામાં મુશ્કેલીનો સામનો કરવો પડી રહ્યો છે.
- > ઈરાને પણ ભારતને યુએસ ડોલર 150 મિલિયન કેડિટ લાઈન સક્રિય કરવા જણાવ્યું છે, જે ભારત દ્વારા ઈરાની રાષ્ટ્રપતિની 2018 ની મુલાકાત દરમિયાન આપવામાં આવી હતી.

પૃષ્ઠભૂમિ

- > મે, 2016માં, ભારત, ઈરાન અને અફઘાનિસ્તાને દરિયાઈ પરિવહનના પ્રાદેશિક કેન્દ્ર તરીકે ઈરાનમાં યાબહાર બંદરનો ઉપયોગ કરીને પરિવહન અને પરિવહન કોરિડોર સ્થાપિત કરવાની કલ્પના કરતી ત્રિપક્ષીય કરાર પર હસ્તાક્ષર કર્યા.
- > અફઘાનિસ્તાન અને મધ્ય એશિયા માટે વૈકલ્પિક વેપાર માર્ગ તરીકે યાબહાર બંદરથી ઝેહદાન (અફઘાનિસ્તાન સરહદ) સુધી રેલ્વે લાઈનનું નિર્માણ પણ આ પરિવહન કોરિડોરનો એક ભાગ હતો.
- > સરકારની માલિકીની ભારતીય રેલ્વે કન્સ્ટ્રક્શન લિમિટે તમામ પ્રકારની સેવાઓ, સુપરસ્ટ્રક્ચર વર્ક અને ફાઈનાન્સિંગ (આશરે 1.6 અબજ યુએસ ડોલર) પ્રદાન કરવા માટે ઈરાની રેલ્વે મંત્રાલય સાથે સમજૂતી પત્ર પર હસ્તાક્ષર કર્યા હતા.

ભારતને આ પ્રોજેક્ટથી અલગ કરવાનાં કારણો

- > જુલાઈ 2020 માં, ઈરાને પ્રોજેક્ટ વિલંબ અને ભંડોળના વિલંબને ટાંકીને, જાતે જ રેલવે લાઈન બનાવવાનું નક્કી કર્યું હતું.
- > IRCON એ બાંધકામ-સ્થળ નિરીક્ષણ અને શક્યતા અહેવાલ પૂર્ણ કર્યો અને ઈરાની પક્ષ દ્વારા નોડલ ઓથોરિટીની નિમણૂક કરવાની રાહ જોઈ રહ્યો હતો.
- > તેમ છતાં આ પ્રોજેક્ટને યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સ તરફથી વિશેષ છૂટ છે, પરંતુ ભારત બાંધકામ કંપની સાથે સમાધાન કરવામાં અચકાશે કારણ કે કંપનીના ઈસ્લામિક રિવોલ્યુશનરી ગાર્ડ કોર્પ્સ સાથે સંબંધ છે, જે પ્રતિબંધોને આધિન છે.
- > IRGC એક હાર્ડ લાઈન બળ છે જે ઈરાનની નિયમિત સશસ્ત્ર દળોની સમાંતર તેના લશ્કરી માળખાને ચલાવે છે. એપ્રિલ 2020 માં, તેણે ઈરાનના પ્રથમ સૈન્ય ઉપગ્રહ નૂરને લોન્ચ કર્યો હતો.
- > યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સ દ્વારા પ્રતિબંધોના ડરથી ઈરાનના ફરજાદ-બી ગેસ ક્ષેત્રના પ્રોજેક્ટમાં ભારતીય રસને પણ અસર થઈ છે.

ભારત માટે યાબહાર બંદરનું મહત્વ

- વેપાર:
 - > તે ત્રણ ભાગીદાર દેશો તેમજ અન્ય મધ્ય એશિયાઈ દેશો સાથે વેપાર માટે સુવર્ણ તકોનો પ્રવેશ માર્ગ માનવામાં આવે છે.
- સલામતી:
 - > વન બેલ્ટ વન રોડ પ્રોજેક્ટ હેઠળ ચીન ઝડપથી પોતાના બેલ્ટ અને માર્ગ પહેલને આગળ વધારી રહ્યું છે. આવી સ્થિતિમાં, યાબહાર બંદર, પાકિસ્તાનમાં ચીનના રોકાણથી વિકસિત થયેલ ગ્વાદર બંદરના પ્રતિસાદ તરીકે પણ કાર્ય કરી શકે છે.
- કનેક્ટિવિટી:
 - > ભવિષ્યમાં, યાબહાર પ્રોજેક્ટ અને આંતરરાષ્ટ્રીય નોર્થ સાઉથ ટ્રાન્સપોર્ટ કોરિડોર રશિયા અને યુરેશિયા સાથે ભારતીય જોડાણને શ્રેષ્ઠ બનાવીને એક બીજાના પૂરક બનશે.

ભારતે અફઘાનિસ્તાનને મદદ કરી

- > તાજેતરના 'અફઘાનિસ્તાન-2020 કોન્ફરન્સ' પ્રસંગે ભારતે અફઘાનિસ્તાનમાં વિકાસ કાર્યો માટે 80 મિલિયન યુ.એસ. ડોલરના આશરે 150 પ્રોજેક્ટની જાહેરાત કરી છે.

- > સંમેલનમાં અફઘાનિસ્તાનના રાષ્ટ્રપતિ, UN અને EUના અધિકારીઓ સાથે વિશ્વના અન્ય દેશોના પ્રતિનિધિઓ ઉપસ્થિત રહ્યા હતા.
- > નોંધપાત્ર વાત એ છે કે યુ.એસ.એ 20 જાન્યુઆરી, 2021 સુધીમાં અફઘાનિસ્તાનમાં તૈનાત સૈનિકોની સંખ્યા 2500 સુધી મર્યાદિત કરવાનો નિર્ણય લીધો છે.

ભારતની હાલની સહાય

- > ભારત-80 મિલિયન અમેરિકન ડોલરના લગભગ 150 પ્રોજેક્ટસ સહિત ઉચ્ચ અસરવાળા સમુદાય વિકાસ પ્રોજેક્ટસના ચોથા તબક્કાની શરૂઆત કરશે.
- > શાહતોત ડેમના નિર્માણ માટે ભારતે અફઘાનિસ્તાન સાથે કરાર કર્યો છે, જે આ ડેમ દ્વારા કાબુલ શહેરના 2 મિલિયન લોકોને શુદ્ધ પાણી પહોંચાડવાની ખાતરી કરશે.

પહેલાની સહાય

- અફઘાનિસ્તાનમાં ભારતના વિકાસ પ્રોજેક્ટ પાંચ સ્તંભો પર આધારિત છે:
 - > મોટા ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર પ્રોજેક્ટસ.
 - > માનવ સંસાધન વિકાસ અને ક્ષમતા નિર્માણ.
 - > માનવતાવાદી સહાય
 - > ઉચ્ચ અસર સમુદાય વિકાસ પ્રોજેક્ટસ.
 - > હવા અને જમીન જોડાણ દ્વારા વેપાર અને રોકાણમાં વધારો.
 - > 2002થી, ભારતે અફઘાનિસ્તાનના વિકાસ અને પુનર્નિર્માણ માટે ૩ અબજ ડોલર (આશરે 2,200 કરોડ) ખર્ચ કર્યા છે.
 - > અફઘાનિસ્તાનની લેન્ડલોક ભૌગોલિક રાજકીય પરિસ્થિતિ તેના વિકાસમાં સૌથી મોટો અવરોધ છે, અને પાકિસ્તાન દ્વારા પરાગમનના અવરોધથી પરિસ્થિતિ વધુ વિકટ બની છે.
 - > ઈરાનના ચાબહાર બંદર દ્વારા ભારતે અફઘાનિસ્તાનને સંપર્કનો વૈકલ્પિક માર્ગ પૂરો પાડ્યો છે.
- રોગચાળો સહકાર:
 - > COVID-19 રોગચાળાને પહોંચી વળવા ભારતે અફઘાનિસ્તાનને 20 ટન દવાઓ અને અન્ય આવશ્યક ઉપકરણો સાથે 75,000 ટન ઘઉંની સપ્લાય કરી છે.

ભારત-બહરીન કરાર

- > તાજેતરમાં, ભારત અને બહરીને સંરક્ષણ અને દરિયાઈ સલામતીના ક્ષેત્રો સહિત તેમના ઐતિહાસિક સંબંધોને વધુ મજબૂત કરવા સંમતિ આપી છે.

- > બહરીન ગલ્ફ કોઓપરેશન કાઉન્સિલનો સભ્ય છે અને યુએસએના મધ્યસ્થીમાં ઈઝરાઈલ અને યુએઈ સાથે અબ્રાહમ કરાર પર પણ હસ્તાક્ષર કર્યા છે.
- > દ્વિપક્ષીય, પ્રાદેશિક અને વૈશ્વિક મુદ્દાઓમાં સંરક્ષણ અને દરિયાઈ સલામતી, અવકાશ તકનીક, વેપાર અને રોકાણો, ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર, આઈટી, ફિનટેક, આરોગ્ય, હાઈડ્રોકાર્બન અને નવીનીકરણીય ઊર્જા શામેલ છે.
- > બંને પક્ષોએ COVID-19થી સંબંધિત સહયોગને વધુ મજબૂત બનાવવાની પુષ્ટિ કરી હતી.
- > બહરીને રોગચાળા દરમિયાન દવાઓ, તબીબી ઉપકરણો અને તબીબી વ્યાવસાયિકોના સપ્લાય દ્વારા ભારત દ્વારા આપવામાં આવતી સહાયની પ્રશંસા કરી હતી.
- > તેમણે બંને દેશો વચ્ચે એર બબલ સિસ્ટમના સંચાલન અંગે સંતોષ વ્યક્ત કર્યો હતો.
- > એર બબલ એ બે દેશો વચ્ચેની હવાઈ મુસાફરીની સિસ્ટમ છે. ઉદ્દેશ વ્યાપારી મુસાફરોની સેવાઓ ફરીથી શરૂ કરવાનો છે (COVID-19 રોગચાળાને પરિણામે નિયમિત આંતરરાષ્ટ્રીય ફ્લાઈટ્સ સ્થગિત કરવામાં આવી છે).
- > ભારતે યોજનારી ત્રીજી ભારત-બહરીન ઉચ્ચ સંયુક્ત પંચની બેઠક માટે ભારતે બહરીને ફરીથી આમંત્રણ આપ્યું છે.
- > વર્ષ 2019માં, ભારતે બહરીનની રાજધાની મનામામાં શ્રી કૃષ્ણ મંદિરના પુનર્વિકાસ માટે 2 4.2 મિલિયનનો પ્રોજેક્ટ શરૂ કર્યો હતો.
- > 200 વર્ષ જૂનું મંદિર ભારત-બહરીનની મિત્રતાનો કાયમી પુરાવો છે.
- > સ્વર્ગસ્થ વડા પ્રધાન રાજકુમાર ખલીફા બિન સલમાન અલ ખલીફાના નિધન પર ભારતે પણ શોક વ્યક્ત કર્યો હતો, જેમણે ભારત-બહરીન સંબંધોને મજબૂત બનાવવા અને બહરીનમાં ભારતીય સમુદાયના કલ્યાણમાં નોંધપાત્ર યોગદાન આપ્યું હતું.

G-20 સંમેલન, 2020

- > તાજેતરમાં, G-20 (ગ્રુપ ઓફ ટવેન્ટી) વર્ચુઅલ સમિટમાં, ભારતે કોરોના પછી વિશ્વ માટે 'નવું ગ્લોબલ ઈન્ડેક્સ' બનાવવાનું સૂચન કર્યું હતું.

> નવું ગ્લોબલ ઈ-નેક્સ ચાર સ્તંભો પર આધારિત હશે

1. પ્રતિભા,
2. ટેકનોલોજી,
3. પારદર્શિતા અને
4. પૃથ્વીની સુરક્ષાની ભાવના.

> સાઉદી અરેબિયા દ્વારા આ વર્ષનું શિખર સંમેલન યોજવામાં આવ્યું હતું.

પ્રતિભા

- > માનવીય પ્રતિભાનું વિશાળ પૂલ બનાવવા માટે, બહુ-કૌશલ અને પુનઃકૌશલ પર ધ્યાન આપવું જોઈએ.
- > રાષ્ટ્રીય કૌશલ વિકાસ મિશન જેવી ભારતીય પહેલ જેનું લક્ષ્ય કૌશલ્ય પ્રશિક્ષણ પ્રવૃત્તિઓના સંદર્ભમાં ક્ષેત્રો અને રાજ્યો સુધી પહોંચવાનું છે.
- > ભારતની નવી શિક્ષણ નીતિ અને પ્રધાનમંત્રી નવીન શિક્ષણ કાર્યક્રમ જેવા કાર્યક્રમો તેની સાથે સુસંગત છે.

ટેકનોલોજી

- > નવી તકનીકનું કોઈપણ આકારણી જીવનની સરળતા અને જીવનની ગુણવત્તા પરના પ્રભાવ પર આધારિત હોવું જોઈએ.
- > ભારતે G-20 'વર્યુઅલ સચિવાલય' બનાવવાનું સૂચન ફોલો-અપ અને દસ્તાવેજીકરણ ભંડાર તરીકે કર્યું હતું.

> ભારતના ડિજિટલ ઈન્ડિયા અને ઈ-ગવર્નન્સ અભિયાનો દ્વારા લોકોની તકનીકી અને અન્ય સરકારી સેવાઓનો વપરાશ વધ્યો છે.

પારદર્શિતા

> માહિતીના અધિકાર અને સુધારણા જેવા વ્યવહાર જેવા વ્યવસાયો ભારતમાં શાસનની પારદર્શિતાને પ્રોત્સાહન આપે છે.

પૃથ્વીની સુરક્ષાની ભાવના

- > 'માલિકોને બદલે ટ્રસ્ટીઓ' તરીકે પર્યાવરણ સાથે વ્યવહાર કરવાથી સર્વગ્રાહી અને સ્વસ્થ જીવનશૈલી મળશે.
- > હવામાન પરિવર્તનની લડત સાઈલોમાં નહીં, પરંતુ એકીકૃત, વ્યાપક અને સર્વગ્રાહી રીતે લડવી જોઈએ.
- > કાર્બન ફૂટપ્રિન્ટ એ ગ્રીનહાઉસ વાયુઓની માત્રા છે જે મુખ્યત્વે વાતાવરણમાંથી કાર્બન ડાયોક્સાઈડની કોઈ વિશેષ માનવ પ્રવૃત્તિ દ્વારા મુક્ત કરવામાં આવે છે.

■ ભાવિ બેઠકો:

- > 2021માં ઈટાલી, 2022 માં ઈ-ડોનેશિયા, 2023 માં ભારત અને 2024 માં બ્રાજિલ.

Dy. SO PRELIM

પસંદગી પામતા ICEના ઉમેદવારોને ખૂબ ખૂબ અભિનંદન...

VISHAL VANVI

DIVYESH KORAT

BHAVESH HAPANI

VARSHABA PARMAR

TUSHAR ZALARIYA

ANIL JAGANI

ADITYA PUROHIT

KALPESH BHATT

JIGNESH SOLANKI

PARTH ADHVARYU

NAINA GHADIYA

ANKUR PANDYA

AJAYSINH JADEJA

SAHILKUMAR THAKKAR

SONAMBEN ADROJA

PRAKASH PARMAR

SAGAR VAROTARIYA (TEST SERIES)

BHARGAV RAVAL

MAHESH EVORIYA (TEST SERIES)

KARAN DODIYA (TEST SERIES)

HAREESH VARU (TEST SERIES)

KAJAL RATHOD

LAGHDHIR DAYANI (TEST SERIES)

CHIRAG HATHALIYA

MOHIT SABHAYA (TEST SERIES)

RONAK BARASIYA (TEST SERIES)

PARTH MEHTA

PUJA CHAUHAN

INSTITUTE FOR COMPETITIVE EXAMS

www.iceonline.in | t.me/icerajkotofficial | [f](https://www.facebook.com/icerajkot) | [i](https://www.instagram.com/icerajkot) | [y](https://www.youtube.com/icerajkot) | icerajkot

ભારત-થાઇલેન્ડ ઇન્ટિગ્રેટેડ પેટ્રોલ

- > 'ઇન્ડિયા-થાઇલેન્ડ કોઓર્ડિનેટેડ પેટ્રોલ'ની 30મી આવૃત્તિ એટલે કે 'Indo-Thai CORPAT' ભારતીય નૌકાદળ અને રોયલ થાઇ નૌકાદળ વચ્ચે 18-20 નવેમ્બર 2020 દરમિયાન હાથ ધરવામાં આવી હતી.
- > 'ઇન્ડો-થાઇ કોર્પેટ'માં ભારત તરફથી INS કરમુક જે સ્વદેશી રીતે બનાવવામાં આવેલી મિસાઇલ કાર્વેટ અને થાઇલેન્ડ તરફથી રોયલ થાઇ નૌકાદળના HTMS કરાબૂરી ઉપસ્થિત રહ્યા હતા.
- > ભારત અને થાઇલેન્ડ વચ્ચેનું આ 'ઇન્ડો-થાઇ કોર્પેટ' ઓપરેશન ભારત સરકારની રણનીતિક દ્રષ્ટિ 'સાગર' પર આધારિત છે (Security and Growth): All in the Region-SAGAR). તે અંતર્ગતલ હિંદ મહાસાગર ક્ષેત્રમાં EEZ સર્વેલન્સ, માનવતાવાદી સહાયતા અને આપત્તિ રાહત- HADR અને અન્ય ક્ષમતા નિર્માણ પ્રવૃત્તિઓ હાથ ધરવામાં આવે છે.
- > વર્ષ 2005માં તેમની આંતરરાષ્ટ્રીય દરિયાઈ સરહદની સાથે હિંદ મહાસાગરના વ્યૂહાત્મક રીતે મહત્વપૂર્ણ ભાગને સુરક્ષિત રાખવા અને વ્યાપારી વહાણ અને આંતરરાષ્ટ્રીય વેપારને સુરક્ષિત રાખવા માટે બંને દેશોની નૌકાદળો 2005થી 'ઇન્ડો-થાઇ કોર્પેટ'નું આયોજન કરવાના ઉદ્દેશ સાથે દરિયાઈ કડીને મજબૂત બનાવી રહી છે.
- > 'ઇન્ડો-થાઇ કોર્પેટ' બંને નૌકાદળ વચ્ચેની સમજ અને પારસ્પરિકતામાં વધારો કરે છે અને ગેરકાયદેસર માછીમારી, ડ્રગ હેરફેર, દરિયાઈ આતંકવાદ, દરિયાઈ લૂંટને રોકવા માટે સુવિધા આપે છે.

વિશ્વવ્યાપી રેડિયો નેવિગેશન સિસ્ટમ

- > ભારત 'વર્લ્ડ વાઈડ રેડિયો નેવિગેશન સિસ્ટમ-WWRNS'ના ભાગ રૂપે આંતરરાષ્ટ્રીય દરિયાઈ સંગઠન (IMO) દ્વારા માન્યતા પ્રાપ્ત સ્વતંત્ર ભારતીય પ્રાદેશિક નેવિગેશન સેટેલાઈટ સિસ્ટમ (IRNSS) સાથે વિશ્વનો ચોથો દેશ બન્યો છે.
- > 4 થી 11 નવેમ્બર, 2020 દરમિયાન યોજાયેલી તેની તાજેતરની મીટિંગ દરમિયાનલ IMOની મેરીટાઈમ સેફ્ટી કમિટીએ IRNSSને વિશ્વવ્યાપી રેડિયો નેવિગેશન સિસ્ટમના ઘટક તરીકે માન્યતા આપી છે.
- > અન્ય ત્રણ દેશો કે જેમની પાસે IMO-માન્યતા પ્રાપ્ત નેવિગેશન સિસ્ટમ છે તે યુનાઈટેડ સ્ટેટ્સ, રશિયા અને ચીન છે.

- > IMOએ વિવિધ દેશોને તેમની પોતાની સેટેલાઈટ નેવિગેશન સિસ્ટમ્સ ડિઝાઇન કરવા પ્રોત્સાહિત કરે છે. IMOએ હવે IRNSSને વૈકલ્પિક નેવિગેશન મોડ્યુલ તરીકે સ્વીકાર્યું છે.
- > પહેલાં તેનો ઉપયોગ ફક્ત પાયલોટ ધોરણે થતો હતો પરંતુ હવે તમામ વ્યાપારી જહાજો તેનો ઉપયોગ કરવા માટે અધિકૃત છે, નાના ફિશિંગ વાહનો પણ.
- > હવે, IRNSSનો ઉપયોગ અમેરિકાના GPS અને રશિયાના ગ્લોનાસ જેમ વ્યાપારી વહાણો વિશેની માહિતી મેળવવા માટે થઈ શકે છે.
- > IRNSS હિંદ મહાસાગરમાં શિપ નેવિગેશનને સહાય કરવા માટે સચોટ સ્થિતિ માહિતી સેવાઓ પ્રદાન કરવા માટે બનાવવામાં આવી હતી.

સેન્ટિનેલ-6 (Sentinel-6) ઉપગ્રહ

- > 21 નવેમ્બર, 2020ના રોજ, મહાસાગરોની દેખરેખ માટે રચાયેલ કોપરનિકસ સેન્ટિનેલ-6 માઈકલ ફેઈલીય ઉપગ્રહ સ્પેસએક્સ ફાલ્કન 9 રોકેટ દ્વારા કેલિફોર્નિયાના વાન્ડેનબર્ગ એરફોર્સથી લોન્ચ કરવામાં આવ્યો હતો.
- > તે વૈશ્વિક સમુદ્ર સપાટીના ફેરફારોને માપવા માટે સમર્પિત આગામી મિશનનો એક ભાગ છે.
- > વૈશ્વિક સ્તરે મહાસાગરોના ફેરફારો પર નજર રાખવા માટે 1992થી શરૂ કરાયેલા અન્ય ઉપગ્રહોમાં TOPEX/પોસાઈડન, JASON-1 અને OSTN/JASON-2 નો સમાવેશ થાય છે.
- > 'સેન્ટિનેલ-6 માઈકલ ફેઈલીય સેટેલાઈટ' ડો.માઈકલ ફેઈલીયના નામ પર રાખવામાં આવ્યું છે, જે નાસાના પૃથ્વી વિજ્ઞાન વિભાગના 2006-2019 દરમિયાન ડિરેક્ટર હતા અને આ વર્ષે ઓગસ્ટ 2020માં તેનું અવસાન થયું હતું.
- > નાસાના જણાવ્યા અનુસાર, આ ઉપગ્રહ ચોથા દાયકામાં સમુદ્ર-સ્તરની દેખરેખની સાતત્યતાને સુનિશ્ચિત કરશે અને વૈશ્વિક દરિયા-સ્તરના ઉદભવનું માપ પૂરું પાડશે.
- > સેન્ટિનેલ-6B નામનો બીજો સમાન ઉપગ્રહ વર્ષ 2025માં લોન્ચ કરવામાં આવશે.

કોમ્યુનિટી કોર્ડ બ્લડ બેંકિંગ

- > 2017 માં, 'કોમ્યુનિટી કોર્ડ બ્લડ બેંકિંગ', સ્ટેમ સેલ બેંકિંગ પહેલ, લાઈફસેલ દ્વારા શરૂ કરવામાં આવી હતી, જેણે મહારાષ્ટ્રના નાસિકની 7 વર્ષની બાળકીનું જીવન બચાવવામાં મદદ કરી હતી, જે અપ્લાસ્ટિક એનિમિયા દુર્લભ અને ગંભીર રક્ત વિકારથી પીડાતી હતી.

- > કોર્ડ લોહી નાળની રક્તવાહિનીઓ અને પ્લેસેન્ટામાં જોવા મળે છે, અને જન્મ પછી બાળકની નાભિને કાપીને એકત્રિત કરવામાં આવે છે.
- > તેમાં લોહી બનાવનાર સ્ટેમ સેલ્સ હોય છે જેનો ઉપયોગ રક્ત અને રોગપ્રતિકારક શક્તિના ચોક્કસ વિકારની સારવારમાં થાય છે.
- > કોર્ડ લોહીનો ઉપયોગ હેમટોપોએટીક સ્ટેમ સેલ ટ્રાન્સપ્લાન્ટેશનની (Hematopoietic Stem Cell Transplantation) જેમ જ વિવિધ બ્લડ કેન્સર માટે રેડિયેશન ટ્રીટમેન્ટ પછી અસ્થિમજ્જાને ફરીથી ગોઠવવા માટે થાય છે.
- > કોર્ડ લોહીમાં લાલ રક્તકણો, શ્વેત રક્તકણો, પ્લાઝમા, પ્લેટલેટસ સહિતના લોહીમાં જોવા મળતા તમામ તત્વો હોય છે.
- > કોર્ડ લોહીનો ઉપયોગ તે લોહી બનાવનાર કોષોના પુનર્જીવનની જરૂર હોય તેવા પ્રત્યારોપણ માટે થઈ શકે છે.
- > 'કોમ્યુનિટી કોર્ડ બ્લડ બેંકિંગ' સ્ટેમ સેલ બેંકિંગનું એક નવું શેરિંગ ઈકોનોમી મોડેલ છે જે ભારતમાં લાઈફસેલ દ્વારા સંચાલિત છે.
- > આ કોમ્યુનિટી બેંકમાં, માતાપિતા તેમના બાળકના 'કોર્ડ બ્લડ' સંગ્રહિત કરવાનું પસંદ કરે છે, જે માતાપિતાને ભવિષ્યમાં બાળકની સારવાર માટે સમુદાય બેંકના અન્ય તમામ કોર્ડ બ્લડ યુનિટસની પહોંચની ખાતરી કરશે.
- > આ કોમ્યુનિટી બેંક 'પબ્લિક કોર્ડ બ્લડ બેંક' જેવી છે, પરંતુ ફક્ત સભ્ય પરિવારો જ તેનો લાભ મેળવી શકે છે.
- > અપ્લાસ્ટિક એનિમિયા એ એક રોગ છે જેમાં શરીર પૂરતા પ્રમાણમાં નવા રક્ત કોશિકાઓનું નિર્માણ કરવામાં નિષ્ફળ જાય છે.
- > અસ્થિમજ્જાના રક્તકણો સ્ટેમ સેલ્સ દ્વારા બનાવવામાં આવે છે જે ત્યાં હાજર હોય છે.
- > અ પ્લાસ્ટિક એનિમિયા બધા રક્તકણોના પ્રકારો (લાલ રક્ત કોશિકાઓ, શ્વેત રક્તકણો અને પ્લેટલેટસ)ની ઉણપને કારણે થાય છે.
- > લાઈફસેલ, 2004માં સ્થપાયેલ, ભારતની પહેલી અને સૌથી મોટી સ્ટેમ સેલ બેંક છે, જેનો ભારતમાં 350,000થી વધુ પરિવારોએ લાભ મેળવ્યો છે, જેમણે સ્ટેમ સેલ કંપનીમાં તેમના બાળકોની નાળ જમા કરાવવાનું પસંદ કર્યું છે.

QRSAM મિસાઈલ(Quick Reaction Surface-to-Air Missile- QRSAM)

- > તાજેતરમાં જ 'ડિકેન્સ રિસર્ચ એન્ડ ડેવલપમેન્ટ ઓર્ગનાઈઝેશન' (DRDO)એ ઓડિશાના દરિયાકાંઠે

આવેલા ચાંદીપુર ખાતે 'ઈન્ટિગ્રેટેડ ટેસ્ટ રેન્જ' પરથી 'ક્વિક રિએક્શન સર્ફેસ-ટૂ-એર મિસાઈલ સિસ્ટમ' QRSAMનું સફળતાપૂર્વક પરીક્ષણ કરાયું છે.

- > આ સિસ્ટમ સંપૂર્ણપણે સ્વદેશી છે. આ શસ્ત્ર સિસ્ટમ હેઠળના ઉપકરણોનું નિર્માણ જાહેર ક્ષેત્રના ઉપક્રમો – ભારત ઈલેક્ટ્રોનિક્સ લિમિટેડ, ભારત ડાયનેમિક્સ લિમિટેડ અને ખાનગી કંપની એલ એન્ડ ટી દ્વારા કરવામાં આવ્યું છે.
- > ઘણી આધુનિક મિસાઈલોની જેમ, QRSAM એ કેનિસ્ટર-આધારિત સિસ્ટમ છે, જેનો અર્થ છે કે તે સંગ્રહિત છે અને ખાસ ડિઝાઈન કરેલા કોચની જેમ ચલાવવામાં આવે છે.
- > કેનિસ્ટર અંદરના વાતાવરણને નિયંત્રિત કરે છે, આમ તેના પરિવહન અને સંગ્રહને સરળ બનાવે છે, તેમજ શસ્ત્રોના શેલ્ફ લાઈફમાં મોટા પ્રમાણમાં સુધારો કરે છે.
- > QRSAMએ ટૂંકા અંતરની સપાટીથી હવાઈ મિસાઈલ સિસ્ટમ છે. મુખ્યત્વે DRDO દ્વારા દુશ્મનના હવાઈ હુમલાઓથી સૈન્યની સશસ્ત્ર લાઈનને રક્ષણાત્મક ઢાલ પૂરી પાડવા માટે તેની રચના અને વિકાસ કરવામાં આવ્યો છે.
- > સમગ્ર શસ્ત્ર સિસ્ટમ હવાઈ સલામતી પૂરી પાડવા માટે સક્ષમ મોબાઈલ અને મોબાઈલ પ્લેટફોર્મથી સંબંધિત છે.
- > તેને સેનામાં સામેલ કરવા માટે બનાવવામાં આવી છે અને તેની રેન્જ 25 થી 30 કિ.મી. છે.
- > સિસ્ટમમાં સંપૂર્ણ સ્વચાલિત આદેશ અને નિયંત્રણ સિસ્ટમ, બે રડાર સક્રિય એરે બેટરી સર્વેલન્સ રડાર, એકિટવ એરે બેટરી મલ્ટિફંક્શન રડાર અને એક લોન્ચર શામેલ છે.
- > બંને રડારમાં 'સર્ચ ઓન મૂવ' અને 'ટ્રેક ઓન મૂવ' ક્ષમતાઓ સાથે 360 ડિગ્રી કવરેજ ક્ષમતા છે.

સ્પેસએક્સનું કૂ ડ્રેગન સ્પેસક્રાફ્ટ

- > નાસાના ઈતિહાસમાં પ્રથમ વ્યવસાયિક સંચાલિત અવકાશયાન સિસ્ટમના ભાગ રૂપે, ચાર અવકાશયાત્રીઓના કૂએ સ્પેસએક્સના કુ ડ્રેગન સ્પેસક્રાફ્ટ જેને રેજીલિયન્સ તરીકે ઓળખવામાં આવે છે. તે કેનેડી સ્પેસ સેન્ટરથી આંતરરાષ્ટ્રીય અવકાશ મથક (ISS) માટે રવાના થયું.
- > કૂમાં ત્રણ યુ.એસ. નાગરિકો અને એક જાપાની નાગરિક છે. આ ચાર અવકાશયાત્રીઓ સંશોધન માટે અંતરિક્ષ સ્ટેશન પર છ મહિના વિતાવશે.
- > કૂ-1 ISS માટે ફાલ્કન-9 રોકેટ પર સ્પેસએક્સ કૂ ડ્રેગન અવકાશયાનની પ્રથમ ઓપરેશનલ ફ્લાઈટ છે અને વર્ષ 2020-21 દરમિયાન નિર્ધારિત આવી ત્રણ ફ્લાઈટસમાંથી પ્રથમ ફ્લાઈટ છે.
- > કૂના 6 મિશનમાં આ પ્રથમ છે જેમાં નાસા અને સ્પેસએક્સ

- કમર્શિયલ કૂ પ્રોગ્રામના ભાગ રૂપે સેવા આપશે. તેનો હેતુ અવકાશમાં પ્રવેશની સુવિધા માટે અને સંશોધનને પ્રોત્સાહન આપવા માટે ખર્ચ ઘટાડવાનો છે જેથી કાર્ગો અને કૂને વધુ સરળતાથી ISSમાં પરિવહન કરી શકાય.
- > આ પ્રોગ્રામ એ નાસા જેવી એજન્સીઓ માટે અવકાશમાં જતા ખર્ચને ઘટાડવાનો એક માર્ગ છે અને કોઈપણને વ્યાપારી રોકેટ ટિકિટ ખરીદવી પણ શક્ય બનાવે છે.
 - > કૂ ડ્રેગન અવકાશયાનનું લોન્ચિંગ તેથી અવકાશયાત્રામાં નવા યુગની શરૂઆત તરીકે જોવામાં આવે છે.
 - > સપ્ટેમ્બર 2014 માં, યુએસથી ISSમાં કૂ ખસેડવા માટે પરિવહન પ્રણાલી વિકસાવવા માટે નાસા દ્વારા બોઈંગ અને સ્પેસએક્સની પસંદગી કરવામાં આવી હતી.
 - > નોંધપાત્ર વાત એ છે કે યુ.એસ. સ્પેસ એજન્સી નાસા અને સ્પેસએક્સ કંપની એ COVID-19 જેવી પરિસ્થિતિ હોવા છતાં, અવકાશયાત્રીઓને મોકલવા માટે મે 2020માં ડેમો-2 મિશન લોન્ચ કર્યું હતું.

ભારતનો પ્રથમ કન્વર્જન્સ પ્રોજેક્ટ

- > એનર્જી એફિશિયન્સી સર્વિસીસ લિમિટેડ (EESL) અને ગોવા સરકારે રાજ્યમાં ભારતના પ્રથમ કન્વર્જન્સ પ્રોજેક્ટની શરૂઆત અંગે ચર્ચા કરવા એક MOU પર હસ્તાક્ષર કર્યા છે.
- > એનર્જી એફિશિયન્સી સર્વિસીસ લિમિટેડ (EESL) એ ઊર્જા મંત્રાલય અને નવા અને નવીનીકરણીય ઊર્જા વિભાગ (DNRE) હેઠળના જાહેર સાહસોનું સંયુક્ત સાહસ છે.
- > આ એમઓયુ હેઠળ EESL અને DNRE શક્યતા અભ્યાસ કરશે અને ત્યારબાદ વિકેન્દ્રિત સૌર ઊર્જા પ્રોજેક્ટસનો અમલ કરશે.
- > EESL સોલર પાવર પ્રોજેક્ટસનો અમલ કરશે.
- > કૃષિ પંપિંગ માટે વપરાયેલી સરકારી જમીન પર 100 મેગાવોટ સોલર પાવર પ્રોજેક્ટ સ્થાપશે.
- > તે BEE સ્ટાર રેટેડ ઊર્જા કાર્યક્ષમ પમ્પ સાથે લગભગ 6300 કૃષિ પમ્પને બદલશે અને ગ્રામીણ વિસ્તારોમાં આશરે 16 મિલિયન LED બલ્બનું વિતરણ કરશે.
- > ગોવા આ કન્વર્જન્સ પ્રોજેક્ટને અપનાવતું ભારતનું પહેલું રાજ્ય છે. આ પ્રોજેક્ટ વીજ કંપનીઓ (ડિસ્કોમ્સ)માં સુધારા દ્વારા સ્વચ્છ ઊર્જા પ્રદાન કરશે અને આગામી 25 વર્ષમાં ગોવામાં આશરે 2574 કરોડ રૂપિયાની બચત થશે.
- > આ કન્વર્જન્સ પ્રોજેક્ટ દ્વારા સ્વચ્છ ઊર્જા તેમજ ઊર્જા કાર્યક્ષમ પમ્પ સેટ પૂરા પાડવામાં આવશે, જે વીજ વપરાશમાં ઘટાડો કરશે તેમજ કૃષિ અને ગ્રામીણ ફીડર નેટવર્કમાં વીજળીના પરિવહન સાથે સંકળાયેલ ટ્રાન્સમિશન અને વિતરણ નુકસાનમાં ઘટાડો કરશે.

- > EESL ઓછા દરે સ્વચ્છ ઊર્જા પૂરા પાડવાના હેતુ સાથે પ્રથમ કાર્યક્રમ સાથે ગોવામાં મોટા પાયે સૌર પ્રોજેક્ટસની સ્થાપના કરશે. આ માટે ગ્રામ પંચાયતો અને વીજળી મંડળ દ્વારા આપવામાં આવેલી ખાલી અથવા બિનઉપયોગી જમીનનો ઉપયોગ કરવામાં આવશે.
- > પેટા સ્ટેશન નજીક સૌર ઊર્જા પ્લાન્ટ સ્થાપવામાં આવશે જેમાં 500KWથી લઈને 2 મેગાવોટ સુધીની ક્ષમતા હશે, જોકે આ જમીનના કદના આધારે નક્કી કરવામાં આવશે.
- > આ વિતરણ કંપનીઓને દિવસ દરમિયાન વીજ પુરવઠો સુનિશ્ચિત કરવામાં અને ટ્રાન્સમિશન નુકસાન ઘટાડવામાં મદદ કરશે.
- > આ પ્રોજેક્ટસ ખાસ કરીને ગોવામાં કૃષિ અને ગ્રામીણ વીજળીના વપરાશ માટે નવીનીકરણીય ઊર્જા સ્ત્રોતોના ઉપયોગને વેગ આપશે.
- > આ પ્રોજેક્ટ ઊર્જા કાર્યક્ષમ પંપિંગ અને યોગ્ય લાઈટિંગ દ્વારા ઊર્જાની ઊંચી માંગને ઘટાડવામાં સક્રિય રીતે ફાળો આપશે.

ગિલ્લન બાર્ડે સિન્ડ્રોમ

- > ભારતમાં, ઓગસ્ટ 2020થી, એવા કિસ્સા નોંધાયા છે કે જેમાં COVID-19થી ચેપ લાગતા કેટલાક દર્દીઓ ગિલ્લન બાર્ડે સિન્ડ્રોમ-GBSથી પીડિત જોવા મળ્યા છે.
- > મુંબઈમાં ન્યુરોલોજિસ્ટસનું જૂથ હવે આ કેસો અને તેના લક્ષણોની મેપિંગ કરી રહ્યું છે.
- > તે ખૂબ જ દુર્લભ ઓટોઈમ્યુન ડિસઓર્ડર છે.
- > GBS બેક્ટેરિયા અથવા વાયરલ ચેપને કારણે થાય છે.
- > કોરોનોવાયરસને મારવાના પ્રયાસમાં, આ અવ્યવસ્થાથી પીડાતા દર્દીની રોગપ્રતિકારક શક્તિ ડિસઓર્ડરથી પેરિફેરલ નર્વસ સિસ્ટમ પર હુમલો કરવાનું શરૂ કરે છે, શરીરની કામગીરી કરવાની ક્ષમતાને અસર કરે છે.
- > પેરિફેરલ નર્વસ સિસ્ટમ એ ચેતાનું નેટવર્ક છે જે મગજ અને કરોડરજજુ દ્વારા શરીરના જુદા જુદા ભાગો સાથે જોડાયેલા છે.
- > ભૂતકાળમાં, 'મિડલ ઈસ્ટ રેસ્પિરેટરી સિન્ડ્રોમ' ધરાવતા દર્દીઓએ ઝીકા એચ.આય.વી, હર્પીઝ વાયરસ અને કેમ્પિલોબેક્ટર જેજુનીથી ચેપ લાગતા લોકોમાં GBSના સંકેતો જોવા મળ્યા હતા.
- > તેના મુખ્ય લક્ષણોમાં ત્વચાની ખંજવાળ, સ્નાયુઓની નબળાઈલ દુખાવો અને સુન્નતા છે.
- > આ લક્ષણો પ્રથમ પગ અને હાથમાં દેખાઈ શકે છે. આમાં, કોઈ વ્યક્તિ લકવો અનુભવે છે જે અસ્થાયી હોઈ શકે છે, પરંતુ 6-12 મહિના અથવા તેથી વધુ સમય સુધી ટકી શકે છે.

AI સુપર કમ્પ્યુટર 'પરમ સિદ્ધિ'

- > પરમ સિદ્ધિ 16 નવેમ્બર, 2020ના રોજ રીલિઝ થયેલ વિશ્વના ટોચના 500 સૌથી શક્તિશાળી બિન-વિતરિત કમ્પ્યુટર સિસ્ટમ્સમાં 63માં ક્રમે છે.
- > 'પરમ સિદ્ધિ' એ એક ઉચ્ચ-પ્રભાવવાળી કૃત્રિમ ગુપ્તચર(AI) સુપર કમ્પ્યુટર સિસ્ટમ છે જે રાષ્ટ્રીય સુપરકોમ્પ્યુટિંગ મિશન-NSM હેઠળ C-DACમાં સ્થાપિત કરવામાં આવી છે.
- > C-DAC એ ભારત સરકારના ઇલેક્ટ્રોનિક્સ અને ઇન્ફર્મેશન ટેકનોલોજી મંત્રાલય હેઠળ એક સ્વાયત વૈજ્ઞાનિક સંસ્થા છે, જે માહિતી ટેકનોલોજી, ઇલેક્ટ્રોનિક્સ અને અન્ય સંબંધિત ક્ષેત્રોમાં સંશોધન અને વિકાસને પ્રોત્સાહન આપે છે.
- > વર્ષ 2003માં, નેશનલ સેન્ટર ફોર સોફ્ટવેર ટેકનોલોજી, ER&DCI ઇન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ટેકનોલોજી (તિરુવનંતપુરમ) અને ભારતના સેન્ટર ફોર ઇલેક્ટ્રોનિક્સ ડિઝાઇન એન્ડ ટેકનોલોજી (CDTI)ને C-DACમાં મર્જ કરવામાં આવ્યું હતું.
- > ભારતનું પ્રથમ સ્વદેશી સુપર કમ્પ્યુટર, પરમ-8000 1991 માં C-DAC દ્વારા બનાવવામાં આવ્યું હતું.
- > 5.67 પેટાફ્લોપ્સની R-Peak અને 4.6 પેટાફ્લોપ્સની R-Max સાથેના આ સુપર કમ્પ્યુટરની કલ્પના C-DAC દ્વારા કરવામાં આવી હતી અને તે વિજ્ઞાન અને ટેકનોલોજી અને સેન્ટ્રલ ઇલેક્ટ્રોનિક્સના નેશનલ સુપરકોમ્પ્યુટિંગ મિશન વિભાગ હેઠળ છે અને માહિતી ટેકનોલોજી મંત્રાલયના સમર્થનથી સંયુક્ત રીતે વિકસિત છે.
- > પરમ સિદ્ધિ સુપર કમ્પ્યુટર C-DAC દ્વારા સ્વદેશી રીતે વિકસિત HPC-AI એન્જિનલ સોફ્ટવેર ફેમવર્ક અને ક્લાઉડ પ્લેટફોર્મ સાથે 'NVIDIA ડીજીએક્સ સુપર-પોડ રેફરન્સ આર્કિટેક્ચર નેટવર્કિંગ'(NVIDIA DGX Super-POD Reference Architecture Networking) પર આધારિત છે.

ઓક્ટોબર 2020માં WPI ફુગાવો 1.48% પર: સતત ત્રીજા મહિનામાં વધારો થયો

- > હોલસેલ પ્રાઇસ ઇન્ડેક્સ (WPI) ઓક્ટોબર 2020માં વધીને 1.48% થયો છે. પાછલા આઠ મહિનામાં આ સૌથી વધુ હતો.
- > WPI ફૂડ ઇન્ડેક્સ પર આધારિત ફુગાવાનો દર સપ્ટેમ્બર 2020માં 6.92%થી ઓક્ટોબર 2020માં 5.78%થી ઘટી ગયો હતો. WPI મેન્યુફેક્ચરિંગ ઇન્ડેક્સ સપ્ટેમ્બર 2020માં

1.61%થી વધીને ઓક્ટોબર 2020માં 2.12% થઈ ગયો હતો.

- > RBIના જણાવ્યા મુજબ હાલનો ફુગાવા અવિરત છે. સર્વોચ્ચ બેન્કનું માનવું છે કે ભારત સરકારના તાજેતરના પગલા જેવા કે ડુંગળીના વેપારીઓ પર સ્ટોક લિમિટ લગાવવી, કઠોળ પર આયાત ડ્યુટીમાં હંગામી ઘટાડો અને ડુંગળી અને બટાટાની આયાત પર સ્ટોક લિમિટ લગાવવી કિંમતોને કાબૂમાં રાખી નથી. ઉપરાંત, RBIએ આગાહી કરી છે કે વૈશ્વિક સ્તરે બીજી COVID-19ને કારણે બાહ્ય માંગમાં ભંગાણ પડવાની શક્યતાઓ છે. આનાથી નિકાસ પર વધુ અસર પડશે.
- > જથ્થાબંધ ભાવ સૂચકાંક (WPI) જથ્થાબંધ માલના ભાવને રજૂ કરે છે. તે મુખ્યત્વે નિગમની વચ્ચે વેપાર કરતા માલ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે. WPIનો મુખ્ય ઉદ્દેશ કિંમતના ઘટાડા પર નજર રાખવાનો છે. તે અર્થતંત્રની સુક્ષ્મ આર્થિક અને મેક્રો ઇકોનોમિક સ્થિતિઓનું મૂલ્યાંકન કરવામાં મદદ કરે છે.
- > સપ્ટેમ્બર 1974માં ભારતમાં સૌથી વધુ ફુગાવાનો દર 34.68% હતો.
- > વાણિજ્ય અને ઉદ્યોગ મંત્રાલયે WPI રજૂ કર્યો છે
- > હોલસેલ પ્રાઇસ ઇન્ડેક્સનું બેઝ યર 2011-12 છે. અગાઉ તે 2004-05 હતું. 2017માં તેમાં સુધારો કરવામાં આવ્યો હતો.
- > જ્યારે WPIમાં ઉછાળો આવે છે, ત્યારે તે અર્થતંત્રમાં ફુગાવાના દબાણને સૂચવે છે. જ્યારે નીચે ઉછાળો આવે છે, ત્યારે તે કહે છે કે ડિફ્લેટિંગનું અર્થતંત્ર.
- > WPIની ગણતરી કરવા માટે ઉપયોગમાં લેવાતા પ્રાથમિક વસ્તુઓને બાદ આર્ટિકલ્સ અને બિન-બાદ આર્ટિકલ્સમાં વહેંચવામાં આવ્યા છે. બાદ આર્ટિકલ્સમાં ડાંગર, અનાજ, ઘઉં, શાકભાજી, દૂધ, ફળો, ઈંડા, માછલી વગેરેનો સમાવેશ થાય છે. બિન-બાદ આર્ટિકલ્સ ખનીજ, તેલના બીજ અને ફૂડ પેટ્રોલિયમ છે. આ સિવાય WPI બાસ્કેટમાં બળતણ અને ઊર્જા શક્તિ, ઉત્પાદિત માલનો પણ સમાવેશ છે. ઉત્પાદિત ચીજોમાં એપરલ, કાપડ, કાગળ, પ્લાસ્ટિક, રસાયણો, ધાતુઓ, સિમેન્ટ અને ઘણા બધા શામેલ છે. ઉત્પાદિત માલના બાસ્કેટમાં તમાકુનાં ઉત્પાદનો, ખાંડ, પ્રાણી તેલ વગેરેનો સમાવેશ થાય છે.

ગગનયાન મિશન: L & T બૂસ્ટર સેગમેન્ટમાં પહોંચાડે છે, જે ઇસરોનું પ્રથમ લોન્ચ હાર્ડવેર છે

- > નવેમ્બર 17, 2020ના રોજ, લાર્સન અને ટર્બોએ ગગનયાન મિશન માટે ઇસરોને પ્રથમ હાર્ડવેર બૂસ્ટર સેગમેન્ટમાં પહોંચાડ્યું. કંપનીએ સમયપત્રક પહેલાં મોડ્યુલ પહોંચાડ્યું છે.

- > રોકેટમાં બૂસ્ટર સેગમેન્ટ એન્જિન છે અથવા બૂસ્ટર રોકેટ પણ હોઈ શકે છે. તે કાં તો મલ્ટિ સ્ટેજ રોકેટનો પ્રથમ તબક્કો છે અથવા અવકાશ વાહનના ટિક ઓફ થ્રોસ્ટને વધારવા માટે ઉપયોગમાં લેવામાં આવતા ટૂંકા બર્નિંગ રોકેટ છે. સરળ શબ્દોમાં કહીએ તો, બૂસ્ટર સેગમેન્ટસ બે હેતુઓને હલ કરે છે.
- > લો અર્થ ઓર્બિટ રોકેટ્સમાં, બૂસ્ટર સેગમેન્ટસનો ઉપયોગ સ્પેસ ક્રાફ્ટ શરૂ કરવા માટે કરવામાં આવે છે.
- > જ્યારે મિશન નીચી પૃથ્વીની કક્ષાની બહાર હોય ત્યારે બૂસ્ટર સેગમેન્ટસ ઘ્રસ્ત પ્રદાતાઓ તરીકે કાર્ય કરે છે.
- > અહીં ગગનયાન મિશનનું લક્ષ્ય એસ્ટ્રોનોટસને લો અર્થ ઓર્બિટ (400 કિ.મી.) પર મોકલવાનું છે અને તેથી અહીં બૂસ્ટર સેગમેન્ટનો ઉપયોગ સ્પેસ ક્રાફ્ટ શરૂ કરવા માટે કરવામાં આવે છે.
- > L & T દ્વારા બે S200 સોલિડ રોકેટ બૂસ્ટર આપવામાં આવ્યા છે. S200 એ બૂસ્ટર પર એક ઉચ્ચ ઘ્રસ્ત સોલિડ પ્રોપેલેન્ટ સ્ટ્રેપ છે. તેઓ વિશાળ ઘ્રસ્ત આપશે જે લિફ્ટ ઓફ્ટ માટે જરૂરી છે. બૂસ્ટર સેગમેન્ટનું ઉત્પાદન મુંબઈ સ્થિત L & T પવાઈ એરોસ્પેસ મેન્યુફેક્ચરિંગ યુનિટમાં થયું હતું. L & T ગગનયાન મિશનમાં મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકા ભજવે છે અને પચાસ વર્ષથી ઈસરોની ભાગીદારી ધરાવે છે. L & T મંગલયાન અને ચંદ્રયાન મિશનનો પણ એક ભાગ હતો. બૂસ્ટર સેગમેન્ટની લંબાઈ 8.5 મીટર છે, તેનો વ્યાસ 3.2 મીટર છે અને તેનું વજન 5.5 ટન છે.
- > ગગનયાન એ એક ભારતીય હ્યુમન સ્પેસફલાઈટ પ્રોગ્રામ છે જે અંતરિક્ષમાં ત્રણ અવકાશયાત્રીઓને લઈ જશે. તે ભારતનું પ્રથમ કૂ મિશન છે. તેમાં ઈસરોના GSLV MK-III પ્રક્ષેપણ વાહનનો ઉપયોગ થવાનો છે. તે ત્રણ તબક્કાનું ભારે લિફ્ટ જિઓસિંકોનસ સેટેલાઈટ લોન્ચ વાહન છે. GSLV MK-III એ 4 ટન વજનવાળા ઉપગ્રહોને જિઓસિંકોનસ ટ્રાન્સફર ઓર્બિટમાં અથવા 10 ટન વજનવાળા ઉપગ્રહને લો અર્થ ઓર્બિટમાં લઈ જવા માટે બનાવવામાં આવ્યું છે.
- > આ મિશન એક કેપ્સ્યુલ લોન્ચ કરશે જે સાત દિવસ સુધી 400 કિ.મી.ની ઊંચાઈ પર પૃથ્વીનું ભ્રમણ કરશે. જ્યારે ભ્રમણકક્ષા 1000 કિ.મી.થી ઓછી ઊંચાઈ પર હોય છે, ત્યારે તેને લો અર્થ ઓર્બિટ કહેવામાં આવે છે.

માઈક્રોવેવ શસ્ત્રો

- > તાજેતરમાં, સોશિયલ મીડિયામાં ચીની આર્મી દ્વારા માઈક્રોવેવ શસ્ત્રોના ઉપયોગ વિશે ચર્ચા હતી. ભારત અને ચીન જૂન 2020થી વાસ્તવિક નિયંત્રણ લાઈન(LAC) પર બંધ છે. સૈન્ય વચ્ચેના ભીષણ અથવામણ દરમિયાન ગેલવાન

ખીણમાં લગભગ 20 ભારતીય સૈનિકો માર્યા ગયા છે. પેંગોંગ ત્સો સરોવર, ગોગરા, ગરમ વસંત વિસ્તારોમાં સૈન્ય સર્વસંમતિ માટે પહોંચી ગયું હતું.

- > માઈક્રોવેવ શસ્ત્રો સીધા ઊર્જા શસ્ત્રો છે. તેઓ લક્ષ્ય પર લેસર, સોનિક અથવા માઈક્રોવેવ્સ જેવા ઉચ્ચ કેન્દ્રિત સ્વરૂપમાં ઊર્જા પહોંચાડે છે.
- > 2014ના એર શોમાં ચીને પહેલીવાર પોતાના માઈક્રોવેવ શસ્ત્રનું પ્રદર્શન કર્યું હતું. આ હથિયારને 'Poly WB -1' કહેવામાં આવતું હતું, યુ.એસ.એ પણ 'એક્ટિવ ડેનિયલ સિસ્ટમ' નામના માઈક્રોવેવ શસ્ત્રો બનાવ્યા છે.
- > માઈક્રોવેવ શસ્ત્રોનો ઉપયોગ યુ.એસ. દ્વારા અફઘાનિસ્તાનમાં 2017માં કરવામાં આવ્યો હતો. યુ.એસ.એ સોનિક હથિયારનો ઉપયોગ કર્યો હોવાનું જાણવા મળ્યું હતું.
- > માઈક્રોવેવ શસ્ત્રોમાં લાંબા ગાળાના કાર્સિનોજેનિક પ્રભાવો છે. પકાવવાની નાની ભઠીમાં ખોરાક ગરમ કરવાની તેની કાર્યક્ષમતાથી માઈક્રોવેવ હથિયારની અસર સમજી શકાય છે.
- > માઈક્રોવેવ પકાવવાની નાની ભઠીમાં, મેગ્નેટ્રોન માઈક્રોવેવ ઉત્પન્ન કરે છે. આ માઈક્રોવેવ્સ ઉપકરણના આંતરિક ભાગમાં ધાતુની આસપાસ બાઉન્સ કરે છે. આ પ્રક્રિયા દરમિયાન, ખાદ્ય વસ્તુઓ માઈક્રોવેવ્સને શોષી લે છે. શોષણ પર, ખોરાકમાં પાણીના અણુઓ ઉત્તેજિત થાય છે અને ગરમી ઉત્પન્ન કરે છે. પાણીના અણુઓના આંદોલન દ્વારા ઉત્પન્ન થતી ગરમી ખોરાકને રાંધે છે. ખોરાકમાં પાણીની માત્રા વધારે, આંદોલન વધારે છે. આમ પાણીની વધુ માત્રાવાળા ખોરાકને માઈક્રોવેવ પકાવવાની નાની ભઠીમાં ઝડપથી રાંધવામાં આવે છે.
- > આમ, જ્યારે માનવ પર વપરાય છે જેનું શરીર 73% પાણીથી બનેલું છે, ત્યારે ઉત્પન્ન થતી ઉષ્મા ઊર્જા જબરદસ્ત હોય છે. અને આ પકાવવાની નાની ભઠીથી વિપરીત અનિયંત્રિત વાતાવરણમાં થાય છે. આમ, માઈક્રોવેવ શસ્ત્રો ખૂબ જ વિનાશક છે. તેઓ હુમલો કરેલા ભાગને બાષ્પીભવન કરી શકે છે.

DRDOએ પ્રથમ વરુણાસ્ત્ર લોન્ચ કર્યું જે ભારે વજનવાળુ ટોરપિડો છે.

- > ડિકેન્સ રિસર્ચ ડેવલપમેન્ટ ઓર્ગેનાઈઝેશન દ્વારા તાજેતરમાં પ્રથમ વરુણાસ્ત્ર, ભારે વજનવાળુ ટોરપિડોને લોન્ચ કર્યું હતું. ટોરપિડો ભારતીય નૌકાદળના વિશાખાપટ્ટનમ યુનિટ BDL દ્વારા ડિઝાઈન અને વિકસિત કરાયું હતું.
- > વરુણાસ્ત્ર એક શિપ છે જે ઈલેક્ટ્રિકલ પ્રોપેલ્ડ હેવીવેઈટ એન્ટી સબમરીન ટોરપિડો છે જે શાંત સબમરીનને લક્ષ્ય

બનાવવા માટે સક્ષમ છે. તે બંને છીછરા અને ઠંડા પાણીના વાતાવરણમાં જમાવટ કરી શકે છે. વરુણાસ્ત્ર એ ભારતનો પ્રથમ ભારે વજનવાળા ટોરપિડો છે.

- > તેને સૌ પ્રથમ 2016માં ભારતીય નૌકાદળમાં સામેલ કરવામાં આવ્યું હતું. ટોર્પિડોનું વજન 1500 કિલોગ્રામ છે. ઓપરેશનલ રેન્જ 40 કિલોમીટરની છે. ટોર્પિડોની મહત્તમ ઝડપ પ્રતિ કલાક 74 કિલોમીટર છે. વળી, વરુણાસ્ત્ર વિશ્વનો એકમાત્ર ટોરપિડો છે જેની પાસે GPS આધારિત લોકીંગ સહાય છે.
- > ટોરપિડો 250 કિલોગ્રામના યુદ્ધ આયુધ લઈ જવા સક્ષમ છે. તે સિલ્વર ઓક્સાઈડ ઝિંક બેટરી દ્વારા સંચાલિત છે.
- > ટોર્પિડો વિસ્ફોટક હથિયાર સાથેનું પાણીની અંદરનું એક શસ્ત્ર છે જે લક્ષ્યની નજીક અથવા લક્ષ્યના સંપર્કમાં હોય ત્યારે વિસ્ફોટ માટે રચાયેલ છે.
- > Takshak, અદ્યતન લાઈટ ટોર્પિડો Shyena, SMART અને વરુણાસ્ત્ર એ ભારતીય નૌકાદળના ટોરપિડો છે. એડવાન્સ લાઈટ ટોરપિડો Shyena એક સ્વદેશી લાઈટવેઈટ એન્ટી સબમરીન છે. તે DRDOની નેવલ સાયન્સ અને ટેકનોલોજીકલ લેબોરેટરી દ્વારા વિકસાવવામાં આવ્યું હતું.
- > SMART એ ટોરપિડોનું સુપરસોનિક મિસાઈલ સહાયક વર્જન છે. તે હાઈબ્રીડ સિસ્ટમની વ્યવસ્થાપક છે. SMART સિસ્ટમની રેન્જ 650 કિ.મી. છે તે અદ્યતન લાઈટવેઈટ ટોરપિડો છે, જેમાં ટૂ-વે ડેટા લિંક છે. તે ટૂંક આધારિત દરિયાઈ બેટરીથી અને યુદ્ધ જહાજથી પણ લોચ કરી શકાય છે.

ભારતે બ્રહ્મોસ સુપરસોનિક ક્રૂઝ મિસાઈલનું સફળતાપૂર્વક પરીક્ષણ કર્યું

- > નવેમ્બર 24, 2020ના રોજ, ભારતે બ્રહ્મોસ સુપરસોનિક મિસાઈલના લેન્ડ એટેક વર્ઝનનું સફળતાપૂર્વક પરીક્ષણ કર્યું હતું. આંદામાન અને નિકોબાર આઈલેન્ડમાં તેનું પરીક્ષણ કરવામાં આવ્યું હતું. મિસાઈલની રેન્જ 290 કિ.મી.થી 400 કિ.મી. સુધી લંબાવાઈ છે. તેની ગતિ વધારીને 2.8Mac કરવામાં આવી છે જે ધ્વનિની ગતિથી લગભગ ત્રણ ગણી વધારે છે.
- > આ મિસાઈલ વહાણ, સબમરીન, વિમાન અને જમીનના પ્લેટફોર્મ પરથી લોન્ચ કરી શકાશે. બ્રહ્મોસ એ DRDO અને રશિયાનું સંયુક્ત સાહસ હતું. તે રશિયન P-800 ઓનિકસ ક્રૂઝ મિસાઈલના આધારે વિકસાવવામાં આવી હતી. બ્રહ્મોસ મિસાઈલનું નામ ભારતની નદી બ્રહ્મપુત્રા અને રશિયાના મોસ્કવાથી બનાવવામાં આવ્યું હતું. તે વિશ્વની સૌથી ઝડપી એન્ટી શિપ ક્રૂઝ મિસાઈલ છે. બ્રહ્મોસ-2 હાલમાં MAC 7-8ની ગતિ સાથે વિકાસ હેઠળ છે. વર્ષ 2016માં ભારત મિસાઈલ ટેકનોલોજી કંટ્રોલ રીજાઈમન્ટો સભ્ય બન્યા

પછી, રશિયા સંયુક્તપણે 800 કિ.મી.ની રેન્જવાળી બ્રહ્મોસ મિસાઈલનું નવું સંસ્કરણ બનાવશે.

- > 23 મી ઓક્ટોબર, 2020 ના રોજ ભારતીય નૌકાદળે INS પ્રબળ મિસાઈલ લોન્ચ કરતો એક વીડિયો રજૂ કર્યો હતો. 30 ઓક્ટોબર, 2020ના રોજ, ભારતીય નૌકાદળના પરીક્ષણમાં બંગાળની ખાડીમાં INS કોરાથી એન્ટી શિપ મિસાઈલ ચલાવવામાં આવી હતી.

હાયબ્રુસા-2 જાપાનનું અવકાશયાન

- > જાપાનનું હાયબ્રુસા-2 અવકાશયાન એસ્ટરોઈડ રિયુગુથી એક વર્ષ લાંબી મુસાફરી પછી પૃથ્વીની નજીક છે. ગ્રહ પૃથ્વીથી આશરે 300 મિલિયન કિલોમીટરના અંતરે સ્થિત છે. અંતરિક્ષયાન 6 ડિસેમ્બર, 2020ના રોજ દક્ષિણ ઓસ્ટ્રેલિયામાં પૃથ્વી પર પહોંચવાનું છે, જેમાં એસ્ટ્રોઈડમાંથી કિંમતી નમૂના લેવામાં આવ્યા છે.
- > જાપાની એરોસ્પેસ એક્સપ્લોરેશન એજન્સી JAXA દ્વારા આ સમગ્ર કામગીરી હાથ ધરવામાં આવી છે. એજન્સીના જણાવ્યા મુજબ કેપ્સ્યુલ કે જે હીટ કવચ દ્વારા સુરક્ષિત છે તે પૃથ્વીની સપાટીથી તેના 200 કિલોમીટર દૂર ફાયર બોલમાં ફેરવાશે. કેપ્સ્યુલનો પેરાશૂટ લગભગ 10 કિલોમીટર પર ખુલશે.
- > ફેબ્રુઆરી 2019માં, અવકાશયાને એસ્ટરોઈડ રિયુગુથી સપાટીની ધૂળના નમૂનાઓ એકત્રિત કર્યા હતા. પાછળથી જુલાઈ 2019માં, અવકાશયાને એસ્ટરોઈડના ભૂગર્ભ નમૂનાઓ એકત્રિત કર્યા હતા. વિશ્વના અંતરિક્ષના ઈતિહાસમાં આ પહેલીવાર છે જ્યારે ભૂગર્ભ નમૂનાઓ કોઈ એસ્ટરોઈડમાંથી એકત્રિત કરવામાં આવે છે.
- > અંતરિક્ષયાનને જવા માટેના એસ્ટરોઈડ સુધી પહોંચવામાં સાડા ત્રણ વર્ષ લાગ્યાં. જો કે, પૃથ્વીની તુલનામાં તેના વળ તરની મુસાફરી ઘણી ઓછી હતી.
- > આ મિશન હાયબ્રુસા મિશનને અનુસરે છે જેણે 2010માં એસ્ટરોઈડ નમૂનાઓ પરત કર્યા હતા. હાયબ્રુસા-2 ને 2014માં શરૂ કરવામાં આવ્યું હતું. તેમાં દોઢ વર્ષ સુધી એસ્ટરોઈડ રાયુગુનો સર્વે કર્યો હતો. પાછળથી તેણે નવેમ્બર 2019માં એસ્ટરોઈડથી નમૂનાઓ એકત્રિત કર્યા અને પૃથ્વી પર છોડી દીધા હતા. આ મિશન દ્વારા પૃથ્વી પરના પાણી અને કાર્બનિક સંયોજનોના મૂળમાં ખાસ કરીને આંતરિક ગ્રહોના ઉત્ક્રાંતિ વિશે જ્ઞાન આપવાની અપેક્ષા રાખવામાં આવે છે.
- > રિયુગુ એક પૃથ્વીની નજીકનો કાર્બોનેસિયસ ગ્રહ છે. કાર્બોનેસિયસ એસ્ટરોઈડસ સૌરમંડળમાં સૌથી પ્રિસ્ટાઈન મટિરિયલ્સ ધરાવે છે.
- > કાર્બોનેસિયસ એસ્ટરોઈડ લગભગ 75% જાણીતા એસ્ટરોઈડસની રચના કરે છે. જેમ જેમ તેમની રચનામાં મોટા પ્રમાણમાં કાર્બન શામેલ છે, તેઓ ખૂબ નીચા આલ્બેડો

દ્વારા અલગ પડે છે. અલ્બેડો એ સૌર કિરણોત્સર્ગના પ્રતિબિંબનું માપ છે. અલ્બેડોનું મૂલ્ય 0 અને 1 ની વચ્ચે હોય છે. કાર્બોનેસિયસ એસ્ટરોઈડ મોટાભાગે એસ્ટરોઈડ પટ્ટાની બાહ્ય ધાર પર થાય છે.

- > હાયબુસા 2 ચાર નાના રોવરો વહન કરે છે. આ રોવર્સ જુદી જુદી તારીખે જમાવટ કરવામાં આવ્યા હતા. પ્રથમ બે રોવર્સને HIBOU અને OWL તેમજ ત્રીજા રોવરને MASCOT કહેવાય છે. MINERVA તરીકે ઓળખાતું ચોથું રોવર ઓર્બિટરમાંથી મુક્ત થયું તે પહેલાં તે નિષ્ફળ ગયું હતું.

IEEE દ્વારા જાયન્ટ મેટ્રીવેવ રેડિયો ટેલિસ્કોપ (GSRT)ને 'માઇલ સ્ટોન' દર્શાવે મળ્યો

- > પુણે સ્થિત જાયન્ટ મેટ્રીવેવ રેડિયો ટેલિસ્કોપ વેદશાળાને પ્રતિષ્ઠિત IEEE માઈલસ્ટોનનો દરજ્જો આપવામાં આવ્યો છે. આ સ્થિતિ તેની નોંધપાત્ર તકનીકી સિદ્ધિ, સેવાઓ, અનન્ય ઉત્પાદન તરીકે તેની શ્રેષ્ઠતા, પેટન્ટ અને અંતિમ કાગળો જે માનવતાને લાભ પહોંચાડવાનું લક્ષ્ય રાખે છે તેનું સન્માન કરવા માટે પ્રદાન કરવામાં આવ્યું હતું.
- > નેશનલ સેન્ટર ફોર રેડિયો એસ્ટ્રોફિઝિક્સ અનુસાર ભારતને આ ત્રીજી IEEE માઈલસ્ટોન માન્યતા આપવામાં આવી છે. અગાઉના બે IEEE માઈલસ્ટોન માન્યતા 1895માં જેસી બોઝ અને 1928માં સી.વી. રામનને એનાયત કરવામાં આવ્યા હતા. જેસી બોઝને વાયરલેસ કોમ્યુનિકેશનનો ફાઇર માનવામાં આવે છે.
- > જાયન્ટ મેટ્રીવેવ રેડિયો ટેલિસ્કોપ ત્રીસ સંપૂર્ણ સ્ટીઅરેબલ પેરાબોલિક રેડિયો ટેલિસ્કોપનો એરે છે. દરેક રેડિયો ટેલિસ્કોપ 45 મીટર વ્યાસનું હોય છે અને તે નેશનલ સેન્ટર ફોર રેડિયો એસ્ટ્રોફિઝિક્સ દ્વારા સંચાલિત થાય છે. તે મુંબઈમાં આવેલી ટાટા ઈન્સ્ટિટ્યુટ ઓફ ફંડામેન્ટલ રિસર્ચનો એક ભાગ છે.
- > આ ટેલિસ્કોપ 1984થી 1996 ની વચ્ચે પ્રોફેસર ગોવિંદ સ્વરૂપના માર્ગદર્શન હેઠળ બનાવવામાં આવ્યું હતું. ટેલીસ્કોપનો એક મુખ્ય ઉદ્દેશ એ છે કે 21-લાઈનનું રેડ રેડિયેશન શોધવું. આ કિરણોત્સર્ગ પ્રાચીન તટસ્થ હાઈડ્રોજન વાદળોમાંથી ઉત્સર્જિત થાય છે. આ કિરણોત્સર્ગનો નિર્ધાર બ્રહ્માંડમાં ગેલેક્સી રચનાના યુગને નિર્ધારિત કરવામાં મદદ કરશે.
- > ફેબ્રુઆરી 2020માં, ટેલિસ્કોપે બ્રહ્માંડના ઇતિહાસમાંના સૌથી મોટા વિસ્ફોટને નિખારવામાં મદદ કરી, જેને ઓફીયસ સુપરકલસ્ટર વિસ્ફોટ કહેવામાં આવે છે.
- > હાઈડ્રોજન વાદળો આંતરરાષ્ટ્રીય પદાર્થ છે જ્યાં હાઈડ્રોજન તેના પરમાણુ અથવા આયનીસ્ટ સ્થિતિઓને બદલે તટસ્થ સ્થિતિમાં જોવા મળે છે. હાઈડ્રોજન વાદળો રેડિયો તરંગલંબાઈ પર શોધી શકાય છે કારણ કે તે 21 સે.મી.ની તરંગલંબાઈ પર લાક્ષણિકતા ઉર્જા ઉત્સર્જન કરે છે.

- > IEEE માઈલસ્ટોન સ્થિતિ એ ઇલેક્ટ્રિકલ અને ઇલેક્ટ્રોનિક્સ એન્જિનિયરિંગની નોંધપાત્ર સિદ્ધિઓના સન્માન માટે આ કાર્યક્રમ 1983 માં સ્થાપવામાં આવ્યો હતો.

અમેરિકાનું સી-ગાર્ડિયન ડ્રોન

- > તાજેતરમાં, ભારતીય નૌસેનાએ તેના કાફલામાં બે યુએસ MQ-9B સી-ગાર્ડિયન માનવરહિત ડ્રોનને શામેલ કર્યા છે. આ બંને ડ્રોન ભારતીય નૌકાદળ દ્વારા એક વર્ષ માટે લીઝ પર લેવામાં આવ્યા છે.

MQ-9B સી-ગાર્ડિયન ડ્રોન

- > તે યુ.એસ. પ્રિડેટર MQ-9B માનવરહિત એરિયલ વ્હીકલ (UAV) નું દરિયાઈ સંસ્કરણ છે.
- > તે 40 કલાકથી વધુ સમય સુધી 40000 ફૂટની મહત્તમ ઉંચાઈ પર ઉડી શકે છે.
- > આમાં 3600 દરિયાઈ સર્વેલન્સ રડાર અને વૈકલ્પિક મલ્ટિમોડ મેરીટાઈમ સપાટી શોધ રડાર શામેલ છે, જે ભારતીય નૌકાદળની દેખરેખ ક્ષમતામાં નોંધપાત્ર વધારો કરશે.
- > તેનો ઉપયોગ સપાટી વિરોધી યુદ્ધ, સબમરીન વિરોધી યુદ્ધ, આપત્તિ રાહત, શોધ અને બચાવ અને કાયદાના અમલીકરણ (ડ્રગ હેરફેર અટકાવવા, ગેરકાયદેસર ઇમિગ્રેશન અને ચાંચિયાગીરી) જેવા ઓપરેશનમાં થઈ શકે છે.

સંપાદન

- > સરહદ પર ચીન સાથે ચાલી રહેલા અડચણ વચ્ચે કેન્દ્ર સરકાર દ્વારા સશસ્ત્ર દળોને આપવામાં આવેલી કટોકટી સત્તાઓનો ઉપયોગ કરીને અમેરિકન કંપની સાથે લીઝ કરાર દ્વારા ભારતીય નૌસેનાએ તેના કાફલામાં બે સર્વેલન્સ ડ્રોન લીધા છે.
- > કટોકટી સત્તા હેઠળ, કેન્દ્ર સરકારે ચીન સાથે વધતા સરહદ અવરોધને ધ્યાનમાં રાખીને હથિયારો અને દારૂગોળોની પ્રાપ્તિ માટે ત્રણ સશસ્ત્ર દળોને પ્રોજેક્ટ દીઠ રૂ. 500 કરોડના ઈમરજન્સી ફંડની મંજૂરી આપી છે.
- > ભારતીય નૌકાદળને સંરક્ષણ ઉપકરણોના સંપાદન માટે નવા લીઝ વિકલ્પનો ઉપયોગ કરીને સંરક્ષણ સંપાદન પ્રક્રિયા (DAP) 2020 માં આ ડ્રોન મેળવ્યાં હતાં.
- > સંરક્ષણ સંપાદન પ્રક્રિયા (DAP) 2020 માં, સસ્તા દરે સં રક્ષણ ઉપકરણો પ્રાપ્ત કરવાના હેતુથી લીઝને એક વર્ગ તરીકે રજૂ કરવામાં આવ્યો છે.
- > આ વર્ગ લશ્કરી સાધનો માટે ઉપયોગી સાબિત થશે જેનો ઉપયોગ વાસ્તવિક લડાઈ જેવા કે પરિવહન કાફલો, ટ્રેનર, સિમ્યુલેટર વગેરેમાં થતો નથી.

ઉમંગનું આંતરરાષ્ટ્રીય સંસ્કરણ

- 23 નવેમ્બર 2020ના રોજ, ઉમંગના 3 વર્ષ પૂરા થવા અને બે હજારથી વધુ સેવાઓ પૂરી પાડવા માટે કેન્દ્રીય ઈલેક્ટ્રોનિક અને માહિતી તકનીકી પ્રધાનની અધ્યક્ષતામાં એક ઓનલાઇન કોન્ફરન્સનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું.
- ઉમંગનું પૂર્ણ સ્વરૂપ 'નવાયુગના શાસન માટે એકીકૃત મોબાઇલ એપ્લિકેશન' છે, જે ભારત સરકારની પહેલ છે.
- તે વિવિધ સેવાઓ માટેની એકીકૃત, સુરક્ષિત, બહુસ્તરીય, બહુભાષી અને મોબાઇલ એપ્લિકેશન છે.
- તે કેન્દ્ર અને રાજ્ય સરકારના વિવિધ વિભાગોને મહત્વપૂર્ણ સેવાઓ પ્રદાન કરે છે.
- આ પ્રસંગે, ઈલેક્ટ્રોનિક અને માહિતી ટેકનોલોજી પ્રધાન, વિદેશ મંત્રાલય સાથે સંકલન કરીનેલ ઉમંગ (UMANG) નું આંતરરાષ્ટ્રીય સંસ્કરણ રજૂ કર્યું, જે યુ.એસ.એ., ઈંગ્લેન્ડ, કેનેડા, ઓસ્ટ્રેલિયા, યુએઈ, નેધરલેન્ડ, સિંગાપોર, અને ન્યુઝિલેન્ડ જેવા પસંદ કરેલા દેશોમાં સેવાઓ આપશે.
- આનાથી ભારતીય આંતરરાષ્ટ્રીય વિદ્યાર્થીઓ, NRI અને ભારતથી પરદેશ જતા પ્રવાસીઓને મદદ મળશે, ખાસ કરીને ભારત સરકારની સેવાઓ કોઈપણ સમયે ઉપલબ્ધ થશે.
- આ ઉપરાંત આ આંતરરાષ્ટ્રીય આવૃત્તિ પ્રસંગે ભારતીય સંસ્કૃતિને લગતી સેવાઓની મદદથી વિદેશી પ્રવાસીઓને આકર્ષવામાં પણ મહત્વની ભૂમિકા ભજવશે.
- ઉમંગ પર ઉપલબ્ધ 2000થી વધુ સેવાઓનું મહત્વ અને તેના 3 વર્ષ પૂરા થવા પર, કેન્દ્રીય ઈલેક્ટ્રોનિક અને માહિતી તકનીક પ્રધાને એક ઈ-બુકનું પણ અનાવરણ કર્યું, જે ઉમંગ પર ઉપલબ્ધ સેવાઓની મુખ્ય શ્રેણીના આધારે છે.
- તાજેતરમાં, ઉમંગના ભાગીદારો તરીકે કેન્દ્ર અને રાજ્ય સરકારોના વિભાગોની માંગ પર ઉપલબ્ધ સેવાઓનો ઉપયોગ કરવાના આધારે, ઉમંગ એવોર્ડ્સ પણ શરૂ કરવામાં આવ્યા હતા.
- એમ્પ્લોઈઝ પ્રોવિડન્ટ ફંડ ઓર્ગેનાઈઝેશન (EPFO)ને કેન્દ્ર સરકારના વિભાગની કેટેગરીમાં બેસ્ટ 'પ્લેટિનમ પાર્ટનર' એવોર્ડથી નવાજવામાં આવ્યો હતો.
- બીજા ક્રમે આવેલા ડિજિટાઇઝેશન 'ગોલ્ડ' પાર્ટનર એવોર્ડથી નવાજવામાં આવ્યો.
- કર્મચારી રાજ્ય વીમા નિગમ (ESIC) અને ભારત ગેસ સેવાઓને 'સિલ્વર પાર્ટનર' એવોર્ડ એનાયત કરાયો હતો.
- 'બ્રોન્ઝ પાર્ટનર એવોર્ડ' HP ગેસ, દૂરદર્શન, રાષ્ટ્રીય ઉપભોક્તા હેલ્પલાઇન, CBSE, પ્રધાનમંત્રી આવાસ યોજના – અર્બન,

લાઈફ પ્રૂફ અને જન ઔષધિ સુગમને અર્પણ કરવામાં આવ્યો હતો.

- રાજ્ય સરકારની સેવાઓની કેટેગરીમાં સરેરાશ માસિક વપરાશના આધારે ત્રણ રાજ્ય વિજેતાઓ જાહેર કરવામાં આવ્યા હતા, જેમાં ગુજરાત, રાજસ્થાન અને મધ્યપ્રદેશનો સમાવેશ થાય છે.

પ્રગતિ (PRAGATI) બેઠક

- તાજેતરમાં, વડા પ્રધાને 33મી પ્રગતિ બેઠકની અધ્યક્ષતા કરી હતી.
- પ્રગતિ દ્વારા વાટાઘાટો દર મહિને ચોથા બુધવારે એકવાર યોજાય છે, જેને 'પ્રગતિ દિવસ' તરીકે ઓળખવામાં આવે છે.
- વડા પ્રધાને રાજ્યોને રાજ્ય-વિશિષ્ટ નિકાસ વ્યૂહરચના વિકસાવવા કહ્યું અને 10 રાજ્યો અને કેન્દ્રશાસિત પ્રદેશોમાં રૂ. 1.41 લાખ કરોડના વિકાસ પ્રોજેક્ટની સમીક્ષા કરી હતી.
- આ બેઠકમાં COVID-19 અને PM આવાસ યોજના (ગ્રામીણ)ને લગતી ફરિયાદો અંગે પણ ચર્ચા કરવામાં આવી હતી.
- તેમજ પીએમ સ્વનિધિ, કૃષિ સુધારણા, નિકાસ કેન્દ્ર તરીકે જિલ્લાઓના વિકાસને લગતા વિષયોની સમીક્ષા પણ કરવામાં આવી હતી.
- પ્રગતિ વર્ષ 2015માં શરૂ થયેલ બહુ-ઉદ્દેશ મંચ છે જે વડા પ્રધાનને વિવિધ મુદ્દાઓ પર માહિતી મેળવવા માટે કેન્દ્ર અને રાજ્ય અધિકારીઓ સાથે ચર્ચા કરવા સક્ષમ બનાવે છે.
- તે નેશનલ ઈન્ફોર્મેટિક્સ સેન્ટર-NICની મદદથી વડા પ્રધાન કાર્યાલય (PMO)ની ટીમ દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવી છે.
- આ ત્રિ-સ્તરીય પ્રણાલીમાં પીએમઓલ કેન્દ્ર સરકારના સચિવ અને રાજ્યોના મુખ્ય સચિવ શામેલ છે.
- આ પ્લેટફોર્મનાં ત્રણ ઉદ્દેશ્ય છે: ફરિયાદ નિવારણ, કાર્યક્રમ અમલીકરણ, પ્રોજેક્ટ મોનીટરીંગ
- પ્લેટફોર્મ ત્રણ તકનીકીઓને (ડિજિટલ ડેટા મેનેજમેન્ટ, વીડિયોકોન્ફરન્સિંગ અને જિઓસ્પેશિયલ ટેકનોલોજી) સાથે લાવે છે.

અનાકકાયમ લઘુ જળવિદ્યુત પરિયોજના

- કેરળના પર્યાવરણવાદીઓ અને આદિજાતિ સમુદાયો વચ્ચેના વિભાગમાં કેરળ રાજ્ય વીજળી મંડળ(KSEB) દ્વારા સંચાલિત અનાકકાયમ સ્મોલ હાઇડ્રો ઈલેક્ટ્રિક પ્રોજેક્ટનો વિરોધ કરી રહ્યા છે.

- > આ વિરોધનું કારણ જંગલની જમીન પરના આદિવાસી હકોનું ઉલ્લંઘન અને પર્યાવરણીય વિનાશ હોવાનું કારણ આપવામાં આવ્યું છે.
- > KSEB દ્વારા તાજેતરમાં વજહાયલ ડિવિઝનમાં ફાળવેલ જંગલ વિસ્તારમાં નક્કર લાકડા અને રોઝવૂડ ઝાડ કાઢવાનો હુકમ જારી કરવામાં આવ્યો હતો જેથી આ જળવિદ્યુત પ્રોજેક્ટના નિર્માણ કાર્યને ઝડપી બનાવવામાં આવશે.
- > અનાકકાયમ લઘુ હાઈડ્રોઇલેક્ટ્રિક પ્રોજેક્ટ હેઠળ શોલાયર ડેમમાંથી પાણીનો ઉપયોગ કરીને વીજળી ઉત્પન્ન કરવામાં આવશે.
- > KSEBના જણાવ્યા અનુસાર, આ પ્રોજેક્ટમાંથી ઉત્પન્ન થતી વીજળીનું મૂલ્ય ઊંચું હશે કારણ કે મુખ્યત્વે ઉનાળાની ઋતુમાં શોલાર જળાશયમાં 12.3TMC પાણીનો નિકાલ થતાં ઉત્પાદન થાય છે.
- > 7.5 મેગાવોટનો પ્રોજેક્ટ આશરે આઠ હેક્ટર જંગલની જમીન પર પરમ્બિકુલમ ટાઈગર રિઝર્વના બફર ઝોનમાં સ્થાપિત કરવામાં આવશે.
- > 1990ના દાયકામાં આ પ્રોજેક્ટ પ્રથમ ચર્ચામાં આવ્યો હતો અને તાજેતરમાં 139.62 કરોડ રૂપિયાના પ્રોજેક્ટને વહીવટી મંજૂરી આપવામાં આવી હતી.

- > ચીન પછી ભારત વિશ્વમાં બીજા ક્રમે ફળો અને શાકભાજીનો ઉત્પાદક છે. જો કે, ઉત્પાદનમાં ફક્ત 2% જ પ્રક્રિયા કરવામાં આવે છે. ઉપરાંત, ચોખા, ઘઉં, ચા, કોફી, મસાલા, તમાકુ, તેલીબિયાં અને ખાંડના ઉત્પાદનમાં ભારત ટોચનું ઉત્પાદન કરે છે.
- > ભારતમાં વીસ જુદા જુદા એગ્રો-કલાઈમેટ પ્રદેશો છે. કૃષિ-આબોહવાના પ્રદેશો, વરસાદ, જમીનના પ્રકારો, તાપમાન અને પાણીની ઉપલબ્ધતાના આધારે વ્યાખ્યાયિત કરવામાં આવે છે. તે વનસ્પતિ અને વાવેતરની રીતોને પ્રભાવિત કરે છે. વળી, ભારતને વર્ષભર આદર્શ સૂર્યપ્રકાશ કલાકો મળે છે. આ પરિબળો ભારતને કૃષિ ઉત્પાદનોમાં ટોચનું સ્થાન પ્રાપ્ત કરવામાં મદદ કરે છે. તેમ છતાં, ઉત્પાદન વધારે છે, પણ કૃષિમાંથી આવક ખૂબ ઓછી છે અને તેથી ખેડૂતોની આવક પણ ઓછી છે. ફૂડ પ્રોસેસિંગમાં વધારો કૃષિ આવકમાં વધારો કરવામાં મદદ કરશે. તેમજ તે ભારતને 2022 સુધીમાં ખેડૂતોની આવક બમણી કરવાનું લક્ષ્ય પ્રાપ્ત કરવામાં મદદ કરશે.

વિન્ડ-સોલર હાઇબ્રિડ પાર્ક : ભારત સરકારે નવી યોજના રજુ કરી

PM-FME યોજના : ક્ષમતા નિર્માણ ઘટક શરૂ કરાયો

- > 18 નવેમ્બર, 2020ના રોજ, ફૂડ પ્રોસેસિંગ ઉદ્યોગ પ્રધાન નરેન્દ્રસિંહ તોમરએ ક્ષમતા નિર્માણ ઘટક Pradhan Mantri Formalisation of Micro food processing Enterprises (PM-FME) યોજનાનો પ્રારંભ કર્યો.
- > યોજનાના ક્ષમતા નિર્માણ ઘટક અંતર્ગત, પ્રશિક્ષકોને ઓનલાઈન મોડ દ્વારા વર્ગખંડના વ્યાખ્યાન અને નિદર્શન સાથે પહોંચાડવાના છે. આ ટ્રેનર્સ બદલામાં જિલ્લા કક્ષાના ટ્રેનર્સને તાલીમ આપશે જે આખરે લાભાર્થીઓને તાલીમ આપશે. હાલમાં, ફળો અને વનસ્પતિ પ્રક્રિયા માટે તાલીમ આપવામાં આવશે.
- > PM-FME યોજના આત્મ નિર્ભર ભારત અભિયાન હેઠળ શરૂ કરવામાં આવી હતી અને ફૂડ પ્રોસેસિંગ મંત્રાલય દ્વારા તેનો અમલ કરવામાં આવે છે. તે કેન્દ્રિય પ્રાયોજિત યોજના છે. આ યોજનાનો અમલ 2020-21 અને 2024-25 વચ્ચેના પાંચ વર્ષના સમયગાળા દરમિયાન કરવામાં આવશે. હાલના માઈક્રો ફૂડ પ્રોસેસિંગ સાહસોને અપગ્રેડ કરવા માટે તકનીકી, નાણાકીય અને વ્યવસાયિક સપોર્ટ પૂરા પાડવા માટે બે લાખ માઈક્રો ફૂડ પ્રોસેસિંગ યુનિટસને સહાય કરવાનું લક્ષ્ય છે.

- > નવા અને નવીનીકરણીય ઊર્જા મંત્રાલયે વિન્ડ-સોલર હાઇબ્રિડ પાર્કના વિકાસ માટે નવી યોજનાની દરખાસ્ત કરી છે. નવીનીકરણીય ઊર્જા યોજનાઓને લગતી મુખ્ય સમસ્યાઓનું ધ્યાન રાખવાનું આ યોજનાનું લક્ષ્ય છે.
- > વિન્ડ-સોલર હાઇબ્રિડ પાર્ક પાવર પ્રોજેક્ટસનું કેન્દ્રિત ઝોન બનશે. તે જરૂરી ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર સાથેનો વિસ્તાર પ્રદાન કરશે. આમાં સ્થળાંતર કરાવવાની સુવિધાઓનો પણ સમાવેશ કરવામાં આવશે. પ્રોજેક્ટસના જોખમોને ઘટાડવા માટે સ્થળાંતર વિસ્તારો મહત્વપૂર્ણ છે. વિન્ડ-સોલર હાઇબ્રિડ પાર્ક વિકસાવવા માટેની સ્થળોની પસંદગી રાષ્ટ્રીય પવન ઊર્જા દ્વારા કરવામાં આવશે.
- > દરેક ઉદ્યાનની ક્ષમતા 500 મેગાવોટ અને વધુ હોવાની અપેક્ષા છે. જો કે, ઓછી ક્ષમતાવાળા ઉદ્યાનને વિકસાવવા માટે કોઈ નિયંત્રણો નથી. ઓછી ક્ષમતાવાળા પાર્કના કિસ્સામાં, પાર્કની ક્ષમતા 50 મેગાવોટથી ઓછી હોવી જોઈએ નહીં.
- > પવન ઊર્જા અને સૌર ઊર્જા ભારતમાં પરંપરાગત ઊર્જા સ્ત્રોતોના ઊર્જાના વૈકલ્પિક સ્ત્રોત તરીકે ઉભરી રહ્યા છે. ભારતની અંદાજિત પવન ઊર્જા પોટેન્શિયલ 695 ગીગાવોટ અને સૌર ઊર્જાની 749 ગીગાવોટ છે. પવન ઊર્જા મુખ્યત્વે મહારાષ્ટ્ર, ગુજરાત, મધ્યપ્રદેશ, આંધ્રપ્રદેશ, તામિલનાડુ અને રાજસ્થાનમાં કેન્દ્રિત છે.

લોનાર સરોવર : રામસર સ્થળ જાહેર કરાયું

- તાજેતરમાં મહારાષ્ટ્રના બુલઢાણા જિલ્લામાં લોનાર સરોવરને રામસર સ્થળ જાહેર કરવામાં આવ્યું છે, એટલે કે વેટલેન્ડસ પર આંતરરાષ્ટ્રીય રામસર સંમેલન દ્વારા 'સંરક્ષણ દરજ્જો' પૂરો પાડવામાં આવશે.
- આ સરોવર લોનાર વન્યજીવન અભયારણ્યનો એક ભાગ છે.
- નાસિક જિલ્લામાં જાન્યુઆરી 2020માં રામસર સ્થળ તરીકે જાહેર કરાયેલા નંદુર મધમેશ્વર પક્ષી અભયારણ્ય પછી તે રાજ્યનું બીજું રામસર સ્થળ છે.
- 'નંદુર મધમેશ્વર પક્ષી અભયારણ્ય' ગોદાવરી નદીના કાંઠે આવેલું છે.
- લોનાર સરોવર મહારાષ્ટ્રના બુલઢાણા જિલ્લામાં લોનારમાં સ્થિત એક કેટર સરોવર છે અને તે પ્લેઈસ્ટોસીન કાળમાં ઉલ્કાપાત દ્વારા બન્યું હતું, જે 1.85 કિ.મી.નો વ્યાસ અને 500 ફુટની ઊંડાઈવાળા બેસાલ્ટિક ખડકોથી બનેલ છે.
- તે એક સૂચિત રાષ્ટ્રીય ભૂ-વારસો સ્મારક પણ છે. આ સરોવરનું પાણી ખારું અને આલ્કલાઈન છે.
- આ સરોવરમાં સ્લેકિયા એસપી, એકિટનોપોલિસ્પોરા એસપી, અને શેલ્ડક, ગ્રેબ, રૂડી શેલ્ડક જેવા સ્થળાંતર પક્ષીઓ જેવા બિન-સહજીવન નાઈટ્રોજન ફિક્સિંગ સૂક્ષ્મજીવાણુઓ જેવી જૈવવિવિધતા જોવા મળે છે.
- 160 પક્ષીઓ, 46 સરિસૃપ અને 12 સસ્તન પ્રાણીઓ પણ આ સ્થળે મળી આવે છે.

સુર સરોવર

- તાજેતરમાં કેન્દ્રીય મંત્રી પ્રકાશ જાવડેકરે રામસર સંમેલન હેઠળ માન્યતા પ્રાપ્ત સ્થળોની સૂચિમાં આગ્રાના સુર સરોવરના સમાવેશ અંગે માહિતી આપી છે.
- સુર સરોવર પક્ષી અભયારણ્યની અંદર સ્થિત આ સરોવરને કીઠમ સરોવર તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે.

- વર્ષ 1991માં સુર સરોવર પક્ષી અભયારણ્યને પક્ષી અભયારણ્ય જાહેર કરાયું હતું.
- ઉત્તરપ્રદેશના આગ્રામાં યમુના નદીના કાંઠે સરોવર આવેલું છે.
- આ પક્ષી અભયારણ્ય લગભગ 8 કિલોમીટરના ક્ષેત્રમાં ફેલાયેલ છે જેમાં 2.25 ચોરસ કિલોમીટર લાંબા સરોવરનો સમાવેશ થાય છે.
- આ પ્રદેશમાં સ્થળાંતર અને સ્થાનિક પક્ષીઓની લગભગ બે ડઝન જાતિઓ છે. રામસર સંમેલન અંતર્ગત માન્ય સ્થળોની સૂચિમાં શામેલ થવાને કારણે સુર સરોવર આંતરરાષ્ટ્રીય માન્યતા પ્રાપ્ત કરશે.

પોલાવરમ ડેમ

- 16 નવેમ્બર 2020ના રોજ, આંધ્રપ્રદેશ સરકારે કહું કે પોલાવરમ ડેમની ઊંચાઈ ઓછી થશે નહીં અને આ બહુહેતુક પ્રોજેક્ટ આવતા વર્ષે પૂર્ણ થશે.
- પોલાવરમ પ્રોજેક્ટ એ પૂર્વ ગોદાવરી જિલ્લામાં અને આંધ્રપ્રદેશના પશ્ચિમ ગોદાવરી જિલ્લામાં ગોદાવરી નદી પર બહુહેતુક સિંચાઈ માટે નિર્માણ હેઠળનો રાષ્ટ્રીય પ્રોજેક્ટ છે.
- તેનો જળાશય ડુમ્મુગુડેમ એનિકટ એટલે કે (મુખ્ય નદીના કાંઠે પોલાવરમ ડેમની પાછળ આશરે 150 કિમી) અને સાબરી નદીના કિનારે લગભગ 115 કિ.મી. સુધી ફેલાયેલો છે.
- આ ડેમની મહત્તમ ઊંચાઈ 48 મીટર છે.
- આ બહુહેતુક પ્રોજેક્ટ અંતર્ગત ગોદાવરી નદી પર માટી અને પથ્થરવાળા ડેમ બનાવવામાં આવી રહ્યા છે.
- આ પ્રોજેક્ટ લગભગ 3 લાખ હેક્ટર જમીનમાં સિંચાઈ કરશે, તેમજ 960 મેગાવોટની સ્થાપિત ક્ષમતાવાળા હાઈડ્રો પાવર ઉત્પન્ન કરશે.
- પ્રોજેક્ટની નજીકના 540 ગામોમાં પીવાના પાણીની સુવિધા આપવામાં આવશે, જેમાં વિશાખાપટ્ટનમ, પૂર્વ ગોદાવરી અને પશ્ચિમ ગોદાવરી અને કૃષ્ણા જિલ્લામાં આશરે 25 લાખ લોકોને લાભ મળશે.

ગોદાવરી નદી

- > ગોદાવરી એ દ્વીપકલ્પ ભાગની સૌથી મોટી નદી સિસ્ટમ છે.
- > તે મહારાષ્ટ્રના નાસિક જિલ્લામાંથી નીકળે છે અને બંગાળની ખાડીને મળે છે.
- > તેની ઉપનદીઓ મહારાષ્ટ્ર, મધ્યપ્રદેશ, છત્તીસગઢ, ઓડિશા અને આંધ્રપ્રદેશ જેવા રાજ્યોમાંથી પસાર થાય છે. તે 1465 કિમી લાંબી નદી છે.
- > તેના કેચમેન્ટ ક્ષેત્રનો 49% ભાગ મહારાષ્ટ્રમાં આવે છે, 20% મધ્ય પ્રદેશ અને છત્તીસગઢમાં અને બાકીનો આંધ્રપ્રદેશમાં આવે છે.
- > પેનગંગા, ઈન્દ્રાવતી, પ્રાણહિતા અને માંજરા તેની મુખ્ય ઉપનદીઓ છે.
- > ગોદાવરી બેસિનમાં સ્થિત કલસુબાઈ મહારાષ્ટ્રમાં સૌથી ઊંચું શિખર છે.
- > કૃષ્ણ-ગોદાવરી બેસિન, ભયના આરે રહેલ ઓલિવ રીડલી દરિયાઈ ટર્ટલનું મુખ્ય નિવાસસ્થાન છે.
- > ગોદાવરી ડેલ્ટામાં આવેલા કોરીગા મેંગ્રોવ વનોના એક ભાગને કોરીગા વન્યપ્રાણી અભયારણ્ય જાહેર કરાયો છે.

ચક્રવાત નિવાર

- > તાજેતરમાં, ઉષ્ણકટિબંધીય ચક્રવાત નિવાર એ તમિળનાડુ-પુડુચેરી દરિયાકાંઠે 'લેન્ડફોલ' બનાવ્યું છે.
- > લેન્ડફોલ એ ચક્રવાતની બાહ્ય દિવાલની તટરેખા અને તેની આગળ વધવાની ઘટનાનો સંદર્ભ આપે છે.

ઉષ્ણકટિબંધીય ચક્રવાત

- > ઉષ્ણકટિબંધીય ચક્રવાત એ તીવ્ર ગોળાકાર વાવાઝોડું હોય છે જે ઉષ્ણકટિબંધીય મહાસાગરોમાં થાય છે અને નીચા વાતાવરણીય દબાણ, તીવ્ર પવન અને ભારે વરસાદ દ્વારા વર્ગીકૃત કરવામાં આવે છે.
- > ઉષ્ણકટિબંધીય ચક્રવાતનું લક્ષણ એ ચક્રવાત આંખ, સ્પષ્ટ આકાશ, ગરમ તાપમાન અને નીચલા વાતાવરણીય દબાણનું કેન્દ્રીય ક્ષેત્ર છે.
- > સ્કીઈસ એ પૃથ્વી અને બાહ્ય અવકાશના ક્ષેત્રમાંથી જોવા મળતું વાતાવરણ છે.

- > આ પ્રકારના તોફાનને ઉત્તર એટલાન્ટિક અને પૂર્વ પ્રશાંતમાં વાવાઝોડા, અને દક્ષિણપૂર્વ એશિયા અને ચીનમાં ટાયફૂન કહેવામાં આવે છે. જેને દક્ષિણ પશ્ચિમ પેસિફિક અને હિંદ મહાસાગર ક્ષેત્રમાં ઉષ્ણકટિબંધીય ચક્રવાત અને ઉત્તર પશ્ચિમ ઓસ્ટ્રેલિયામાં વિલી-વિલી કહેવામાં આવે છે.
- > આ વાવાઝોડા ઉત્તરી ગોળાર્ધમાં ઘડિયાળની વિરુદ્ધ દિશામાં અને દક્ષિણ ગોળાર્ધમાં ઘડિયાળની દિશામાં ફરે છે.

ચક્રવાત નિવાર

- ઉત્તર હિંદ મહાસાગર ક્ષેત્રમાં આ વર્ષનું ચોથું ચક્રવાત છે. આ પહેલાં ત્યાં ત્રણ ચક્રવાત હતા:
 - > ચક્રવાત ગતિ (નવેમ્બરમાં સોમાલિયામાં),
 - > ચક્રવાત અમ્ફાન (મે 2020 માં પૂર્વીય ભારત)
 - > ચક્રવાત નિસર્ગ (મહારાષ્ટ્રમાં).
- > 2018 માં ચક્રવાત ગાજા પછી, 'નિવાર' બે વર્ષમાં તમિળનાડુના દરિયાકાંઠે ફટકારનાર બીજું ચક્રવાત બનશે.
- > આ વાવાઝોડાને વિશ્વ હવામાન સંગઠન-WMOના માર્ગદર્શિકાના આધારે 'ચક્રવાત નિવાર' નામ આપવામાં આવ્યું છે. ઈરાન દ્વારા અપાયેલા નામની સૂચિમાંથી 'નિવાર' નામ પસંદ કરવામાં આવ્યું છે.
- > WMO માર્ગદર્શિકા અનુસાર, દરેક ક્ષેત્રના દેશોને ચક્રવાત નામ આપવાની સત્તા આપવામાં આવી છે.
- > ઉત્તર હિંદ મહાસાગર ક્ષેત્ર બંગાળની ખાડી અને અરબી સમુદ્ર ઉપર રચાયેલા ઉષ્ણકટિબંધીય ચક્રવાતને આવરે છે.
- > આ ક્ષેત્ર હેઠળના 13 સભ્યો બાંગ્લાદેશ, ભારત, માલદીવ, મ્યાનમાર, ઓમાન, પાકિસ્તાન, શ્રીલંકા, થાઈલેન્ડ, ઈરાન, કતાર, સાઉદી અરેબિયા, સંયુક્ત આરબ અમીરાત અને યમન છે.
- > આ દેશો દ્વારા આ વર્ષે ચક્રવાતનાં કુલ 169 નામો સૂચવવામાં આવ્યા હતા, જેમાં દરેક દેશ દ્વારા સૂચવવામાં આવેલા 13 નામોનો સમાવેશ થાય છે.
- > 100-110 કિ.મી./કલાકની પવનની ગતિ સાથે, આ વાવાઝોડું 'ખૂબ જ ગંભીર ચક્રવાત તોફાન'થી ગંભીર ચક્રવાત વાવાઝોડામાં બદલાઈ ગયું છે.

હોયસાલ મંદિર

- તાજેતરમાં કર્ણાટકના હસન નજીક ડોડાર્ગાવલ્લી ખાતેના ઐતિહાસિક હોયસાલ મંદિરમાં દેવી કાલીની એક પ્રતિમાને નુકસાન થયું હતું.
- હોયસાલ મંદિરલ ભારતીય પુરાતવીય સર્વે-ASINું સ્મારક, 12મી સદીમાં બનાવવામાં આવ્યું હતું.
- હોયસાલ સ્થાપત્ય એ 11મી અને 14મી સદીની વચ્ચે હોયસાલ સામ્રાજ્ય હેઠળ વિકસિત એક સ્થાપત્ય શૈલી છે, જે મોટાભાગે દક્ષિણ કર્ણાટક ક્ષેત્રમાં કેન્દ્રિત છે.
- હોયસાલ મંદિરો હાઈબ્રીડ અથવા બેસર શૈલી હેઠળ આવે છે કારણ કે તેમની અનોખી શૈલી ન તો દ્રવિડિયન છે કે ન તો નાગર.
- હોયસાલ મંદિરોમાં સ્તંભવાળા હોલ સાથે એક સરળ આંતરિક કક્ષના બદલે કેન્દ્રિય સ્તંભવાળા હોલની આજુબાજુ ના જૂથોમાં ઘણા મંદિરો હોય છે અને આખી રચના એક જટિલ રીતે રચાયેલ તારાના આકારમાં હોય છે.
- આ મંદિરોની સૌથી મોટી વિશેષતા એ છે કે આ મંદિરો વર્ગાકાર મંદિરના પાયા પર પ્રોજેક્શન ખૂણાઓ સાથે ખૂબ જ જીટલ માળખું બનાવે છે, જેના કારણે આ મંદિરોની ગોઠવણી તારા જેવી લાગે છે અને આ રીતે આખી રચના એક તારામય યોજના લાગે છે.
- આ મંદિરો ખડકાળ પથ્થરથી બનેલા છે, જે પ્રમાણમાં નરમ પથ્થર છે, તેથી કલાકારો શિલ્પોને જીટલ આકાર આપવા સક્ષમ હતા. આ ખાસ કરીને મંદિરની દિવાલોને શણગારેલ દેવ-દેવીઓના આભૂષણોમાં જોઈ શકાય છે.
- તેઓ તેમના તારા જેવા આકાર અને સુશોભન કોતરણીને કારણે અન્ય મધ્યયુગીન મંદિરોથી ભિન્ન છે.
- અન્ય મંદિરો જેમ કે કર્ણાટકના હલેબિડમાં સ્થિત હોયશલેશ્વર મંદિરલ ઈ.સ.1150માં કાળા રંગના પથ્થરથી હોયસાલ રાજાએ બનાવ્યું હતું. કર્ણાટકના સોમનાથપુરામાં ચેનેકેશવા મંદિર જે નરસિંહ ત્રીજાની દેખરેખ હેઠળ ઈ.સ.1268 આસપાસ બનાવવામાં આવ્યું હતું. કર્ણાટકના હસન જિલ્લાના બેલુરમાં કૈશવ મંદિરલ વિષ્ણુવર્ધન દ્વારા બનાવવામાં આવ્યું છે.

ભારતમાં ગુરુ તેગ બહાદુરનો શહીદ દિવસ મનાવવામાં આવ્યો

- નવેમ્બર 24, 2020ના રોજ, ગુરુ તેગ બહાદુરનો શહીદ દિવસ આખા ભારતમાં મનાવવામાં આવ્યો. ગુરુએ તેમના માનવ મૂલ્યો, ધર્મ, આદર્શો અને સિદ્ધાંતોનું રક્ષણ કરવા 24 નવેમ્બર, 1675ના રોજ તેમના જીવનનું બલિદાન આપ્યું હોવાથી તે દિવસની ઉજવણી કરવામાં આવી રહી છે. દર વર્ષે શહીદી દિવસ તરીકે પણ આ દિવસની ઉજવણી કરવામાં આવે છે. તેમને પ્રેમ અને આદર સાથે 'હિન્દ દી ચાદર' કહે છે.
- ગુરુ તેગ બહાદુર શીખ ધર્મના દસ ગુરુઓમાં નવમા હતા. તેનો જન્મ 1621માં અમૃતસરમાં થયો હતો. તે ગુરુ હરગોબિંદનો સૌથી નાનો પુત્ર પણ હતો. ગુરુ તેગ બહાદુરના લગભગ 150 સ્તોત્રોનો ગુરુ ગ્રંથ સાહિબમાં સમાવેશ કરવામાં આવ્યો છે.
- ગુરુદ્વારા સીસ ગંજ સાહિબ અને ગુરુદ્વારા રકાબ ગંજ સાહેબ તેમના શરીરના અંતિમ સંસ્કાર અને અમલના સ્થળોને ચિહ્નિત કરે છે.
- 1675 માં, લાલ કિલ્લાની નજીક આવેલા ચાંદની ચોક માર્કેટમાં ગુરુ તેગ બહાદુરનું જાહેરમાં શિરચ્છેદ કરવામાં આવ્યું હતું. ગુરુ તેગ બહાદુરને મુઘલ અધિકારીઓ દ્વારા કાશ્મીરી બ્રાહ્મણોના ધાર્મિક અત્યાચારનો સામનો કરવો પડ્યો હતો. તેની ધરપકડ કરવામાં આવી હતી અને તેમને ઈસ્લામ ધર્મ બદલવાની ફરજ પાડી હતી. ઈનકાર કર્યા પછી, 24 નવેમ્બર, 1675ના રોજ તત્કાલિન મુઘલ શાસક ઔરંગઝેબના આદેશ હેઠળ ગુરુને ફાંસી આપવામાં આવી હતી.
- ગુરુ ગ્રંથ સાહિબ શીખ ધર્મનો એક ધાર્મિક ગ્રંથ છે. પહેલા તેને આદિ ગ્રંથ કહેવાતો. તે શીખ ધર્મના પાંચમા ગુરુ, ગુરુઅર્જુનદેવ દ્વારા સંકલિત કરવામાં આવ્યું હતું. પાછળ થી, શીખ ધર્મના દસમા ગુરુ, ગુરુ ગોવિંદસિંહે ગુરુ તેગ બહાદુરના સ્તોત્રો ઉમેર્યા હતા. આ આવૃત્તિ ગુરુ ગ્રંથ સાહિબ તરીકે જાણીતી થઈ. પુસ્તકમાં હિન્દુ ભકિત ચળવળ કવિઓના ઉપદેશો પણ છે.

ગુરુ નાનક જયંતિ

- > 30 નવેમ્બર 2020ના રોજ, ભારતના રાષ્ટ્રપતિએ ગુરુ નાનક જયંતિ નિમિત્તે દેશવાસીઓને શુભેચ્છા પાઠવી.
- > શીખના પહેલા ગુરુ અને શીખ સમુદાયના સ્થાપક ગુરુ નાનક દેવનો જન્મદિવસ ગુરુ નાનક જયંતિ તરીકે ઉજવવામાં આવે છે. ગુરુ નાનક જયંતિ કારતક મહિનામાં પૂર્ણિમાના દિવસે આવે છે, તેથી તેને કાર્તિક પૂર્ણિમા તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે.

ગુરુ નાનક દેવ

- > તેમનો જન્મ વર્ષ 1469માં, લાહોર નજીક તલવંડી રાય ભોઈ ગામમાં થયો હતો, જેનું નામ પાછળથી નાનકના સાહિબ રાખવામાં આવ્યું હતું.
- > તેઓ શીખ ધર્મના 10 ગુરુઓમાંના પ્રથમ અને શીખ ધર્મના સ્થાપક હતા.

ગુરુ નાનક દેવનો ફાળો

- > ગુરુ નાનક દેવજી તત્ત્વજ્ઞાની, સમાજ સુધારક, વિચારક અને કવિ હતા.
- > તેમણે સમાનતા અને ભાઈચારો અને મહિલાઓ પ્રત્યે આદર આધારિત સમાજની જરૂરિયાત પર ભાર મૂક્યો હતો.
- > ગુરુ નાનક દેવ જીએ વિશ્વને 'નામ જાપો, કીરાત કરો, વન્ડ છકો' નો સંદેશ આપ્યો જેનો અર્થ છે— ભગવાનના નામનો જાપ કરો, પ્રામાણિકતા અને સખત મહેનતથી તમારી જવાબદારી પૂરી કરો અને તમે જે કમાશો તે જરૂરિયાતમંદો સાથે વહેંચો.
- > તેમણે યજ્ઞ, ધાર્મિક સ્નાન, મૂર્તિપૂજા, કઠોર તપસ્યાને નકારી હતી.
- > તે એક આદર્શ પુરુષ હતા, જે સંતની જેમ રહ્યા અને આખા વિશ્વને 'કર્મ'નો સંદેશ આપ્યો.
- > તેમણે ભક્તિનું 'નિર્ગુણ' સ્વરૂપ શીખવ્યું હતું.
- > આ સિવાય, તેમણે તેમના અનુયાયીઓને સમુદાયમાં સંગઠિત કર્યા અને સમૂહ પૂજા (સંગત) માટે કેટલાક નિયમો બનાવ્યા.
- > તેમણે પોતાના અનુયાયીઓને 'એક ઓંકાર'નો મૂળ મંત્ર આપ્યો અને જાતિ, લિંગ અને પંથના આધારે ભેદભાવ વિના બધા માણસોની સમાન સારવાર કરવાનો આગ્રહ કર્યો.

■ મૃત્યુ:

- > પંજાબના કરતારપુરમાં વર્ષ 1539 માં.

આધુનિક ભારતમાં ગુરુ નાનક દેવનો સંબંધ

- સમાનતાવાદી સમાજ બનાવવો:
 - > તેમનો સમાનતાનો વિચાર નીચેની નવી સામાજિક સંસ્થાઓમાં જોઈ શકાય છે, જેની શરૂઆત તેમણે કરી હતી:
 - ઝોન્કર:
 - > સામૂહિક રસોઈ અને ખોરાકનું વિતરણ.
 - પંગત:
 - > ઉચ્ચ અને નીચલી જાતિના ભેદ વિના જમવું.
 - સુસંગત:
 - > સામૂહિક નિર્ણય લેવો.
 - સામાજિક સંવાદિતા:
 - > તેમના મતે, આખું વિશ્વ ભગવાનની સૃષ્ટિ છે અને બધા સમાન છે, એક જ સાર્વત્રિક સર્જક એટલે કે 'એક ઓંકાર સતનામ'. આ ઉપરાંત, તેમના ઉપદેશોમાં ક્ષમા, ધૈર્ય, આત્મ-નિયંત્રણ અને દયા મુખ્ય છે.
 - સમાજ બનાવવો:
 - > તેમના ધર્મનો આધાર કર્મના સિદ્ધાંત પર આધારિત હતો અને તેમણે આધ્યાત્મિકતાના વિચારને સામાજિક જવાબદારી અને સામાજિક પરિવર્તનની વિચારધારામાં પરિવર્તિત કર્યા. તેમણે 'દસવંધની કલ્પનાની હિમાયત કરી અથવા તેમની આવકનો દસમો ભાગ જરૂરિયાતમંદ વ્યક્તિઓને દાનમાં આપ્યો.
 - જાતીય સમાનતા:
 - > તેમના મતે, સ્ત્રીઓ તેમ જ પુરુષો પણ ભગવાનની કૃપા વહેંચે છે અને તેમની ક્રિયાઓ માટે સમાન જવાબદાર છે. સ્ત્રીઓ માટે આદર અને લિંગ સમાનતા એ કદાચ તેમના જીવનમાંથી શીખવા માટેનો સૌથી મહત્વપૂર્ણ પાઠ છે.
 - શાંતિ સ્થાપના:
 - > ભારતીય ફિલસૂફી અનુસાર, ગુરુ તે છે જે રોશની (અર્થાત જ્ઞાન) પ્રદાન કરે છે, શંકા દૂર કરે છે અને સાચો રસ્તો બતાવે છે. આ સંદર્ભમાં ગુરુ નાનક દેવના વિચારો વિશ્વભરમાં શાંતિ, સમાનતા અને સમૃદ્ધિને પ્રોત્સાહિત કરવામાં મદદ કરી શકે છે.
 - > વર્ષ 2019માં, ગુરુ નાનક દેવની 550મી જન્મજયંતિની ઉજવણી કરવામાં આવી હતી અને કરતારપુર કોરિડોરનું ઉદઘાટન કરવામાં આવ્યું હતું, જે ભારત અને પાકિસ્તાન વચ્ચેના તણાવને ઘટાડવા તરફનું એક મહત્વપૂર્ણ પગલું છે.

રાષ્ટ્રીય નવજાત સપ્તાહ 2020

- તાજેતરમાં કેન્દ્રીય આરોગ્ય અને કુટુંબ કલ્યાણ પ્રધાનની અધ્યક્ષતામાં રાષ્ટ્રીય નવજાત સપ્તાહ 2020 ની ઉજવણી માટે એક કાર્યક્રમ યોજાયો જે નવેમ્બર 15-21, 2020 સુધી ઉજવવામાં આવશે, જેથી આરોગ્ય ક્ષેત્રની મહત્વની પ્રાથમિકતા એક ક્ષેત્ર તરીકે નવજાત સ્વાસ્થ્યનું મહત્વ મજબૂત થશે.
- થીમ: 'રાષ્ટ્રીય નવજાત સપ્તાહ 2020' ની થીમ 'આરોગ્ય, સુવિધા અને દરેક સ્વાસ્થ્ય સુવિધા અને દરેક જગ્યાએ દરેક નવજાત માટે દરેક સ્વાસ્થ્ય કેન્દ્ર અને દરેક સ્થાન, દરેક નવજાત માટે ગુણવત્તા, સમાનતા, ગૌરવ—(Quality, Equity, Dignity for every newborn at every health facility and everywhere) છે.
- વર્ષ 2014 માં, ભારત એ પહેલો દેશ હતો જેણે ભારત નવજાત કાર્ય યોજના—IANP શરૂ કરી હતી, જેને 'વૈશ્વિક દરેક નવજાત એક્શન પ્લાન' (Global Every Newborn Action Plan) કહેવામાં આવે છે જે નવજાત મૃત્યુની સમસ્યાને દૂર કરવા અને જન્મ સમયે મૃત મળી આવે તેની સમસ્યા દૂર કરવા માટે શરૂ કરવામાં આવી હતી.
- ભારત સરકારે પોષણ અભિયાનની 'અમ્બ્રેલા યોજના' અંતર્ગત પોષક પાસાઓ સહિત નવજાત શિશુના જીવન ટકાવી રાખવા અને વિકાસની ખાતરી કરવા માટે ઘણા કાર્યક્રમો શરૂ કર્યા છે.
- નવજાત શિશુઓને લગતી ફરિયાદોના નિવારણ માટે NNM પોર્ટલ, સુમન યોજના વગેરે શરૂ કરવામાં આવી છે.
- IANP લક્ષ્યો અને રોડમેપ યોજના અંગે વિગતવાર પ્રગતિ કાર્ડ આપતી વખતે કેન્દ્રીય આરોગ્ય અને કુટુંબ કલ્યાણ પ્રધાને કહ્યું કે ભારત વર્ષ 2017ના મહત્વપૂર્ણ લક્ષ્યોને સફળતાપૂર્વક પૂર્ણ કરી શક્યું છે.
- વર્ષ 2017 માટેનો નવજાત મૃત્યુદર—NMR લક્ષ્યાંક 24 (પ્રતિ 1000) હતો.
- વર્ષ 2020 માટે નક્કી કરેલો સ્ટીલ જન્મ દર (SBR) લક્ષ્ય 19 (પ્રતિ 1000) હતો.
- નમૂના નોંધણી સિસ્ટમ—SRS -2018 અનુસાર, 1000 જીવંત જન્મોમાં નવજાત મૃત્યુ દર 23 છે.
- આ પ્રસંગેલ નવજાત સ્વાસ્થ્ય પર વર્તણૂકીય પરિવર્તન લાવવા અને પ્રસારિત માહિતી લાવવા રાષ્ટ્રીય નવજાત સપ્તાહ IECના પોસ્ટરનું અનાવરણ પણ કરાયું હતું.

- આ સાથે નવજાત સંભાળ સંબંધિત આરોગ્યસંભાળ પ્રદાતાઓની ક્ષમતા નિર્માણ માટે નવજાત સ્થિરીકરણ એકમ અને નવજાત કેર કોર્નર પણ વિશેષ રીતે રચાયેલ બે તાલીમ મોડ્યુલો બહાર પાડવામાં આવ્યા હતા.

વિશ્વ મત્સ્યઉદ્યોગ દિવસ

- વિશ્વ મત્સ્યઉદ્યોગ દિવસ દર વર્ષે 21 નવેમ્બરના રોજ વિશ્વના તમામ માછીમારો, ખેડૂતો અને સંબંધિત હિસ્સેદારો સાથે એકતા દર્શાવવા ઉજવવામાં આવે છે.
- આ દિવસની ઉજવણી 1997માં શરૂ થઈ હતી, જ્યારે 18 દેશોના પ્રતિનિધિઓ નવી દિલ્હીમાં 'વર્લ્ડ ફોરમ ઓફ ફિશ હાર્વેસ્ટર્સ એન્ડ ફિશ વર્કર્સ'ની બેઠકમાં અને 'વર્લ્ડ ફિશરીઝ'માં હાજર રહ્યા હતા વર્લ્ડ ફિશરીઝ ફોરમ—WFFની રચના કરવામાં આવી હતી.
- આ દિવસનું આયોજન કરવાનો મુખ્ય હેતુ દરિયાઈ અને અંતર્ગત સંસાધનોની સ્થિરતાને લગતા ગંભીર જોખમો તરફ ધ્યાન આકર્ષિત કરવાનો છે.
- આ દિવસ વિશ્વની તંદુરસ્ત ઇકોસિસ્ટમ સુનિશ્ચિત કરવા માછીમારીની રીત બદલવા પર કેન્દ્રિત છે.
- માછલીઘર દ્વારા ભારત વિશ્વમાં માછલીનો બીજો મોટો ઉત્પાદક દેશ છે. ભારતમાં મત્સ્યોદ્યોગ ક્ષેત્રે આશરે 28 મિલિયન માછીમારો અને માછલી પાલકોને સીધી રોજગાર પૂરી પાડે છે.
- વૈશ્વિક માછલી ઉત્પાદનમાં ભારતનો ફાળો 7.7% છે અને માછલી ઉત્પાદનોના વૈશ્વિક નિકાસમાં ચોથા ક્રમે છે.
- સપ્ટેમ્બર 2020 માં, ભારત સરકારે પાંચ વર્ષના સમયગાળા માટે 'વડા પ્રધાન મત્સ્ય સંપદા યોજના' (PMMSY) શરૂ કરી. આ યોજનાનું લક્ષ્ય વર્ષ 2024-25 સુધીમાં 22 મિલિયન મેટ્રિક ટન સુધી માછલી ઉત્પાદનના સ્તરે પહોંચવું અને લગભગ 55 લાખ લોકોને રોજગારીની વધારાની તકો ઉત્પન્ન કરવાનું છે.

ડગલસ સ્ટુઅર્ટ

- સ્કોટિશ લેખક ડગલસ સ્ટુઅર્ટ તેની પહેલી નવલકથા 'શુગ્ગી બૈન' માટે 2020નો બુકર પ્રાઈઝ મેળવ્યો છે.
- ડગલસ સ્ટુઅર્ટની આ નવલકથા એક છોકરાના જીવન પર આધારિત છે, જે 1980ના દાયકામાં ગ્લાસગોમાં મોટો થયો હતો અને જેની માતા વ્યસનથી જૂજ રહી છે.

- > વર્ષ 2020ના બુકર પ્રાઈઝના સ્પર્ધકોમાં પસંદગી પામેલા લેખકોમાં ભારતીય મૂળના લેખક અવની દોશીનો સમાવેશ થાય છેલ જેમને તેમની નવલકથા 'બર્ન સુગર' માટેના આ પ્રતિષ્ઠિત એવોર્ડ માટે સ્પર્ધકોની સૂચિમાં શામેલ કરવામાં આવ્યા છે.
- > બુકર પ્રાઈઝ એ અંગ્રેજી સાહિત્યનો સૌથી પ્રતિષ્ઠિત એવોર્ડ છે, જે શ્રેષ્ઠ અંગ્રેજી નવલકથાને આપવામાં આવે છે. અંગ્રેજીમાં પ્રકાશિત નવલકથાઓને પ્રોત્સાહિત કરવાના ઉદ્દેશ્યથી આ એવોર્ડની શરૂઆત 1969માં કરવામાં આવી હતી.
- > પાછલા વર્ષ 2019 માટેલ આ એવોર્ડ માટે કેનેડાના માર્ગરેટ એટવુડ અને બ્રિટનના બર્નાર્ડિન એવરીસ્ટોની સંયુક્ત રીતે પસંદગી કરવામાં આવી હતી.

સોલર પાવર ટેકસટાઈલ મિલ

- > મહારાષ્ટ્રના પરભણી જિલ્લામાં એશિયાની પ્રથમ સૌર-સંચાલિત ટેકસટાઈલ મિલ શરૂ કરવામાં આવશે.
- > આ પ્રોજેક્ટ દ્વારા 'જય ભવાની મહિલા સહકારી ટેકસટાઈલ મિલ' એશિયાની પ્રથમ સૌર સંચાલિત ટેકસટાઈલ મિલ બનશે.
- > આ પ્રોજેક્ટને કારણે આસપાસના વિસ્તારોમાં રહેતી ઘણી મહિલાઓને રોજગારની નવી તકો મળશે.
- > ત્રીસ એકર જમીનમાં પથરાયેલી આ કાપડ મિલમાં કપાસમાંથી કાપડ બનાવવાનું કામ કરવામાં આવશે અને આ હેતુ માટે પરભણી પાસેથી જ શ્રેષ્ઠ ગુણવત્તાની કપાસની ખરીદી કરવામાં આવશે. મહત્વપૂર્ણ છે કે પરભણી મહારાષ્ટ્રનો કપાસ ઉત્પન્ન કરતો મોટો જિલ્લો છે.
- > કપાસનું ઉત્પાદન અહીં નફાકારક રોકાણ તરીકે જોવામાં આવે છે, તેથી જ આ ક્ષેત્રના મોટાભાગના ખેડુતો કપાસની ખેતી કરે છે.
- > આ પ્રોજેક્ટની કિંમત લગભગ 100 કરોડ છે અને મિલના સંચાલનથી જિલ્લામાં ઔદ્યોગિક ક્ષેત્રને ચોક્કસપણે વેગ મળશે. આ મિલમાં કોટન જીનિંગલ પ્રેસિંગલ વણાટ અને કાંતણ વગેરે અનેક પ્રવૃત્તિઓ કરવામાં આવશે.

આંતરરાષ્ટ્રીય ક્રિકેટ માટે ખેલાડીઓની ન્યૂનતમ ઉંમર

- > ખેલાડીઓની સલામતી સુધારવા માટે આંતરરાષ્ટ્રીય ક્રિકેટ કાઉન્સિલ (ICC) એ એક નવો નિયમ જારી કર્યો છે અને આંતરરાષ્ટ્રીય ક્રિકેટમાં રમવા માટે લઘુત્તમ વય નક્કી કરી છે.
- > આંતરરાષ્ટ્રીય ક્રિકેટ કાઉન્સિલ (ICC) દ્વારા જારી કરાયેલા

નિયમો અનુસારલ 15 વર્ષથી ઓછી વયના કોઈ પણ ખેલાડીને પુરૂષ કે મહિલા અન્ડર-19 આંતરરાષ્ટ્રીય ક્રિકેટમાં ભાગ લેવાની મંજૂરી આપવામાં આવશે નહીં.

- > આ નિયમોનો મુખ્ય હેતુ યુવા ખેલાડીઓની સલામતી સુનિશ્ચિત કરવાનો છે.
- > આંતરરાષ્ટ્રીય ક્રિકેટ કાઉન્સિલ (ICC) એ કહ્યું કે કોઈ અપવાદની સ્થિતિમાં કોઈ પણ દેશ કાઉન્સિલને અપીલ કરી શકે છે.
- > આવા ખેલાડીઓની મંજૂરી આપતી વખતે, આંતરરાષ્ટ્રીય કક્ષાએ તેમના અનુભવ અને માનસિક વિકાસ જેવા પરિબળો, તેમજ ખેલાડી આંતરરાષ્ટ્રીય ક્રિકેટના દબાણનો સામનો કરવા સક્ષમ છે કે કેમ તેના પર ધ્યાન આપવામાં આવશે.
- > નોંધનીય છે કે અત્યાર સુધીમાં ફક્ત 3 એવા કિસ્સા નોંધાયા છે કે જ્યાં 15 વર્ષથી ઓછી ઉંમરના ખેલાડીઓએ આંતરરાષ્ટ્રીય સ્તરે તેમના દેશનું પ્રતિનિધિત્વ કર્યું છે, જેમાં હસન રઝા (પાકિસ્તાન), એમ. ઘેરસિમ (રોમાનિયા) અને મીત ભાવસાર (કુવૈત).

સૌમિત્ર ચેટર્જી

- > પ્રખ્યાત ભારતીય અભિનેતા સૌમિત્ર ચેટર્જીનું 15 નવેમ્બર 2020ના રોજ 85 વર્ષની વયે અવસાન થયું.
- > 300 કરતાં વધુ ફિલ્મોમાં અભિનય કરનાર સૌમિત્ર ચેટર્જી એક કુશળ નાટ્યકાર, થિયેટર અભિનેતા અને કવિ પણ હતા.
- > 19 જાન્યુઆરી, 1935ના રોજ જન્મેલા સૌમિત્ર ચેટર્જીએ પ્રખ્યાત થિયેટર કલાકાર અહિન્દ્ર ચૌધરી પાસેથી અભિનયના ગુણ શીખ્યા હતા.
- > સૌમિત્ર ચેટર્જીએ 1959માં સત્યજિત રાયની ફિલ્મ 'અપુર સંસાર'થી ફિલ્મોમાં કારકિર્દીની શરૂઆત કરી હતી.
- > સૌમિત્ર ચેટર્જીને વર્ષ 2012માં ભારતીય સિનેમાનો સર્વોચ્ચ સન્માન દાદાસાહેબ ફાળકે એવોર્ડ અને 2018માં ફાન્સનો સર્વોચ્ચ એવોર્ડ 'લીજન ઓફ ઓનર'(Legion of Honour) એનાયત કરાયો હતો.

કોચિ-મૅંગલોર નેચરલ ગેસ પાઇપલાઇન પ્રોજેક્ટ

- > GAIL ઈન્ડિયા દ્વારા અમલમાં મુકાયેલા 444 કિલોમીટર કોચી-મૅંગલોર નેચરલ ગેસ પાઇપલાઇન પ્રોજેક્ટ અંતર્ગત ઉત્તરી કેરળમાં ચંદ્રગિરી નદી પર 540 મીટર લાંબી પાઇપલાઇન પ્રોજેક્ટનું કામ પૂર્ણ થઈ ગયું છે.
- > 444 કિલોમીટર લાંબી કુદરતી ગેસ પાઇપ લાઇન પ્રોજેક્ટની

કિંમત અંદાજે રૂ. 2915 કરોડ છે જે લોન્ચ 2009માં થઈ હતી અને 2014માં શરૂ થવાની હતી.

- > સુરક્ષા અને વ્યવસાયિક આધારો (જ્યાં જમીનની કિંમત મુખ્ય અવરોધ હતી)ના વિરોધને કારણે પ્રોજેક્ટની કિંમત બમણી થઈ છે, એટલે કે 5750 કરોડ રૂપિયાથી વધુ.
- > નવેમ્બર 2020ના અંત સુધીમાં, કુદરતી ગેસ 444 કિલોમીટર લાંબી પાઈપલાઈન દ્વારા મેંગલોર પહોંચશે.
- > જૂન 2019માં, કોચીથી 90 કિ.મી. ઉત્તરમાં, પલક્કડ જિલ્લાના કુટ્ટનાડ સુધી એક પાઈપલાઈન નાખવામાં આવી હતી. કુટ્ટનાડ એ પ્રોજેક્ટનો મુખ્ય જંકશન છે, કારણ કે પાઈપલાઈન અહીંથી મેંગલોર અને બેંગલોર સુધી ચાલે છે.
- > પ્રોજેક્ટનો પ્રથમ તબક્કો ઓગસ્ટ 2013માં શરૂ થયો હતો, જ્યારે અદાણી ગેસ ફેબ્રુઆરી 2016થી કોચી મહાનગર વિસ્તારમાં ઔદ્યોગિક અને ઘરેલું પુરવઠો શરૂ કર્યો હતો.

ચંદ્રગિરી-નદી

- > પયસ્વીની, જેને ચંદ્રગિરી તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે, ભારત દેશના કેરળ રાજ્યમાં કાસરગોડ જિલ્લાની સૌથી મોટી નદી છે.
- > કર્ણાટક રાજ્યના કુર્ગ જિલ્લામાં અનામત જંગલમાં પટ્ટી ઘાટ ટેકરીઓમાંથી નદી ઉત્પન્ન થાય છે.
- > તે કેરળનાં ઘણાં શહેરોમાંથી પસાર થાય છે અને છેલ્લે કાસરગોડ શહેરમાં પહોંચે છે જ્યાં તે અરબી સમુદ્રમાં જોડાય છે.

લીલાવતી એવોર્ડ - 2020

- > આ એવોર્ડની થીમ 'મહિલા સશક્તિકરણ' છે.
- ઉદ્દેશ્ય:
 - > તેનો હેતુ સફાઈ, સ્વચ્છતા, આરોગ્ય, પોષણ, સાક્ષરતા, રોજગાર, તકનીકી, ધિરાણ, માર્કેટિંગ, નવીનતા, કૌશલ્ય વિકાસ, કુદરતી સંસાધનો અને મહિલા અધિકારો જેવા મુદ્દાઓ વિશે જાગૃતિ લાવવાનો છે.
 - > આ એવોર્ડમાં મહિલાઓના આરોગ્ય, આત્મરક્ષણ, સ્વચ્છતા, સાક્ષરતા, ઉદ્યમવૃત્તિ અને કાયદાકીય જાગૃતિ સહિતના બહુ-શિસ્ત ક્ષેત્રોને આવરી લેવામાં આવશે.
 - > આ કાર્યક્રમ દ્વારા વિવિધ ક્ષેત્રે મહિલાઓની ભાગીદારી સુનિશ્ચિત કરવામાં આવશે અને તે જ સમયે શૈક્ષણિક સંસ્થાઓમાં ઉચ્ચ હોદ્દા પર મહિલાઓની ભાગીદારી પણ વધારવામાં આવશે.
 - > તાજેતરમાં કેન્દ્રીય શિક્ષણ પ્રધાને મહિલા સશક્તિકરણ માટે

અખિલ ભારતીય તકનીકી શિક્ષણ(AICTE) કાઉન્સિલનો નવીન શિક્ષણ કાર્યક્રમ 'લીલાવતી એવોર્ડ-2020' શરૂ કર્યો હતો.

- > આ પહેલ દ્વારા, જીવનના દરેક ક્ષેત્રમાં મહિલાઓ સાથે 'સમાનતા અને નિષ્પક્ષતા'ના વ્યવહાર માટે લોકજાગૃતિ ફેલાવવાની છે.
- > આ પહેલ AICTE દ્વારા માન્ય સંસ્થાઓમાં તમામ હિતધારકોને (ખાસ કરીને સ્ત્રી વિદ્યાર્થીઓ) એક અનોખી તક પૂરી પાડશે.
- > આ તકોમાં નિરક્ષરતા, બેરોજગારી, આર્થિક અને પોષક અસમાનતા, માતૃત્વ મૃત્યુ, માનવાધિકાર, વગેરે સહિતના લિંગ ભેદભાવના પ્રવર્તમાન મુદ્દાઓ પર ધ્યાન આપવામાં આવશે.
- > આ સિવાય, જો કોઈએ મહિલા સશક્તિકરણ માટે મોટા પાયે સમાજમાં એક મોડેલ સ્થાપવા તરફ સફળ પ્રયત્નો કર્યા છે, તો તે તેના પ્રયત્નો / યોગદાનનું પ્રદર્શન કરી શકે છે.

શાંતિની પ્રતિમા

- > તાજેતરમાં જ વડા પ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીએ જૈન આચાર્ય શ્રીવિજય વલ્લભ સુરીશ્વરજી મહારાજની 151મી જન્મજયંતિ નિમિત્તે વીડિયો કોન્ફરન્સિંગ દ્વારા રાજસ્થાનના પાલી જિલ્લામાં 'સ્ટેચ્યુ ઓફ પીસ'નું અનાવરણ કર્યું હતું.
- > 151 ઈયની ઊંચી પ્રતિમા અષ્ટધાતુની બનેલી છે, આ 8 ધાતુઓમાં કોપર મુખ્ય ઘટક છે.
- > 'સ્ટેચ્યુ ઓફ પીસ'નું ઉદઘાટન કરતાં વડા પ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીએ કહ્યું હતું કે 'સ્ટેચ્યુ ઓફ પીસ' વિશ્વમાં શાંતિ, અહિંસા અને સેવા માટે પ્રેરણારૂપ બનશે.
- > જૈન આચાર્ય શ્રી વિજય વલ્લભ સુરીશ્વરજી મહારાજે (વર્ષ 1870-1954) ભગવાન મહાવીરના સંદેશને સમગ્ર જીવન દરમિયાન નિષ્ઠાપૂર્વક અને સમર્પિત રૂપે જૈન સંત તરીકે ફેલાવવાનું મહત્વપૂર્ણ કાર્ય કર્યું.
- > શ્રી વિજય વલ્લભ સુરીશ્વરજી મહારાજે જન કલ્યાણ, શિક્ષણનો ફેલાવોલ સામાજિક અનિષ્ટ નાબૂદી માટે પણ અથાક મહેનત કરી હતી.
- > તેમણે પ્રેરણાત્મક સાહિત્ય (કવિતા, નિબંધો અને ભક્તિના સ્તોત્રો) પણ બનાવ્યાં અને ભારતની સ્વતંત્રતા ચળવળ અને સ્વદેશી અપનાવવાનું સમર્થન કર્યું હતું.

गाय કેબિનેટ

- મધ્યપ્રદેશના મુખ્યમંત્રી શિવરાજસિંહ ચૌહાણે જાહેરાત કરી છે કે રાજ્યમાં ગાયોના સંરક્ષણ અને પ્રોત્સાહન માટે રાજ્ય સરકાર 'ગાય કેબિનેટ' નામની નવી સમિતિની રચના કરશે.
- મુખ્યમંત્રી શિવરાજસિંહ ચૌહાણના જણાવ્યા અનુસાર 'ગાય કેબિનેટ'ની પહેલી બેઠક 22 નવેમ્બરના રોજ યોજાશે.
- જો કે, મધ્યપ્રદેશ સરકારે હજી સુધી 'ગાય કેબિનેટ'ની સત્તાઓ અને જવાબદારીઓ સંબંધિત કોઈ વિગતો જાહેર કરી નથી.
- નોંધપાત્ર વાત એ છે કે, આ વર્ષની શરૂઆતમાં, ઉત્તર પ્રદેશ સરકારે રાજ્યમાં ગૌહત્યા રોકવા માટે વટહુકમ પણ પસાર કર્યો હતો. આ વટહુકમ હેઠળ ઉત્તર પ્રદેશમાં ગાયની હત્યા કરવા બદલ 10 વર્ષ સુધીની કેદ અને 3 થી 5 લાખ રૂપિયા સુધીના દંડની જોગવાઈ કરવામાં આવી છે.

કેરળ ફાયબર ઓપ્ટિક નેટવર્ક પ્રોજેક્ટ

- કેરળ સરકારે ગરીબ પરિવારોને મફત ઈન્ટરનેટ, જાહેર કચેરીઓને ડિસેમ્બર 2020 સુધીમાં કેરળ ફાયબર ઓપ્ટિક નેટવર્ક પ્રોજેક્ટ-KFON દ્વારા મફત ઈન્ટરનેટ આપવાનું લક્ષ્યાંક નક્કી કર્યું છે.
- આ પ્રોજેક્ટનો હેતુ કેરળ સરકાર દ્વારા ઈન્ટરનેટ પહોંચને નાગરિક અધિકાર બનાવવાની કલ્પનાને પૂર્ણ કરવાનો છે.
- આ પ્રોજેક્ટનું લક્ષ્ય ગરીબી રેખા નીચે જીવતા 2 મિલિયનથી વધુ પરિવારોને મફત હાઈ સ્પીડ ઈન્ટરનેટ સુવિધા આપવાનું છે.
- તે કેરળ રાજ્ય વીજળી મંડળ અને કેરળ રાજ્ય આઈટી ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર લિમિટેડની સંયુક્ત પહેલ છે.
- KSEBની 1548 કરોડ રૂપિયાના KFON પ્રોજેક્ટમાં 50% હિસ્સો છે, જ્યારે બાકીનો હિસ્સો કેરળ રાજ્ય આઈટી ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર લિમિટેડ પાસે છે.
- ઈન્ટરનેટ સેવા પ્રદાતાઓ અને કેબલ ટેલિવિઝન ઓપરેટરો પણ તેમની સેવાઓ પ્રદાન કરવા માટે આ પ્રોજેક્ટમાં ભાગ લઈ શકે છે.
- આ પ્રોજેક્ટ ભારતીય રાજ્યોમાં આ પ્રકારનો પ્રથમ છે પણ ભારત સરકારના ભારતનેટ પ્રોજેક્ટ જેવો જ છે.
- આ પ્રોજેક્ટ 20 લાખથી વધુ ગરીબ પરિવારો અને 30,000થી વધુ સરકારી સંસ્થાઓ માટે કચેરીઓ, શાળાઓ, આઈટી ઉદ્યાનો, એરપોર્ટ અને બંદરો માટે મફત ઈન્ટરનેટ સેવાઓ પ્રદાન કરશે.

- જ્યારે આ પ્રોજેક્ટ શરૂ કરવામાં આવશે, ત્યારે તે કેરળ માટે બીજું લક્ષ્ય સાબિત થશે જેણે ઘણાં માનવ વિકાસ સૂચકાંકો (HDI)માં ખૂબ જ સારું પ્રદર્શન કર્યું છે. જેમ કે – આરોગ્ય ક્ષેત્રે.

છઠ પૂજા પર 'માય સ્ટેમ્પ'

- 19 નવેમ્બર, 2020ના રોજ કેન્દ્રીય સંદેશાવ્યવહાર અને માહિતી તકનીક પ્રધાને છઠ પૂજા પર 'માય સ્ટેમ્પ' જાહેર કર્યો હતો.
- માય સ્ટેમ્પ ભારત સરકારના પોસ્ટ વિભાગ દ્વારા રજૂ કરાયેલ એક નવીન કલ્પના છે. કોઈપણ સામાન્ય વ્યક્તિ અથવા કોર્પોરેટ સંસ્થા આ સ્ટેમ્પ ખરીદી શકે છે.
- 'માય સ્ટેમ્પ' એ ભારતીય ટપાલ ખાતા દ્વારા ઓફર કરવામાં આવતી એક અનન્ય પ્રોડક્ટસમાંની એક છે, જેને ખાસ ભેટોની શ્રેણીમાં લોકપ્રિયતા મળી છે.
- આ પોસ્ટેજ સ્ટેમ્પ દેશના તમામ પોસ્ટેજ સ્ટેમ્પ સંગ્રહાલયો અને મુખ્ય પોસ્ટ ઓફિસમાં ઉપલબ્ધ છે.
- આ પ્રસંગે 'છઠ-સાદગી અને સ્વચ્છતાનું પ્રતીક' વિષય પરનું વિશેષ કવર પણ બહાર પાડવામાં આવ્યું હતું.

છઠ-પૂજાનો તહેવાર

- છઠ એ એક પ્રાચીન હિન્દુ વૈદિક તહેવાર છે જે ઐતિહાસિક રીતે ભારતીય ઉપખંડમાં બિહાર, ઝારખંડ અને ઉત્તર પ્રદેશ અને નેપાળના મધ્ય ક્ષેત્રમાં ઉજવવામાં આવે છે.
- છઠ પૂજા સૂર્ય ભગવાન અને શાષ્ટિ દેવી (છઠી મૈયા)ને સમર્પિત છે. તે એકમાત્ર તહેવાર છે જેમાં ઉગતા સૂર્યની પૂજા કરવામાં આવે છે તેમજ સૂર્યાસ્ત એટલે કે ઉષા અને પ્રત્યુષાની પણ પૂજા કરવામાં આવે છે.
- સામાન્ય રીતે, આ ઉત્સવમાં મૂર્તિપૂજા શામેલ નથી. છઠ પૂજા, જેને સૂર્ય શષ્ટિ તરીકે પણ ઓળખવામાં આવે છે, તે કાર્તિક શુકલ શષ્ટિ પર ઉજવવામાં આવે છે. આ તહેવાર દિવાળીના 6 દિવસ પછી ઉજવવામાં આવે છે.
- છઠ પૂજા એક લોકમેળો છે જે ચાર દિવસ સુધી ચાલે છે. તેની શરૂઆત કાર્તિક શુકલના સાતમા દિવસે થાય છે.

વાતાયન લાઈફટાઈમ એચિવમેન્ટ એવોર્ડ

- 21 નવેમ્બર 2020ના રોજલ કેન્દ્રીય શિક્ષણ પ્રધાન રમેશ પોખરીયાલ 'નિશંક'ને વર્ચ્યુઅલ માધ્યમ દ્વારા આયોજિત કાર્યક્રમમાં 'વાતાયન લાઈફટાઈમ એચિવમેન્ટ એવોર્ડ' એનાયત કરવામાં આવશે.
- આ આંતરરાષ્ટ્રીય એવોર્ડ લંડનની 'વાતાયન-યુકે સંસ્થા' દ્વારા આપવામાં આવ્યો છે.

- > કવિઓ, લેખકો અને કલાકારોને તેમના ક્ષેત્રમાં નોંધપાત્ર કાર્ય કરવા બદલ આ એવોર્ડ આપવામાં આવે છે.
- > અગાઉ આ એવોર્ડ પ્રસૂન જોશી અને જાવેદ અખ્તરને તેમના સાહિત્યિક યોગદાન બદલ આપવામાં આવ્યો છે.
- > અગાઉ રમેશ પોખરીયલ 'નિશંક' ને પૂર્વ વડા પ્રધાન અટલ બિહારી વાજપેયી અને 'રાષ્ટ્રપિતા ડો. એ.પી.જે. અબ્દુલ કલામ દ્વારા' સાહિત્ય ગૌરવ સન્માન' એનાયત કરાયો હતો.
- > આ ઉપરાંત રમેશ પોખરીયલ 'નિશંક' ને 'સુશાસન' માટે દુબઈ સરકારનો એવોર્ડ મળ્યો, મોરિશિયસ દ્વારા ભારતીય મૂળના વ્યક્તિને ઉત્કૃષ્ટ હાંસલ માટે એવોર્ડ અને યુક્રેન દ્વારા પર્યાવરણના ક્ષેત્રમાં આપવામાં આવેલ સન્માન તેમજ નેપાળ દ્વારા આપવામાં આવેલ 'હિમલ ગૌરવ સન્માન' શામેલ છે.

મિશન કોવિડ સુરક્ષા

- > 12 નવેમ્બર, 2020ના રોજ, નાણાં પ્રધાન નિર્મલા સીતારામણે મિશન COVID સુરક્ષાની જાહેરાત કરી. આ મિશન અંતર્ગત ભારત સરકારે ભારતમાં COVID-19 રસીઓના સંશોધન અને વિકાસ માટે 900 કરોડ રૂપિયા ફાળવ્યા છે. ફાળવેલ ભંડોળ રસીના ખર્ચ અને વિતરણને આવરી લેતું નથી.
- > આ મિશન 12 નવેમ્બર, 2020ના રોજ શરૂ કરાયેલા સ્ટ્રિમ્યુલસ પેકેજનો એક ભાગ છે, જેની કિંમત 2.65 લાખ કરોડ રૂપિયા છે. મિશનની સાથે નાણાં પ્રધાને આર્થિક ઉત્તેજનાના અન્ય ઘણા પગલાંની પણ જાહેરાત કરી. ઉપરાંત, COVID-19 પુનઃપ્રાપ્તિ તબક્કા દરમિયાન દેશમાં રોજગાર વધારવા આત્મા નિર્ભર ભારત રોજગાર યોજના શરૂ કરવામાં આવી હતી.
- > ભારતમાં હાલમાં ત્રણ રસીનું પરીક્ષણ ચાલી રહ્યું છે. તેઓ COVAXIN, COVISHIELD અને ZyCov-D રસી છે. ઈન્ડિયન કાઉન્સિલ ઓફ મેડિકલ રિસર્ચ અને ભારત બાયોટેક દ્વારા COVAXIN તૈયાર કરવામાં આવી રહી છે. COVISHIELD ઓક્સફર્ડ યુનિવર્સિટી અને સીરમ ઈન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ ટેકનોલોજી દ્વારા વિકસિત કરવામાં આવી રહી છે. ZyCov-D ઝાયડસ કેડિલા દ્વારા વિકસિત કરવામાં આવી રહી છે. ત્રણેય રસી હાલમાં ભારતમાં ટ્રાયલ હેઠળ છે.
- > આ ત્રણ રસીઓ ઉપરાંત, રશિયન રસી સ્પુટનિક-વી પણ દેશમાં અજમાયશી ચાલી રહી છે.
- > ભારત GAVIની COVAX સુવિધાની સહી કરનાર છે. GAVI એ રસી અને ઈમ્યુનાઇઝેશન માટેનું વૈશ્વિક જોડાણ છે. COVAX એ રસી રાષ્ટ્રવાદ અટકાવવા GAVI દ્વારા

શરૂ કરાયેલ એક કાર્યક્રમ છે. ભારતે આ પહેલ માટે 15 કરોડ ડોલરનું વચન આપ્યું છે.

- > ઓક્ટોબર 2020માં, ભારત અને મ્યાનમાર વચ્ચે COVID-19 રસીના સંયુક્ત રૂપે ઉત્પાદન અને સપ્લાય કરવાના કરારો પર હસ્તાક્ષર થયા. આ ભારતની એક્ટ ઈસ્ટ નીતિનો એક ભાગ છે.
- > નવેમ્બર 2020માં, બાંગ્લાદેશે COVID-19 રસીના 30 મિલિયન ડોઝ ખરીદવા માટે ભારતની સીરમ સંસ્થા સાથે સોદ્ધો કર્યો હતો.
- > દક્ષિણ આફ્રિકા સાથે ભારતે વર્લ્ડ ટ્રેડ ઓર્ગેનાઇઝેશનમાં COVID-19 રોગચાળાને સમાવવા માટે બૌદ્ધિક સંપત્તિ કરારની કેટલીક જોગવાઈઓને હળવા કરવાની દરખાસ્ત કરી છે. જેને વિશ્વ આરોગ્ય સંસ્થાઓ દ્વારા સમર્થન આપવામાં આવ્યું છે.

ગુજરાતના GIFT શહેરમાં અનોખું દરિયાઈ કલસ્ટર

- > 8 નવેમ્બર, 2020ના રોજ હજીરા અને રો-પેકસ ફેરી સર્વિસને હજીરા ખાતે રો-પેકસ ટર્મિનલ શરૂ કરતી વખતે, વડા પ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીએ કહ્યું હતું કે, દરિયાઈ આધારિત લોજિસ્ટિક્સના બંદરોને સંબોધવા માટે સમર્પિત સિસ્ટમ, ગુજરાત મેરીટાઇમ કલસ્ટર બંદરો, ગિફ્ટ શહેરમાં બનાવવામાં આવશે.

મેરીટાઇમ કલસ્ટર પ્રોજેક્ટ

- > જ્યારે દરિયાઈ કલસ્ટરોની કલ્પના ભારતમાં નવી છે, તે સિંગાપોર, રોટરડમ, ઓસ્લો, હોંગકોંગ, લંડન અને શાંઘાઈ જેવા વિશ્વના કેટલાક સૌથી વધુ પ્રતિસ્પર્ધી બંદરો ચલાવી રહ્યા છે.
- > સરળ શબ્દોમાં કહીએ તો, દરિયાઈ કલસ્ટર એ દરિયાઈ ક્ષેત્રના વ્યવસાયો, કંપનીઓ અને સંસ્થાઓની એક સભા છે જે ભૌગોલિક રીતે એકબીજાની નજીક સ્થિત છે.
- > ગુજરાત મેરીટાઇમ બોર્ડ (GMB) તેની પેટાકંપની ગુજરાત બંદર ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર એન્ડ ડેવલપમેન્ટ કંપની લિમિટેડ (GPIDCL) દ્વારા ગુજરાતના ગાંધીનગરમાં દરિયાઈ કલસ્ટર લાવવા પ્રયાસો કરી રહ્યું છે.
- > શરૂઆતમાં, ગાંધીનગરમાં આવેલા કલસ્ટરમાં ગુજરાત સ્થિત શિપિંગ લાઇનો, શિપિંગ એજન્ટો, ફ્રિટ કોરિડોર, સ્ટીવેડોર્સ, બંકર સપ્લાયર્સ અને સોટર જરૂરિયાતોવાળા શિપ બ્રોકર્સનો સમાવેશ કરવામાં આવશે.

- > બીજા તબક્કામાં, ભારતીય શિપ માલિકો, ભારતીય સભાસદો, શિપ ઓપરેટરો અને દિલ્હી, મુંબઈ અને ચેન્નાઈ જેવા શહેરોના તકનીકી સલાહકારોને ગુજરાતમાં લાવવાનો પ્રયાસ કરવામાં આવશે. આ પછી, કલસ્ટરમાં વૈશ્વિક ખેલાડીઓ લાવવાનો હેતુ હશે.
- > દેશમાં ઈકોસિસ્ટમના અભાવને કારણે વિદેશી સ્થળોએ સ્થાનાંતરિત થયેલા વ્યવસાયોને પરત લાવવા માટે ભારતમાં દરિયાઈ કલસ્ટરોની જરૂર છે.
- > ગુજરાતમાં ઘણા બધા બંદરો છે અને ભારતના 40% કાર્ગોનું સંચાલન કરે છે, પરંતુ આપણે હજી પણ આખી વેલ્યુ-ચેનને લક્ષ્યમાં લઈ શક્યા નથી.
- > અદાણી ગ્રૂપ પાસે ગુજરાતમાં સૌથી વધુ બંદર છે, પરંતુ તેની ચાર્ટરિંગ જરૂરિયાતો માટે તે દુબઈથી બહાર સ્થિત છે. આવા મોટા ખેલાડીઓને યોગ્ય ઈકોસિસ્ટમ આપવા માટે, ભારતમાં દરિયાઈ કલસ્ટરોની જરૂર છે.
- > દરિયાઈ કલસ્ટર માટે, ગુજરાત મેરીટાઈમ યુનિવર્સિટીના નેજા હેઠળ દેશનું પ્રથમ વૈકલ્પિક વિવાદ ઠરાવ (ADR) કેન્દ્ર સ્થાપવામાં આવશે.
- > આ કેન્દ્રમાં દુબઈ મેરીટાઈમ કલસ્ટર પર અમીરાત મેરીટાઈમ આર્બિટ્રેશન સેન્ટર (EMAC) જેવા સમાન કેન્દ્રો હશે.
- > આ કેન્દ્ર ભારતીય ખેલાડીઓને એક વિકલ્પ આપશે કે જે આંતરરાષ્ટ્રીય વૈકલ્પિક વિવાદ નિવારણ કેન્દ્રોની સેવાઓ ટાળવાનો પ્રયાસ કરશે જેમાં ભારે સમય, ખર્ચ અને મુસાફરીનો સમાવેશ થાય છે.
- > દરિયાઈ કલસ્ટર પ્રોજેક્ટની કલ્પના 2007માં કરવામાં આવી હતી અને તેને રાજ્ય સરકારની સૈદ્ધાંતિક મંજૂરી 2015માં મળી હતી. આ પ્રોજેક્ટ માટે એક ઉચ્ચ-સ્તરની સમિતિની પણ રચના કરવામાં આવી હતી. ગયા મહિને, તેને ગુજરાતના ગિફ્ટ શહેરમાં આધારીત રહેવાની મંજૂરી મળી છે. કલસ્ટર GIFT સિટીમાં 8,000 ચોરસફૂટનો વિસ્તાર લેશે.

WHO: ભારતમાં પરંપરાગત દવા કેન્દ્ર સ્થાપવામાં આવશે

- > નવેમ્બર 13, 2020ના રોજ, વર્લ્ડ હેલ્થ ઓર્ગેનાઈઝેશનએ જાહેરાત કરી કે તે ભારતમાં પરંપરાગત દવા કેન્દ્ર સ્થાપવાની છે.
- > આ કેન્દ્ર સ્થાપવાની જાહેરાત ભવિષ્યની બે તૈયાર આયુર્વેદ સંસ્થાઓના ઉદ્ઘાટન સમારોહ દરમિયાન કરવામાં આવી હતી. જામનગર અને જયપુરમાં આ સંસ્થાઓનું ઉદ્ઘાટન કરવામાં આવ્યું હતું. જામનગરમાં આયુર્વેદમાં અધ્યાપન

અને સંશોધન સંસ્થાની સ્થાપના કરવામાં આવી હતી અને તેને રાષ્ટ્રીય મહત્ત્વની સંસ્થાનો દરજ્જો મળ્યો છે. જયપુર ખાતે ઉદ્ઘાટન કરાયેલ રાષ્ટ્રીય આયુર્વેદ સંસ્થાને યુનિવર્સિટી માનવામાં આવેલી સંસ્થા તરીકે નિયુક્ત કરવામાં આવી છે. આ સંસ્થાઓ માટેનો દરજ્જો યુનિવર્સિટી ગ્રાન્ટ્સ કમિશન દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો.

- > ધનતેરસની ઉજવણીના ભાગ રૂપે સંસ્થાઓનું ઉદ્ઘાટન કરવામાં આવ્યું હતું.
- > પરંપરાગત દવાઓના નવા કેન્દ્ર પરંપરાગત દવાઓની 2014-23ની WHOની વ્યૂહરચનાને લાગુ કરવા માટે WHOનાં પ્રયત્નોને ટેકો આપશે. વ્યૂહરચનાનો હેતુ સાર્વત્રિક આરોગ્ય કવરેજમાં પરંપરાગત દવાઓની ભૂમિકાને મજબૂત કરવા નીતિઓ અને ક્રિયાઓની યોજનાઓ વિકસિત કરવાનો છે.
- > દર વર્ષે રાષ્ટ્રીય આયુર્વેદ દિવસની ઉજવણી ધનતેરસની ઉજવણી દરમિયાન કરવામાં આવે છે.

FIFAએ ભારતમાં અંડર-17 મહિલા વર્લ્ડ કપ રદ કર્યો

- > નવેમ્બર 17, 2020ના રોજ, FIFA (ફેડરેશન ઈન્ટરનેશનલ ડી ફૂટબોલ એસોસિએશન)એ COVID-19 રોગચાળાને કારણે મહિલા અંડર-17 વર્લ્ડ કપ રદ કર્યો. તેને 2021 પર મુલતવી રાખવામાં આવ્યો છે. 2020 FIFA મહિલા અંડર-17 વર્લ્ડ કપ ભારતમાં યોજાવાનો હતો.
- > અંડર-17 અને અંડર-20 બંને મહિલાઓનો વર્લ્ડ કપ ભારતમાં યોજાવાનો હતો. આ રદ કરવામાં આવ્યો છે અને દેશને 2022 કપ હોસ્ટ કરવા માટે કહેવામાં આવ્યું છે.
- > FIFAએ જાહેરાત કરી હતી કે કોસ્ટારિકા FIFA અંડર-20 મહિલા વર્લ્ડ કપ 2022 અને ભારત FIFA અંડર-17 મહિલા વર્લ્ડ કપ 2022 હોસ્ટ કરશે.
- > ભારત દ્વારા 2017 FIFA અંડર-17 વર્લ્ડ કપનું આયોજન કરાયું હતું. તે દ્વિવાર્ષિક આંતરરાષ્ટ્રીય ફૂટબોલ ટૂર્નામેન્ટ છે. તે પ્રથમ વખત હતું જ્યારે ભારતે FIFA ટૂર્નામેન્ટનું આયોજન કર્યું હતું.
- > ભારતની પુરૂષો અને મહિલા બંને ફૂટબોલ ટીમો FIFAમાં ભાગ લેવાની બાકી છે. આ એટલા માટે છે કે, ટીમો ક્વોલિફાય થઈ ન હતી. જો કે ભારતીય ફૂટબોલ ટીમોએ એશિયન અને ઓલિમ્પિક્સ મેચોમાં ભાગ લીધો છે.
- > પ્રથમ વખત, ભારતની અંડર-17 ફૂટબોલ ટીમે FIFAમાં 2017 માં ભાગ લીધો હતો. આ પ્રથમ વખત હતું જ્યારે ભારત તરફથી કોઈ ટીમે પાત્રતા મેળવી હતી અને ખરેખર FIFAમાં ભાગ લીધો હતો.

- > FIFA રેન્કિંગ જૂન 2020માં બહાર પાડવામાં આવ્યું હતું. ભારતે વર્ષ 2020 માટે પોતાનું 108મું સ્થાન જાળવી રાખ્યું હતું. લગભગ 211 સભ્યો FIFA સાથે સંકળાયેલા છે.
- > FIFAના સભ્ય દેશો છ સંઘના હેઠળ જૂથ થયેલ છે. ભારત એશિયન ફૂટબોલ કન્ફેડરેશનનો ભાગ છે. FIFAની સ્થાપના 1904 માં ડેનમાર્ક, બેલ્જિયમ, જર્મની, નેધરલેન્ડ, સ્વીડન, સ્પેન અને સ્વિટઝર્લેન્ડના સંગઠનો વચ્ચેની સ્પર્ધાની દેખરેખ માટે કરવામાં આવી હતી. FIFAનું મુખ્ય મથક ઝુરિકમાં સ્થિત છે.
- > FIFA એ સ્વિટઝર્લેન્ડના કાયદા હેઠળ સ્થાપિત એક સંગઠન છે.

આસામને મત્સ્યઉદ્યોગ ક્ષેત્રે શ્રેષ્ઠ રાજ્યનો એવોર્ડ મળ્યો

- > 18 નવેમ્બર, 2020ના રોજ, આસામને મત્સ્યઉદ્યોગ મંત્રાલય હેઠળ કાર્યરત રાષ્ટ્રીય મત્સ્યઉદ્યોગ વિકાસ બોર્ડ તરફથી મત્સ્યઉદ્યોગ ક્ષેત્રે ચાર એવોર્ડ મળ્યા.
- > આસામને મત્સ્યઉદ્યોગમાં શ્રેષ્ઠ ડુંગરાળ અને ઉત્તર પૂર્વી રાજ્યની શ્રેણી હેઠળ શ્રેષ્ઠ રાજ્યનો એવોર્ડ મળ્યો હતો. ઉપરાંત, અસમ એપેક્સ કોઓપરેટિવ ફિશ માર્કેટિંગ એન્ડ પ્રોસેસીંગ ફેડરેશન લિમિટેડ (FISHED) એ ડુંગરાળ અને ઉત્તર પૂર્વીય સરકારી સંગઠનની કેટેગરીમાં પ્રથમ સ્થાન મેળવ્યું હતું. આસામના નાગાંવ જિલ્લાને શ્રેષ્ઠ પર્વતીય અને ઉત્તર પૂર્વી જિલ્લા કેટેગરીમાં પસંદ કરવામાં આવ્યો હતો. અસમના નલબારી જિલ્લાના ખેડૂત અમલ મેધીએ ડુંગરાળ અને ઉત્તર પૂર્વીય માછલી ખેડૂત કેટેગરી હેઠળ પ્રથમ સ્થાન મેળવ્યું.
- > ઓડિશાને મરીન સ્ટેટ કેટેગરીમાં શ્રેષ્ઠ રાજ્યનો એવોર્ડ મળ્યો હતો.
- > ઉત્તર પ્રદેશએ ઈનલેન્ડ સ્ટેટ કેટેગરીમાં શ્રેષ્ઠ રાજ્યનો એવોર્ડ જીત્યો હતો.
- > તમામ એવોર્ડમાં 10 લાખ રૂપિયાની ઈનામ રકમ, શાલ, પ્રમાણપત્ર અને મોમેન્ટો આપવામાં આવે છે.
- > એવોર્ડસ મત્સ્યઉદ્યોગ ક્ષેત્રે ખાસ કરીને COVID-19 વખત દરમિયાન એક મહાન પ્રોત્સાહન છે. 2019 માં ભારતે 47,000 કરોડ રૂપિયાની માછીમારીની નિકાસ કરી હતી. ભારત માછલીનો ઉત્પાદક વિશ્વનો બીજો સૌથી મોટો દેશ છે. તેથી, ભારતીય અર્થવ્યવસ્થામાં મત્સ્યઉદ્યોગનો મોટો ફાળો છે. આમ, COVID-19 રોગચાળાને લીધે ઘટી રહેલ આર્થિક વૃદ્ધિને પ્રોત્સાહન આપવા માછીમારી પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવું મહત્વપૂર્ણ છે.

- > ભારતે આગામી પાંચ વર્ષમાં તેની મત્સ્યઉદ્યોગની નિકાસમાં 50% વધારો કરવાની યોજના બનાવી છે. મૂલ્યમાં, આગામી પાંચ વર્ષમાં 1 લાખ કરોડ રૂપિયાની નિકાસ પ્રાપ્ત કરવાનું લક્ષ્ય છે.
- > ભારતમાં વાર્ષિક (2018-19 પ્રમાણે) 13,7 મિલિયન ટન માછલીઓનું ઉત્પાદન થાય છે. આમાંથી, અંતરિયાળ માછીમારીઓ માછલીના કુલ ઉત્પાદનમાં 65% છે.
- > ભારતમાં 23 નાના અને પાંચ મોટા ફિશિંગ બંદર છે. મુખ્ય બંદરો મંગલોર, ચેન્નાઈ, કોચી, વિશાખાપટ્ટનમ અને કોલકાતા છે.

TRACE લાંચ લેવાનું જોખમ મેટ્રિક્સ: ભારતનો ક્રમ 77

- > 19 નવેમ્બર, 2020ના રોજ, ગ્લોબલ લાંચ લેવાનું જોખમ મેટ્રિક્સ TRACE દ્વારા બહાર પાડ્યું. વૈશ્વિક સૂચિમાં ભારત 45ના સ્કોર સાથે 77મા ક્રમે છે.
- > વર્ષ 2019માં ભારત 48ના સ્કોર સાથે 78માં સ્થાને હતું. 2020માં ભારતે ચીન, પાકિસ્તાન, બાંગ્લાદેશ અને નેપાળ કરતા વધુ સારું પ્રદર્શન કર્યું છે. ભૂતાન એકમાત્ર પાડોશી હતો જેને ભારત કરતા વધુ ક્રમાંક અપાયો હતો. ભૂતાને આ યાદીમાં 48 મો ક્રમ મેળવ્યો.

રેન્કિંગ વિશે

- > રેન્કિંગ TRACE ઈન્ટરનેશનલ દ્વારા તૈયાર કરવામાં આવ્યું છે. તે વિશ્વની અગ્રણી લાંચ વિરોધી માનક સેટિંગ સંસ્થા છે. TRACE લાંચ લેવાનું જોખમ મેટ્રિક્સ, 2020માં 194 અધિકારક્ષેત્રોમાંથી લાંચ લેવાનું માપન થયેલ છે. અધિકારક્ષેત્રને સ્કોરના આધારે ક્રમાંક અપાયો હતો. ચાર પરિમાણોના આધારે સ્કોરની ગણતરી કરવામાં આવે છે. તેઓ સરકાર અને નાગરિક સેવાની પારદર્શિતા, સરકાર સાથેની વ્યવસાયિક ક્રિયાપ્રતિક્રિયા, નાગરિક સમાજની દેખરેખ માટેની ક્ષમતા અને લાંચ વિરોધી ભય અને અમલ છે. તેમ છતાં, આ ચાર પરિમાણોને આધારે અધિકારક્ષેત્રોનું ભારણ કરવામાં આવે છે, તેમ છતાં મીડિયાની ભૂમિકા પણ ધ્યાનમાં લેવામાં આવે છે. જ્યારે કોઈ દેશને સૌથી વધુ સ્કોર મળે છે, ત્યારે તેનો અર્થ એ છે કે દેશમાં વ્યાપાર લાંચ લેવાનું વધુ જોખમ છે. સ્કોર ઓછો છે તેનો અર્થ દેશમાં લાંચ ઓછો છે.
- > ભારતનો કુલ સ્કોર 45 હતો. પરંતુ સરકાર સાથેના ડોમેન ક્રિયાપ્રતિક્રિયા હેઠળ, ભારતે 50નો સ્કોર બનાવ્યો હતો. નાગરિક નિરીક્ષણ માટે ભારતે 40 સ્કોર બનાવ્યો હતો.
- > આ યાદીમાં ડેનમાર્ક પ્રથમ ક્રમે છે, ત્યારબાદ નોર્વે, ફિનલેન્ડ, સ્વીડન અને ન્યુજીલેન્ડ છે. સૌથી નીચેના ભાગોમાં

ઉત્તર કોરિયા, તુર્કમેનિસ્તાન, દક્ષિણ સુદાન, વેનેઝુએલા, એરિટ્રીઆનો કબજો હતો.

46 AICTE તાલીમ અને લર્નિંગ એકેડેમી ફેકલ્ટી ડેવલપમેન્ટ પ્રોગ્રામ્સનું ઉદ્ઘાટન

- > 23 નવેમ્બરના રોજ, કેન્દ્રીય શિક્ષણ પ્રધાન, શ્રી રમેશ પોખરીયલ 'નિશાંક' એ 46 ઓનલાઇન AICTE તાલીમ અને અધ્યયન (ATAL) એકેડેમી ફેકલ્ટી ડેવલપમેન્ટ પ્રોગ્રામ્સ (FDP)નું ઉદ્ઘાટન કર્યું. તે AICTE (ઓલ ઈન્ડિયા કાઉન્સિલ ઓફ ટેકનિકલ એજ્યુકેશન)ની સાથે ઉચ્ચ શિક્ષણ સંસ્થાઓના સહયોગથી શિક્ષકોને તાલીમ આપવા માટે શરૂ કરવામાં આવ્યો હતો.
- > મુખ્ય ઉદ્દેશ એ છે કે આખા ભારતમાં ગુણવત્તાયુક્ત તકનીકી શિક્ષણ પ્રદાન કરવું. તે સંશોધન અને ઉદ્યોગસાહસિકતાને પ્રોત્સાહન આપે છે. ATAL-FDPનું આયોજન ભારતની પ્રીમિયર સંસ્થાઓ જેમ કે IIT, IIIT, NIT અને સંશોધન પ્રયોગશાળાઓ દ્વારા કરવામાં આવનાર છે. હાલમાં ભારતમાં અગિયાર અટલ એકેડેમી છે. તેઓએ 1 લાખથી વધુ લોકોને તાલીમ આપી છે અને આ રીતે લંડનના બુક ઓફ વર્લ્ડ રેકોર્ડમાં શામેલ કરવામાં આવ્યું છે.
- > AICTE દ્વારા પ્રધાનમંત્રી કૌશલ વિકાસ યોજના અમલી બનાવાય છે. તે 201૫ માં શરૂ કરાઈ હતી. તે કૌશલ્ય વિકાસ અને ઉદ્યમ મંત્રાલયનો મુખ્ય કાર્યક્રમ છે. આ કાર્યક્રમનો ઉદ્દેશ યુવાનોને કૌશલ્ય તાલીમ અપનાવવા માટે સંગઠિત કરવાનો છે. અત્યાર સુધીમાં લગભગ 19 લાખ વિદ્યાર્થીઓને તાલીમ આપવામાં આવી છે.

પીલીભીટ ટાઇગર રિઝર્વને તેની વસ્તી બમણી કરવા માટેનો પ્રથમ TX2 આંતરરાષ્ટ્રીય એવોર્ડ

- > પીલીભીટ ટાઇગર રિઝર્વ અને ઉત્તર પ્રદેશ વન વિભાગને પહેલો આંતરરાષ્ટ્રીય એવોર્ડ TX2 મળ્યો. પીલીભીટ ટાઇગર રિઝર્વને તેના વાઘની સંખ્યા ચાર વર્ષમાં બમણી કરવા બદલ એનાયત કરાયો હતો. લક્ષ્યાંક દસ વર્ષમાં સંખ્યા બમણી કરવાનો હતો. 2010માં એવોર્ડના ભાગીદારો દ્વારા લક્ષ્ય નક્કી કરવામાં આવ્યું હતું. ભાગીદારો ગ્લોબલ ટાઇગર ફોરમ, યુનાઈટેડ નેશન્સ ડેવલપમેન્ટ પ્રોગ્રામ, કન્ઝર્વેશન ટાઇગર સ્ટાન્ડર્ડ્સ અને લાયન્સ શેર છે.
- > અન્ય તેર વાઘ રેન્જ દેશોમાંથી કોઈ પણ દસ વર્ષના ગાળામાં મોટી બિલાડીની વસ્તીને બમણા કરવામાં સફળતા મેળવી શક્યું નથી.
- > પીલીભીટ ટાઇગર રિઝર્વની પસંદગી રાષ્ટ્રીય ટાઇગર કન્સર્વેશન ઓથોરિટી દ્વારા વર્ષ 2018માં કરવામાં આવેલી ટાઇગર વસ્તી ગણતરીના આધારે કરવામાં આવી હતી. વસ્તી ગણતરી પ્રમાણે, અનામતમાં 57 વાઘ છે. ચાર વર્ષના

ટૂંકા ગાળામાં 40 જેટલા વાઘ વધારવામાં આવ્યા હતા. આ એવોર્ડ માટેના ટાઇગર રિઝર્વને ધ્યાનમાં લેવાનું મુખ્ય કારણ હતું.

- > તેર વાઘ રેન્જ દેશ છે જ્યાં વાઘ હજી પણ મુક્તપણે ફરતા હોય છે. 'મુક્તપણે ફરવા'નું માપદંડ મહત્ત્વપૂર્ણ છે કારણ કે વાઘને વિશાળ પ્રદેશોની જરૂર હોય છે. નર વાઘને 60થી 100 ચોરસ કિલોમીટરની જરૂર પડે છે અને વાઘણને 20 ચોરસ કિલોમીટરની જરૂર પડે છે. વિશ્વના તમામ વાઘમાંથી, સાઈબેરીયન વાઘની સંખ્યા સૌથી વધુ છે. તેના પ્રદેશો 10,000 ચોરસ કિલોમીટરથી વધુ ફેલાયેલા છે.
- > ટાઇગર રેન્જના દેશોમાં ભારત, ભૂટાન, બાંગ્લાદેશ, કંબોડિયા, ઈન્ડોનેશિયા, ચીન, રશિયા, મલેશિયા, લાઓસ, થાઈલેન્ડ, મ્યાનમાર, વિયેટનામ અને નેપાળ દર વર્ષે, ગ્લોબલ ટાઇગર ડે 29 જુલાઈએ ઉજવવામાં આવે છે.
- > ભારતની ટાઇગરની વસ્તીપ્રમાણે, દેશમાં 2,967 વાઘ છે. 2014 ની સરખામણીએ આમાં 33% ટકાનો વધારો થયો છે. ભારતમાં વાઘ વર્ષ 2006 થી વાર્ષિક 6% ના દરે વધી રહ્યા છે. તમામ રાજ્યોમાંથી મધ્ય પ્રદેશમાં સૌથી વધુ વાઘ અને ત્યારબાદ કર્ણાટક અને ઉત્તરાખંડ રાજ્ય આવે છે.

પીએમ મોદીએ RE-Invest 2020 નું ઉદ્ઘાટન કર્યું

- > નવેમ્બર 26, 2020ના રોજ વડા પ્રધાન નરેન્દ્ર મોદીએ ત્રીજી વૈશ્વિક નવીનીકરણીય ઊર્જા રોકાણોનું ઉદ્ઘાટન કર્યું. ભારત સરકારના નવા અને નવીનીકરણીય ઊર્જા મંત્રાલય દ્વારા ત્રીજી ગ્લોબલ RE-Invest નવીનીકરણીય ઊર્જા રોકાણકારો મીટ અને એક્સ્પોનું આયોજન કરવામાં આવ્યું હતું. તે વર્ચ્યુઅલ પ્લેટફોર્મ પર 26-28 નવેમ્બર 2020 સુધી યોજવામાં આવનાર છે.

શીમ: Innovations for Sustainable Energy Transition

- > COVID-19 એ 2019ની તુલનામાં નવીનીકરણીય ઊર્જા પ્રોજેક્ટ્સના વિકાસની ગતિમાં નોંધપાત્ર વિક્ષેપ પેદા કર્યો છે. કટોકટી હોવા છતાં, ભારતની સ્થાપિત નવીનીકરણીય ક્ષમતા પીએમ મોદીના મતે છેલ્લા છ વર્ષમાં અઢી ગણો વધારો થયો છે. વડા પ્રધાને સભાનું ઉદ્ઘાટન અને ભાષણ કર્યું હતું.
- > RE-Invest નવીનીકરણીય વૃદ્ધિ વિશે જ્ઞાન પ્રાપ્ત કરવામાં મદદ કરશે. RE-Investના ભાગીદાર દેશોમાં ઓસ્ટ્રેલિયા, ફ્રાંસ, ડેનમાર્ક, જર્મની, યુકે, માલદીવ્સ, યુરોપિયન યુનિયન અને યુ.એસ. ભાગીદાર રાજ્યોમાં ગુજરાત, મધ્યપ્રદેશ, હિમાચલ પ્રદેશ, રાજસ્થાન અને તમિલનાડુ છે.
- > ભારતના પ્રયાસોમાં પીએમ-કુસમ યોજનાએ 20 લાખ ડીઝલ પંપને સોલાર પંપથી બદલ્યા છે. ભારતે 2022 સુધીમાં 175GW નવીનીકરણીય ઊર્જા અને 2030 સુધીમાં

- 450GW બનાવવાનું મહત્વાકાંક્ષી લક્ષ્ય રાખ્યું છે. આ પ્રોજેક્ટસ દ્વારા ભારત આંતરરાષ્ટ્રીય સૌર જોડાણનું એક સૂર્ય, એક વિશ્વપ્રાપ્ત કરવાનું લક્ષ્ય ધરાવે છે.
- > હાલમાં, નવીનીકરણીય ક્ષમતા 136GW છે આ દેશની કુલ ક્ષમતાના 36% છે. ભારત નવીનીકરણીય ઊર્જાના સૌથી મોટા ઉત્પાદકોમાંનો એક છે. ભારત સરકારે 2022 સુધીમાં મકાનો માટે સૌર પ્રોજેક્ટસને લક્ષ્યાંક બનાવ્યો છે.

સહકાર પ્રજ્ઞા કાર્યક્રમ

- > કૃષિ અને ખેડૂત કલ્યાણ મંત્રાલયે તાજેતરમાં સહકાર પ્રજ્ઞાની શરૂઆત કરી હતી. આ પહેલથી દેશની પ્રાથમિક સહકારી મંડળીઓને તાલીમ આપવામાં આવશે. તેમાં રાષ્ટ્રીય સહકારી વિકાસ નિગમ (NCDC)ના 45 નવા તાલીમ મોડ્યુલો છે. તે અઢાર પ્રાદેશિક તાલીમ કેન્દ્રોના નેટવર્ક દ્વારા NCDCની તાલીમ ક્ષમતામાં વધારો કરશે.
- > સહકાર પ્રજ્ઞા પહેલ અંતર્ગત, 45 તાલીમ મોડ્યુલો LINAC ખાતે પહોંચાડવાના છે. LINAC એ NCDC હેઠળ કાર્યરત સહકારી સંશોધન અને વિકાસ માટેની લક્ષ્મણ રાઓ ઈનામદાર નેશનલ એકેડમી છે.
- > NCDC કૃષિ પેદાશોની પ્રક્રિયા, ઉત્પાદન, માર્કેટિંગ, સંગ્રહ, આયાત અને નિકાસ માટેના કાર્યક્રમોની યોજના અને પ્રોત્સાહન માટે બનાવવામાં આવી હતી. કૃષિ પેદાશો ઉપરાંત NCDC પશુધન, ખાદ્ય પદાર્થો, ઔદ્યોગિક ચીજો અને આરોગ્ય સેવાઓ, હોસ્પિટલો અને શિક્ષણ જેવી સેવાઓ પર પણ ધ્યાન કેન્દ્રિત કરે છે. NCDC ત્રણેય ટાયર, પ્રાથમિક, જિલ્લા અને મલ્ટી-સ્ટેટ પર પણ સહકારીને આર્થિક સહાય પૂરી પાડે છે. યુવાનોને સહકારી આંદોલનમાં સામેલ કરવા માટે NCDCએ અગાઉ સહકાર કૂપ ટ્યુબ શરૂ કરી હતી.
- > NCDC દ્વારા અમલમાં મૂકાયેલી યોજનાઓ નીચે મુજબ છે:
- આયુષ્માન સહકાર:
- > તે શિક્ષણ, આરોગ્યસંભાળ અને હોસ્પિટલોના ક્ષેત્રમાં સહકારીને આર્થિક સહાય આપવા માટે શરૂ કરાઈ હતી. તે સહકારી મંડળીઓ દ્વારા શરૂ કરાયેલી આયુષ સુવિધાઓના પ્રમોશનમાં મદદ કરશે. તે રાષ્ટ્રીય આરોગ્ય નીતિના ઉદ્દેશોને પૂર્ણ કરવા માટે પણ કામ કરશે. તે સહકારી મંડળીઓને રાષ્ટ્રીય ડિજિટલ આરોગ્ય મિશનમાં ભાગ લેવા મદદ કરશે. યોજના હેઠળ સમાવિષ્ટ પ્રવૃત્તિઓ બનાવટ, વિસ્તરણ, આધુનિકીકરણ, સમારકામ, હોસ્પિટલ, નવીનીકરણ, શિક્ષણ અને આરોગ્યસંભાળ માળખાકીય સુવિધાઓ છે.
- સહકાર મિત્ર યોજના:
- > યોજના અંતર્ગત NCDC તેના કાર્યકારી ક્ષેત્રોમાં યુવા વ્યાવસાયિકોને ટૂંકા ગાળાની ઈન્ટર્નશિપ આપશે. આ સાથે NCDCની માનવશક્તિને વેગ મળશે.
- યુવા સહકાર:

- > આ યોજના નવી રચિત સહકારી મંડળીઓને નવા નવીન વિચારો સાથે આવવા પ્રોત્સાહિત કરશે. તેમાં મુખ્યત્વે સ્ટેન્ડ અપ ઈન્ડિયા અને સ્ટાર્ટઅપ ઈન્ડિયા જેવા કાર્યક્રમો પર કેન્દ્રિત છે. મૂળભૂત રીતે, તે સહકારી મંડળીઓને આર્થિક સહાય પૂરી પાડશે જે નવીન વિચારો સાથે આવે છે.

દીપડાના બચાવ અને પુનર્વસનમાં ગુજરાતનો PPP પ્રોજેક્ટ

- > ગુજરાત વન વિભાગે જામનગરના એક ખાનગી બચાવ અને પુનર્વસન કેન્દ્રમાં 12 દીપડાને સ્થાનાંતરિત કર્યા છે. મનુષ્ય સાથેના તકરારનો સામનો કર્યા પછી આ દિપડાઓ જંગલમાંથી પકડાયા હતા. રાજ્યમાં આ પ્રોજેક્ટ પ્રથમ પ્રકારનો છે. રિલાયન્સ ઈન્ડસ્ટ્રીઝ લિમિટેડ અને રાજ્ય સરકાર વચ્ચે જાહેર ખાનગી ભાગીદારી હેઠળ પ્રોજેક્ટ અમલમાં મૂકાયો છે.
- > દીપડાને જૂનાગઢના સક્કર બગ ઝૂઓલોજિકલ પાર્કથી જામનગર સ્થિત ગ્રીન્સ ઝૂઓલોજિકલ બચાવ અને પુનર્વસન કેન્દ્રમાં સ્થાનાંતરિત કરવામાં આવ્યા છે.
- > ભારતમાં છેલ્લી ઔપચારિક દીપડાની વસ્તી ગણતરી 2014માં કરવામાં આવી હતી. વસ્તી ગણતરી અનુસાર દેશમાં બિલાડીની વસ્તી 12,000થી 14000 ની વચ્ચે છે. એવો અંદાજ પણ લગાવ્યો હતો કે લગભગ 8,000 દીપડા વાઘના આવાસની આજુબાજુમાં છે.
- > દીપડાઓ ભારતીય વન્યપ્રાણી સંરક્ષણ અધિનિયમ 1972 ના શેડ્યૂલ 1 માં સૂચિબદ્ધ છે. તેઓ CITEHના પરિશિષ્ટ-1માં શામેલ છે. ઉપરાંત, દીપડાને જોખમી જાતિઓની IUCN રેડ સૂચિ હેઠળ સંવેદનશીલ તરીકે સૂચિબદ્ધ કરવામાં આવી છે.
- > ભારત સરકારે એપ્રિલ 2011માં માનવ દીપડા સંઘર્ષ સંચાલન માટેની માર્ગદર્શિકા બહાર પાડી હતી. આવા અનેક પગલા હોવા છતાં, માણસો સાથેના સંઘર્ષને કારણે ઝડપાયેલા દીપડાની સંખ્યા 2011થી ત્રણ ગણી વધી છે. વળી, દીપડાની સંખ્યા કાયમી રૂપે સ્થાનાંતરિત કરવામાં આવી છે. સ્થાનાંતરણ એ એક સ્થળેથી બીજા સ્થળે સ્વદેશી પ્રાણીઓની હિલચાલ છે. તેઓ મુખ્યત્વે માનવ ઈજાઓ, માનવ વસાહતોમાં દીપડા જોવાને લીધે થતી અસ્વસ્થતા, પશુધનના અવક્ષય, માનવ મૃત્યુને લીધે ટ્રાન્સલોસ કરવામાં આવી રહ્યા છે.
- > ટ્રાફિક દ્વારા કરાયેલા અધ્યયનમાં કહેવામાં આવ્યું છે કે 2015 થી 2019ની વચ્ચે લગભગ 747 દીપડા મૃત્યુ પામ્યા હતા.

આરોગ્ય ક્ષેત્રને લગતી 15માં નાણાપંચની ભલામણો

- 15માં નાણાપંચે કોરોના વાયરસ રોગચાળાથી અસરગ્રસ્ત આરોગ્ય ક્ષેત્રની માળખાગત સુવિધામાં સુધારો લાવવા જાહેર ખર્ચ પર પુનઃ પ્રાથમિકતા નક્કી કરવાની ભલામણ કરી છે.
- 15માં નાણાં પંચે નાણાકીય વર્ષ 2022-26 માટે રાજ્યો સાથે કરની આવક વહેંચણી અંગે રાષ્ટ્રપતિને પોતાનો અહેવાલ આપ્યો છે.
- નાણાં પંચે પોતાના અહેવાલમાં જુદા જુદા ક્ષેત્રોમાં રાજ્યો દ્વારા કરવામાં આવેલા સુધારાના સંદર્ભમાં કામગીરી પ્રોત્સાહન આપવાની ભલામણ પણ કરી છે.

15માં નાણાપંચની ભલામણો

- નાણાં પંચે પોતાના અહેવાલમાં આરોગ્ય ક્ષેત્રના માળખાગત સુવિધામાં સુધારણા કરવામાં અને જાહેર ક્ષેત્રના જાહેર ખર્ચને GDPના 2.5 ટકા (હાલમાં 0.95 ટકા) સુધી વધારીને 2024 સુધીમાં જાહેર-ખાનગી ભાગીદારી (PPP) ની મહત્વપૂર્ણ ભૂમિકાની રૂપરેખા આપી છે.
- ભલામણો અનુસાર, જાહેર ખર્ચ દ્વારા પંચાયત અને મ્યુનિસિપલ કક્ષાએ પ્રાથમિક આરોગ્ય સંભાળ પર ધ્યાન કેન્દ્રિત કરવું જોઈએ, ત્યારે ખાનગી ક્ષેત્રને વિશેષ આરોગ્ય સેવાઓ માટે તકો આપવી જોઈએ.
- મહત્વપૂર્ણ છે કે હાલમાં સરકાર આરોગ્ય ક્ષેત્ર પર કુલ GDPના લગભગ 0.95 ટકા ખર્ચ કરે છે, જે રાષ્ટ્રીય આરોગ્ય નીતિ 2017 હેઠળ નિર્ધારિત લક્ષ્યોના સંબંધમાં પૂરતું નથી.
- રાષ્ટ્રીય આરોગ્ય નીતિ 2017 એ સમયમર્યાદામાં જાહેર આરોગ્ય ખર્ચને GDPના 2.5 ટકા સુધી વધારવાનો લક્ષ્યાંક આપ્યો છે.
- આરોગ્ય ક્ષેત્રે જાહેર-ખાનગી ભાગીદારી (PPP) ને પ્રોત્સાહિત કરવા એક સર્વગ્રાહી અભિગમ જરૂરી છે. આરોગ્ય ક્ષેત્રના માળખાગત સુવિધામાં સુધારો લાવવા માટે સરકારે ખાનગી ક્ષેત્ર સાથે મજબૂત સંબંધો સ્થાપિત કરવા જોઈએ અને કટોકટીની સ્થિતિમાં ખાનગી ક્ષેત્રનો આશરો લેવો જોઈએ, તથા અન્ય તકો પણ આપવી જોઈએ.
- ખાનગી ક્ષેત્ર અને સરકાર વચ્ચે વિશ્વાસના અભાવના મુદ્દાને વહેલી તકે ધ્યાન આપવું જોઈએ.
- પેરામેડિકલ સ્ટાફ અથવા પેરામેડિકલ સ્ટાફની તાલીમના દ્રષ્ટિકોણથી જિલ્લાં હોસ્પિટલો ખૂબ મહત્વની બની શકે છે, જે આરોગ્ય ક્ષેત્રે માનવ સંસાધનની તંગીને પહોંચી વળવા તેમજ રોજગાર વધારશે.
- 15માં નાણાં પંચના અધ્યક્ષ એન.કે. સિંઘે આરોગ્ય ક્ષેત્રના

વહીવટમાં મોટા ફેરફારો કરવા તબીબી અધિકારીઓ માટે એક અલગ કેડર બનાવવાની જરૂરિયાત પર ભાર મૂક્યો છે, જેમ ઓલ ઈન્ડિયા સર્વિસિસ એક્ટ, 1951માં ઉલ્લેખ કર્યો છે.

- સ્વાસ્થ્ય ક્ષેત્રની સમસ્યાઓના નિવારણ માટે અખિલ ભારતીય આરોગ્ય સેવાની રચના લાંબા સમયથી માંગ છે.
- સરકારી હોસ્પિટલોમાં ડોક્ટરોની કાર્યકારી સ્થિતિમાં સુધારો કરવાની જરૂર છે, એ જાણવું જોઈએ કે આમાંના ઘણા ડોક્ટરો રાજ્ય સરકારો દ્વારા કરારને આધારે કામ કરી રહ્યા છે.

ચેપર વાયરસ

- તાજેતરમાં જ રોગ નિયંત્રણ અને નિવારણ (CDC) માટેના અમેરિકન કેન્દ્રોના સંશોધનકારોએ ઈબોલા જેવો દુર્લભ રોગ શોધી કાઢ્યો છે.
- સંશોધનકારો માને છે કે ચેપર નામનો વાયરસ સૌ પ્રથમ 2004માં બોલિવિયાના ગ્રામીણ વિસ્તારમાં થયો હતો.
- એ નોંધવું મહત્વપૂર્ણ છે કે ચેપર મધ્ય બોલિવિયાના ઉત્તરીય ક્ષેત્રમાં એક ગ્રામીણ પ્રાંત છે અને વાયરસનું નામ આ પ્રાંતના નામ પર રાખવામાં આવ્યું છે, કારણ કે આ સ્થાન પર પ્રથમ વખત વાયરસની શોધ થઈ હતી.

ચેપર વાયરસ વિશે

- જેમ કોરોના વાયરસ એ કોરોનાવિરીડે વાયરસ પરિવારનો છે, તેમ ચેપર વાયરસ એરેનાવીરીડે વાયરસ પરિવારનો છે.
- એરેનાવીરીડે એ વાયરસનો એક પરિવાર છે જેમાં વાયરસ શામેલ છે સામાન્ય રીતે મનુષ્યમાં ઉંદરો દ્વારા પ્રસારિત રોગોથી સંબંધિત છે.
- આ વાયરસ મનુષ્યમાં ચેપર હેમોરોજિક તાવ (CHHF) રોગનું કારણ બને છે.
- ચેપર વાયરસ કોરોના વાયરસ કરતા વધુ મુશ્કેલ છે, કારણ કે તે શ્વસન માર્ગ દ્વારા પ્રસારિત થતો નથી, તે શોધવાનું ખૂબ મુશ્કેલ છે. તેના બદલે, ચેપર વાયરસ શારીરિક સંપર્ક દ્વારા એક વ્યક્તિથી બીજામાં ફેલાય છે.
- સંશોધનકારો માને છે કે વાયરસ સૌથી વધુ ઉષ્ણકટિબંધીય પ્રદેશોમાં ફેલાય છે, ખાસ કરીને દક્ષિણ અમેરિકાના ભાગોમાં.

વેક્ટર

- સંશોધનકારોના જણાવ્યા મુજબ, ઉંદર એ વાયરસના મુખ્ય એજન્ટો છે અને ચેપવાળા ઉંદર અથવા ચેપગ્રસ્ત વ્યક્તિના સંપર્ક દ્વારા અન્ય વ્યક્તિમાં સંક્રમિત થઈ શકે છે.
- વેક્ટર એ એક એજન્ટ છે જે ચેપી રોગકારક જીવાણુ બીજા જીવતંત્રમાં સ્થાનાંતરિત કરે છે.

ચેપર હેમોરોજિક તાવ (CHHF)ના લક્ષણો

- > સંશોધનકારોના જણાવ્યા અનુસાર, હેમોરોજિક તાવ એ વાયરસનું સૌથી અગત્યનું લક્ષણ છે. એ નોંધવું મહત્વપૂર્ણ છે કે હેમોરોજિક તાવ એ એક ગંભીર અને જીવલેણ રોગ છે, તે શરીરના અવયવોને અસર કરે છે, રક્ત વાહિનીઓને નુકસાન પહોંચાડે છે અને શરીરને પોતાની જાતને નિયંત્રિત કરવાની ક્ષમતાને અસર કરે છે.
- > આ સિવાય પેટમાં દુખાવો, ઊલટી થવી, પેઢામાંથી લોહી નીકળવું, ત્વચા પર ફોલ્લીઓ થવી અને આંખમાં દુખાવો થવું એ બીજા કેટલાક લક્ષણો છે.

સારવાર

- > રોગની સારવાર માટે કોઈ વિશિષ્ટ દવાઓ ન હોવાથી, સામાન્ય રીતે ઈન્ટ્રાવેનસ થેરાપી દ્વારા દર્દીઓની સંભાળ રાખવામાં આવે છે.
- > ઈન્ટ્રાવેનસ થેરેપી એ એક તબીબી સિસ્ટમ છે જેના દ્વારા પ્રવાહી વ્યક્તિની નસમાં સીધું પહોંચાડાય છે.

મૃત્યુ દર

- > અત્યાર સુધીમાં ફક્ત વાયરસના કેટલાક કેસો નોંધાયા છે, તેથી મૃત્યુઆંક અને તેનાથી સંબંધિત જોખમના પરિબળોની હજુ સુધી યોગ્ય તપાસ થઈ નથી.
- > વાયરસનો પ્રથમ જાણીતો ફેલાવો માત્ર એક જ જીવલેણ કેસ સાથે સંકળાયેલો હતો, જ્યારે 2019 ના બીજા પ્રકોપમાં નોંધાયેલા પાંચ કેસોમાંથી 3 જીવલેણ હતા.

યુનેસ્કો ગ્લોબલ જીઓ પાર્ક

- > 'ઈન્ડિયન નેશનલ ટ્રસ્ટ ફોર આર્ટ એન્ડ કલ્ચરલ હેરિટેજ-INTACH', વિશાખાપટ્ટનમ(આંધ્રપ્રદેશ)ના 'એરા મેટ્રી દિબ્બલુ' (લાલ રેતીના ટેકરાઓ), કુદરતી પથ્થરોની રચનાઓ, બોરા ગુફાઓ અને જ્વાળામુખીની રાખ જમા વગેરે માટે, યુનેસ્કો ગ્લોબલ જીઓપાર્ક માન્યતા મેળવવાનો પ્રયાસ કરી રહી છે.
- > જોકે 44 દેશોમાં 161 'યુનેસ્કો ગ્લોબલ જીઓ પાર્ક' છે, પરંતુ ભારતની એક પણ ભૂસ્તરશાસ્ત્રની જગ્યા આ નેટવર્ક હેઠળ આવરી લેવામાં આવી નથી.
- > કુદરતી સંસાધનોના સંરક્ષણ માટેની યુનેસ્કોની 'ગ્લોબલ જિયો પાર્ક' પહેલ સિવાય, બીજી બે મોટી પહેલ 'બાયોસ્ફિયર રિઝર્વ' અને 'વર્લ્ડ હેરિટેજ સાઈટ' છે.

ગ્લોબલ જીઓ પાર્ક

- > વૈશ્વિક ભૌગોલિક ઉદ્યાનો ઈન્ટિગ્રેટેડ ભૂસ્તરશાસ્ત્રીય ક્ષેત્રો છે જ્યાં આંતરરાષ્ટ્રીય ભૂસ્તરશાસ્ત્રીય મહત્વની સાઈટસ અને લેન્ડસ્કેપ્સ સુરક્ષા, શિક્ષણ અને ટકાઉ વિકાસની સાકલ્યવાદી ખ્યાલ સાથે સંચાલિત થાય છે.
- > 'યુનેસ્કો ગ્લોબલ જીઓ પાર્ક' સ્થાપવાની પ્રક્રિયા તળિયાથી

શરૂ કરવામાં આવી છે જેમાં જમીન સંબંધિત, સમુદાય જૂથો, પર્યટન સેવા પ્રદાતાઓ વગેરે જેવા તમામ સંબંધિત સ્થાનિક દાવેદારો શામેલ છે.

- > આ પહેલ સ્થાનિક સમુદાયો સાથે સક્રિય રીતે જોડાઈને પૃથ્વીની વિવિધતાના સંરક્ષણને પ્રોત્સાહન આપે છે.

વિશાખાપટ્ટનમના જીવંત સ્થાનો

- 'એરા મેટ્રી દિબ્બલુ':
- > આ દરિયાકાંઠાના લાલ કાંપના ટેકરાઓ છે જે વિશાખાપટ્ટનમ અને ભીમુનીપટ્ટનમની વચ્ચે આવેલા છે.
- > આ ટેકરાઓની પહોળાઈ 200 મીટરથી 2 કિલોમીટર સુધીની છે, જે દરિયાકિનારે પાંચ કિલોમીટર પહોળા છે.
- > આ ક્ષેત્ર સિવાય, આ પ્રકારના ટેકરાઓ દક્ષિણ એશિયામાં માત્ર બે અન્ય સ્થળોમાં જ જમા થાય છે – તમિળનાડુમાં તેરી સેન્ડ્સ અને શ્રીલંકામાં રેડ કોસ્ટલ સેન્ડ્સ.
- > તે 'ભારતના ભૂસ્તરશાસ્ત્રીય સર્વેક્ષણ' (GSI) દ્વારા સૂચિત 34 રાષ્ટ્રીય ભૂસ્તરશાસ્ત્રીય હેરિટેજ સ્મારક સાઈટસમાંથી એક છે.
- > ભૂસ્તરશાસ્ત્ર હેરિટેજ શબ્દનો ઉપયોગ ભૂમિતિ વિજ્ઞાન અને શૈક્ષણિક દ્રષ્ટિકોણથી મૂલ્ય ધરાવતા ભૌમોલિક વિજ્ઞાનની લાક્ષણિકતાઓ અથવા રચનાઓના વર્ણન માટે થાય છે અને પૃથ્વીના મૂળને લગતી ભૂસ્તરીય પ્રક્રિયાઓને સમજવા માટે અનન્ય આંતરરષ્ટ્રીય પ્રદાન કરે છે.

મંગામરીપેટામાં કુદરતી ખડકોની રચનાઓ

- > તે એક પ્રાકૃતિક ખડકાળ કમાન/રોક કમાન છે જે પૂર્વીય ઘાટમાં થોટલાકોંડા બૌદ્ધ સ્થળની સામે મંગામરીપેટા કાંઠે સ્થિત છે.
- > તે છેલ્લા બરફ યુગ (આશરે 10,000 વર્ષો પહેલા) પછીનું એક માળખું હોઈ શકે છે, જે તિરુમાલા પર્વતોમાં સ્થિત સિલાથોરનામની કુદરતી રોક કમાન જેવું જ છે.

બોરા ગુફાઓ

- > તેની શોધ ઈન્સ્ટિટ્યૂટ ઓફ જિઓલોજિકલ સર્વે ઓફ ઈન્ડિયાના ભૂસ્તરશાસ્ત્રી વિલિયમ કિંગ જ્યોર્જ દ્વારા મળી હતી. આ લગભગ 1 મિલિયન વર્ષ જૂની ગુફાઓ છે જે સમુદ્ર સપાટીથી 1400 મીટરની ઊંચાઈ પર સ્થિત છે.
- > આ ગુફાઓમાં સ્ટેલેકટાઈટ અને સ્ટેલાગાઈટ રચનાઓ મળી આવે છે.

જ્વાળામુખીની રાખ જમાવટ

- > માનવામાં આવે છે કે 73000 વર્ષ પહેલાં ઈન્ડોનેશિયામાં ટોબાના જ્વાળામુખી ફાટવાથી અરાકુ (આંધ્રપ્રદેશ)માં રાખ જમાવ થયેલ છે.

સ્પર્ધાત્મક પરીક્ષાની લેટેસ્ટ માહિતી અને ફ્રી મટીરિયલ્સ
તેમજ રેગ્યુલર કન્ટ અફેર્સ મેળવવા માટે
નીચે આપેલા અમારા
Social Media Icon પર Click કરો.

JOIN OUR TELEGRAM
t.me/icerajkotofficial

YouTube
ICE RAJKOT

Instagram
ICE RAJKOT

Facebook
like | comment | share
ICE RAJKOT

twitter
ICE RAJKOT

